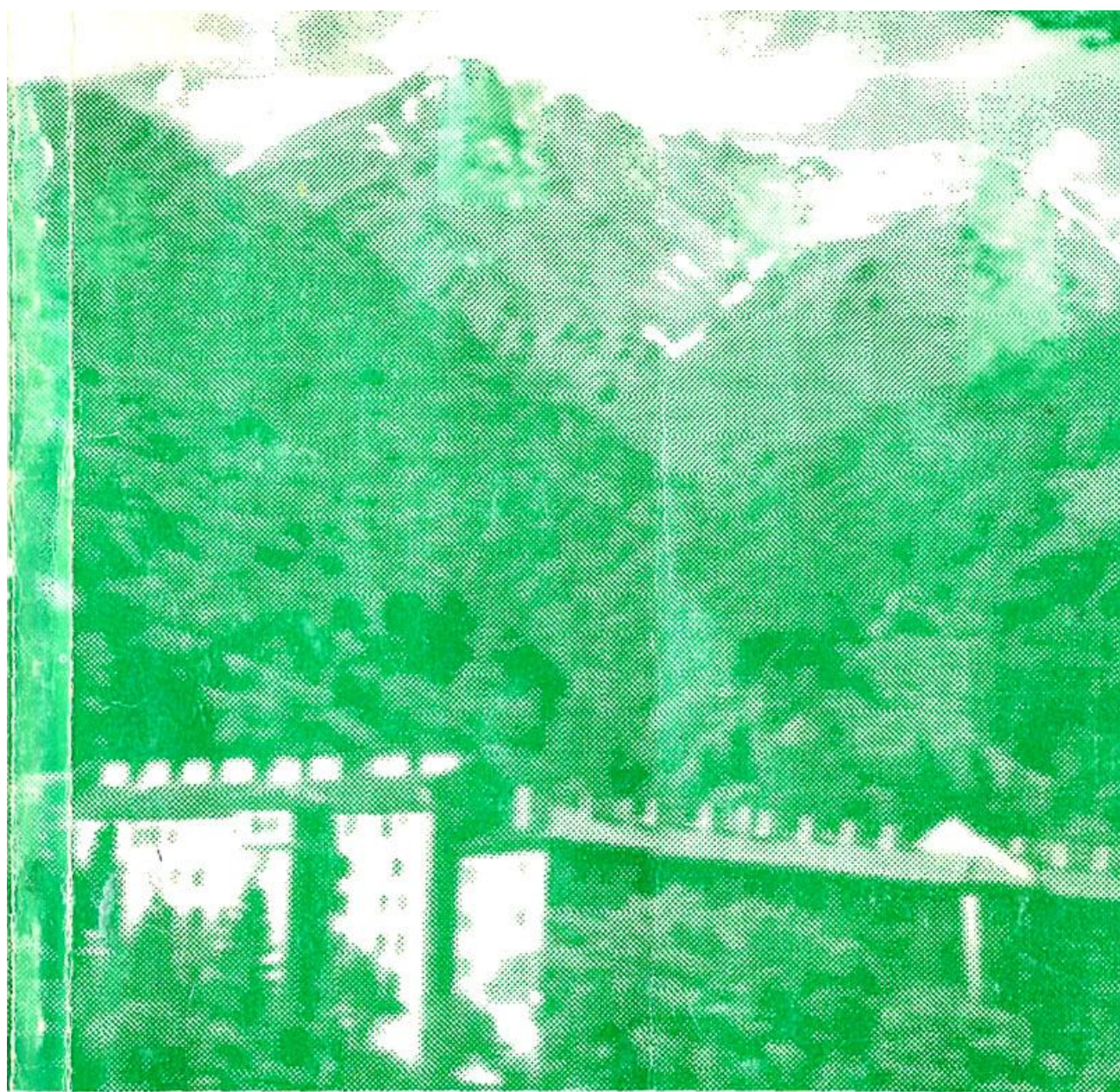

ДЪНОВИЗМЪТ БЕЗ МАСКА

Сведения за авторите

Архимандрит Евтимий (Лука Сапунджиев) (25 VII 1884 - 21 XI 1943 г.) - професор по християнска апологетика и философия в богословския факултет към Софийския университет "Св. Климент Охридски". След 9 IX 1944 г. е бил търсен на два пъти, за да бъде убит.

Данаил Т. Ласков (+ 1922г.) - учител в Софийската духовна семинария, автор на учебник по догматическо богословие.

Димитър Михалчев (1880 - 1967 г.) - професор в Софийския университет "Св. Климент Охридски", философ от направление на Й. Ремке (философия на даденото), основател и редактор на списание "Философски прегледъ" (1929 - 1943 г.), член на БАН, автор на книги и статии в областта на философията и социологията, поради левичарските си политически възгледи е изпратен за пръв посланик в СССР през 1934 - 1936 г. и също през 1944 - 1946 г., председател на Българската академия на науките през 1944 - 1947 г.

Дякон Ив. Войнов - варненски свещенослужител.

Евлоги Данков - преподавател по философия на природата и онтология във Великотърновския университет "Св. св. Кирил и Методий".

М. А. Калнев - руски емигрант, синодален мисионер и основател на брошури и книги.

И. Православов - псевдоним на Любозар Чолаков - сътрудник на православния църконен периодичен печат от миналото.

Сейко Николов активист на добросамарянството.

Т. Живков - комунистически тиранин в продължение на 35 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

Предговор – стр. 4

I. Дъновизмът като теософско учение

- Д. Т. Ласков, Петър Дънов и неговото учение – **стр. 5**
- Проф. Дим. Михалчев, Против дъновизма като теософско учение – **стр. 32**
- Дякон Иван Войнов, Критика на Дъновото окултно-теософско учение – **стр. 47**
- Сейко Николов, Кой е Дънов? – **стр. 61**

II. Пагубното въздействие на дъновизма върху обществото

- В сянка на дъновизма – **стр. 71**
- Н. Православов, Дъновизмът от социално гледище – **стр. 85**
- М. А. Калнев, Нравственото и социално – политическото учение на Дънов пред съда на Божието слово – **стр. 96**
- Тодор Живков, Из интервю – **стр. 105**
- Архимандрит д-р Евтимий, Писма за дъновизма – **стр. 106**
- Евлоги Данков, Петър Дънов и неговата комасонска дейност в България – **стр. 112**

Заклучение – стр. 119

ДЪНОВИЗМЪТ БЕЗ МАСКА

СБОРНИК

Предговор

При съставянето на този сборник са включени съвременниците на Дънов, а също и нови автори, които аргументирано разкриват спотайваната същност на дъновизма и го анализират от гледна точка на Свещеното Писание и здравия човешки разум с богословско и философско разнообразие на методите.

Съставител: Красимир Георгиев
Редакция Иван Марчевски
1000 София - Ц
П. к. 789

На корицата:

Пентаграмът върху гроба на П. Дънов -
символ в магическото направление на световното масонство.

ISBN 954 - 8069 - 10 -5

Издателство „Монархическо-Консервативен Съюз“

1995г.

Дъновизмът като теософско учение

Петър Дънов и неговото учение

Д. Т. Ласков

Критичен преглед

Биографични сведения за Дънов

Петър Дънов е българин роден в гр. Варна през 1866 г. Той е син на покойния свещеник Константин Дънов, преселник от Родопите, Ахъчеле-бийско (от селото Устово или Райково?), след възраждането пръв български свещеник във Варна. Поп Константин Дъновски, когото аз познавах лично, бе сам по себе си добър православен свещеник, но той е имал семейното нещастие на библейския първосвещеник Илия, да бъде посрамен от лошото поведение на своите две деца (един син - сегашния П. Дънов и една дъщеря), които останали от малки без майчина грижа, поради ранното овдовяване на баща им, когато пораснали и станали независими от баща си, минали в протестантството, въпреки молбите на бащата свещеник, който по този случай е имал немалко неприятности, както от своите енориаши, тъй и от своето духовно началство. Като син на православен свещеник, минал в протестантството, Дънов бил изпратен от протестантската пропагандна в България да се учи в Америка, където е следвал богословие и медицина, без обаче да е свършил курса на някоя наука. След завръщането си от Америка, вместо да стане протестантски проповедник, за какъвто го е готвела варненската протестантска община, Дънов се отцепил и от протестантите (без да се върне в лоното на православната църква) и станал свободен проповедник и тълкувател на Библията и, като такъв, е тръгнал да скита из България, като в същото време се е занимавал със спиритизъм, френология, хиромантия и разни гадаения и пророкувания; упражнявал е и някаква медицина, която лекува чрез внушение. По този начин практичният американски възпитаник - жалък плод на протестантската пропаганда у нас - продължава и до днес да живее като същински индийски факир, без да работи каквато и да било сериозна работа, от която да вади своята прехрана. В София П. Дънов, според неговото собствено признание, е дошъл през 1905 или 1906 г. Оттогава и до днес той живее в някой си г. Петко Ив. Гумнеров, на ул. "Опълченска" № 66, без да плаща нито за квартира, нито за храна. Тук той от самото начало на заселването си започнал да държи редовно сказки два пъти в седмицата, неделя и четвъртък, на библейски теми и да привлича множество слушатели от двата пола (повечето жени) от разни съсловия; когато броят на слушателите му се увеличил дотолкова, че домът на Гумнеров се оказал тесен да ги побере, той се преместил в салона на г-жа Ружа Иванович на ул. Витошка, където го завари общоевропейската война. П. Дънов е водил пораженческа пропаганда по време на Първата световна война в угода на Антантата. Дъновистите притежават свое собствено здание сред София, на площад "Славейков", което струва повече от милион, но те не са влезли още в него, защото е реквизирано.

Освен дневните събрания П. Дънов обича да прави и нощни такива, лятно време на открито зад Борисовата градина преди изгрев слънце, а зимно време по къщите на по-богатите свои последователи. На събранията в началото и края на сказките присъстващите пеят песни, подобни на протестантските, без обаче да се молят и без да се кръстят; в същото време най-преданите последователки на сектата намятат на главите си бели копринени воали, които, според обясненията на дъновистите, символизират тяхната "небесна чистота" и "ангелска невинност".

Освен в София Дънов днес има свои последователи къде повече, къде по-малко в почти всички по-главни градове на България, като: Русе, Варна, Шумен, Търново, Стара Загора, Сливен, Ямбол, Чирпан, Бургас, Пловдив и др., напоследък сектата му си пробива път и по селата, особено в Казанлъшко, Старозагорско и Шуменско.

Между последователите на Дънов в София и в по-главните провинциални градове има доста интелигенти и дори високопоставени мъже и жени, най-вече измежду бившите военни: тука има много запасни генерали и генералши, много банкови и пощенски чиновници, гимназиални и основни учители, адвокати, прости работници и др.; напоследък се забелязва много зелена младеж от 16 - 22 - годишна възраст и от двата пола. Най-малко последователи сектата намира в селата, между селянките, което обстоятелство показва, че простата наша селянка проявява повече здрав разум, отколкото полуинтелигентната гражданка.

Ред.: Животът на П. Дънов преминава без забележителни събития до 27 декември 1944 г., когато почива като следствен в килиите на полицията. Неговите последователи го чакат три дни да възкръсне, но това не става. Възкръсналият е Един, Мировите учители са лъжеучители, защото Бог един път е дошъл на земята, за да поучи и спаси погиналото.

Как се създаде сектата на Дънов

Дънов е имал свои последователи и до Балканската война, но тогава те не са били много, затова и сектата му е останала незабелязана. Но през Балканската и особено през

Общоевропейската война неговите последователи се намножиха по много причини, които аз няма да излагам тука. Войните, както и стихийните бедствия, поради големите нещастия, които носят за човечеството, имат това свойство да възбуждат митичните чувства у човека: във време на война хората са склонни на всичко да вярват, затова в такива времена и лъжливите пророци и ясновидци намират най-много последователи.

Дънов беше един от тия "пророци" и "ясновидци" в България, при това най-хитрия и най-ловкия, затова той и най-вече използва общонародното бедствие. На суеверните генерали и генералши, които отиваха при него, той предсказваше кога и как ще свърши войната, кой ще я спечели и кой ще се прослави най-много: а нещастните майки и вдовици, които бяха изгубили свои синове и мъже, той "утешаваше", като извикваше душите на техните умрели и разговаряше с тях тъй интимно, както ние разговаряме с най-близките си приятели. Разбира се, че всичко това бяха фокуси на ловък измамник, но хората при страх и голяма скръб мъчно различават лъжата от истината, затова и броят на дъновистите от ден на ден растеше, а заедно с това и славата на "учителя" се разнасяше изпърво само като "пророк" и "ясновидец", а по-сетне и като същински "чудотворец", който, като Христос, можел с едно допиране до болен да го оздрави и дори мъртъв да възкреси. След смъртта на известния софийски книжар Д. Голов, върл последовател на Дънов и ревностен разпространител на неговите книги, между софийските дъновисти съвсем сериозно се

говореше, че "Учителят" щял да възкреси своя близък приятел тъкмо на годишнината от смъртта му, на Димитровден, както Христос възкресил четиридневния Лазар, но отсетне, който знае по какви причини, се отказал от тоя мерак. Но това никак не попречи на някои от най-екзалтираните негови почитателки да почнат да виждат своя "божествен учител" с ореол около главата, както се рисуват Христос и светците по иконите. А редакторът на сп. "Всемирна летопис", адвокатът Ив. Толев, също голям поклонник на Дънов, го нарисува на кориците на своите списание потънал в "астралното поле" сред слънцето, луната и звездите, над всемира. Така постепенно славата на "Учителя" растеше, докато един ден г-н Белев, чиновник в Народната банка, един от най-екзалтираните ученици на Дънов, чрез "вътрешно прозрение" успя да открие, че Петър Дънов - това е "Христос" - същият Христос, само че "прероден"; съгласно закона за прераждането на душите - учение, което Дънов проповядва - Христос се е раждал досега много пъти и сега това е едно от последните Му прераждания в лицето на Дънов. За да се убеди човек в това, казва г-н Белев, достатъчно е да посети един, два пъти сказките на Дънов, да чуе как той проповядва, да се вгледа в лицето му, в очите му, в брадата му, в дългите му коси и ще види, че той е същи Христос!...

Този г-н Белев е много интересен дъновист; нему принадлежи и друго едно откритие в дъновистката "теология", а именно, че "Божеството е от женски пол" - че "Бог е жена"! Това Б. може да докаже, то е написано в една стара книга, която той носи в джоба си, но която никому не показва. В този дъновистки "догмат" г-н Б. се е мъчил да убеди дори един наш архиерей.

Когато по този начин, благодарение на ревностни свои последователи и последователки, Дънов бе прогласен за "втори прероден Христос"; когато той се видя заобиколен от генерали и генералши, дори от двореца, които се надпреварваха кой по-рано да го покани в къщата си, за да раздели с него "скромната" си трапеза - той почувства, че Ючбунар за него вече е тесен, че той трябва да излезе на открита проповед; тогава той реши да пренесе аудиторията си от ул. "Опълченска" в център на София на ул. "Витошка" в салона на г-жа Ружа Иванович. Но тъкмо по това време лошите езици започнаха да приказват за "Учителя" и някои недобри работи. В Софийската митрополия започнаха да постъпват оплаквания от мъже против техните жени - дъновистки, които от ревност към "учителя" и неговото "дело" зарязали къщите и децата си; жени пък се оплакваха от мъжете си дъновисти, които, откакто станали дъновисти, запуснали работата си и не се грижели за семействата си; на някои от тия дъновисти ревността стигала дотам, че се готвели да припишат на Дънов и на неговата секта целия си имот и по тоя начин да оставят семействата си на произвола на съдбата. Появиха се и статии в "Църковен вестник", където Дънов се сравняваше с известния руски Распутин, а сектата му - със старото богомилство. Стигнаха оплаквания и от фронта: офицери и войници пишеха от окопите и се оплакваха на свои приятели, че в това време, когато те проливат кръвта си за отечеството, в това същото отечество няма власт, която да се погрижи за запазване морала на техните семейства, че техните жени и дъщери се увличат от някой си Дънов в разни подозрителни къщи в Ючбунар, където този последният ги преобличал в бели ризи и им четял някакви молитви. Пусна се по едно време и такъв слух, че Д. нощно време бил приет в Двореца - слух, който по всяка вероятност идваше от дъновистките среди, които чрез това искаха да засилят престижа на "Учителя" и да го направят по-обаятелен за военните. Дойде най-сетне и нощното залавяне на група дъновисти в Борисовата градина от софийската полиция и всичко това най-сетне не можеше да не привлече вниманието на властта и тя се намеси. Какво стана по-нататък, ще ни разкажат следните няколко документа.

Рапорт на столичния градоначалник до министъра на Вътрешните работи и Народното здраве № 7050 от 25 юни 1917 год.

Господин министре,

По повод циркулиращите из столицата слухове за някаква си нова религиозна секта, представител и разпространител на която се явява някой си Петър Дънов, заинтересувах се и наредих да се произведе дознание, от което се констатира следното:

Петър Дънов, българин, 50-годишен, от гр. Варна, следвал по богословие и медицина в Америка, идва преди 10-12 години в България и се установява в София. Както тук, така в провинцията, той организира някакви религиозни дружини, пред които държи проповеди върху една религия, основана на теософията, и нямаща нищо общо с установената у нас източноправославна вяра.

Без да иска позволение откъдето и да било, той прави събрания на открити и закрити места, тълкува по своему Евангелието, препоръчва на последователите си да ходят сутрин преди изгрев слънце извън града да се молят, извършва някакви общи обреди и пр. По време на проповедите му стоящите в първите редове (най-ревностни негови последователки) намятат върху себе си бели овали, за да символизират "божествената си чистота". В тези си проповеди Дънов проповядва, че Иисус Христос не е Син Божи, а човек като него, и че сам той може да бъде Христос. Логическо последствие от това са пръснатите от самите му последователи слухове, че той (Дънов) е "Божествен човек", втори "прероден Христос". И действително, неговата външност - облечен в дълга черна дреха, коса дълга, подстригана близо до раменете му и не много дългата му брада наподобяват фигурата на Христос, изобразена по иконите. Нещо повече, мълви се още, че той е български "Распутин" и имал достъп в Двореца и пр. слухове, които могат да изложат зле престижа на Двореца. На някои вдовици, жени на починали във войната герои, Дънов чрез спиритически сеанси вика духовете на мъжете им; на други обяснява, че мъжете им приживе не ги обичали и им изневерявали, поради което казаните жени се настройват зле против мъжете си и тяхната памет. Други по-фанатизирани и сантиментални последователи дотам се увличат по Дънов, че съвсем зарязват задълженията към себе си и семействата си.

Последователите на Дънов, г-жа генерал Стоянова (съпруга на адютанта на Н. В. Ц.) поиска по телефона да не извиквам Дънов в градоначалството, понеже било унижително за него. Това, разбира се, не уважих и г-жа генерал Стоянова ми изказа съжалението си. Яви се след това лично при мене г-жа генерал Недялкова, която също се застъпи за Дънов и искаше да не се води никакво дознание по това.

Вземайки предвид горното, в съгласи с г-н столичния Комендант, забраних на Дънов да държи публично проповедите си и му съставих акт да държаните досега събрания, без разрешение.

От всичко изложено дотук се вижда Господин Министре, че учението на П. Дънов е една опасна религиозна секта, която се стреми да подбие християнството и да повърне обществото към езическите суеверия. С това учение ни се напомня едновременната богомилска ерес, която стана причина за падането на II-то българско царство, ето защо аз съм на мнение да се разучи всестранно цялото учение и досегашната дейност на П. Дънов от компетентните власти и, ако действително се установи, че тя е една пакостна религиозна секта, да се вземат мерки навреме и се парализира по-нататъшното ѝ разпространяване. На мнение съм още, докато стане това, Дънов да бъде интерниран в родния му град Варна.

Градонач. (п.) Свинаров
секр. (п.) Пенев

Горният рапорт е изпратен до Радославов, тогава министър на Външните работи и Народното здраве. Той е написан въз основа на дознанието, извършено на 11 юли с. г. от съдебния инспектор при столичното градоначалство г-н П. Нечелтов.

След София за най-важен дъновистки център се смята гр. Търново, където и в старо време богомилството е намирало най-добра почва. За търновските дъновисти, запитан по официален ред, протосингелът на Търновската митрополия, прот. Тодор Хлеббаров, Даде писмено следните сведения:

"Като търновски енорийски свещеник зная, че П. Дънов захвана да се явява в града ни преди 7 - 8 години. Отначало, като православен християнин, той посещаваше нашите църкви, държеше публични беседи на религиозни теми в читалището и после се изгубваше. След време обаче той започна да прави нощни събрания в частни къщи, на които привличаше много граждани и гражданки, особено жени. По-сетне неговите последователи тука си Построиха специална колиба (вила) в лозята, където взеха да се събират нощно време. Сега от няколко години насам всяко лято от 6 - 15 август в Търново дъновистите се събират на конгрес, на който присъства сам Дънов и много привърженици на сектата му от цялото царство.

През Балканската война бях полкови свещеник; с мен беше и събратът ми Йордан Стойков. Нощувахме в с. Твърдица, Новозагорско, и при нас свършено случайно се откри един дъновист, при това от тъй наречената "верига" (Под "верига" търновските дъновисти разбират "свършените" дъновисти, тия, които в София по време на събранията се покриват с бели воали). Той беше брат Симеон от с. Беброво, Еленско, доброволец в 20-ти Добруджански полк. Ние го разпитвахме какво правят като се събират нощно време и на какво ги учи Дънов? - "При слаба светлина се молим, пеем молитви и г-н Дънов ни тълкува Евангелието. После срещу 15 август прави тайна вечеря. Приготвя се маса с храна и овоци - месо и риба не ядем - хляб и чаша вино, после. Д. се препасва с престилка, подобно на Христос, и ни умива краката; след това изпяваме някоя песен, и той разчупва хляба, дава от него на всекиго, също и чашата, тъй както е била истинската тайна вечеря на Спасителя с учениците му".

Тогава отец Йордан добави, че Дънов не може да бъде истински християнин, защото на един маслосвет, направен в негово присъствие, той отказва да се помаже, защото нямал нужда от свещеникова благодат, понеже сам имал такава много повече!

Една г-жа, също от веригата, моя енорияшка, ме посвети в много мистериозни работи, които нямам възможност тук да описвам, но които са от важно значение, толкова повече, че тя сама е готова лично да изповяда и потвърди всичко пред което и да е духовно лице. Тя е ходила лично и при нашия кириарх и всичко до най-малки подробности му е разправила.

Наистина много работи биха излезли наяве от неговите, на Дънов, заблуди, които всява в невинните и благодрушни наши пасоми, но те ще могат да се открият само тогава, когато се нареди една анкета, която на място, в Търново, да разпита мнозина възмутени граждани, както и да си послужи с много преписки по този въпрос, съхранявани в митрополитската архива."

Кюстендил, 15 август, 1917 год.

Щаб на Действащата армия
Началник на военното духовенство:
Сакел. Тодор Хлеббаров.

Дъновистите и тая година имаха конгрес в Търново, който трая от 6 до 15 август. Понеже в същото време и аз бях поканен от търновското Свещеническо братство да държа няколко сказки по дъновизма, аз имах възможност да присъствам на откриването на това сектантско сбирание, както и да видя, макар и отстрани, живота на събраните от цяла България дъновисти в търновските лозя.

Трябва обаче предварително да кажа, че дъновисткият конгрес съвсем не прилича на обикновените конгреси: тук не се четат никакви реферати, не се говорят никакви речи, освен тая на "Учителя", не се водят никакви спорове; тъй че, ако някой отиде на тоя конгрес с цел да научи нещо за целите и задачите на дъновизма, за неговите средства и методи на действие, той ще остане дълбоко разочарован. По тия важни въпроси тук не се говори нищо, защото те са "тайна", знайни само на "Учителя - ясновидец". Това показва, че дъновизмът никак не е една обикновена обществена организация, каквито ги има толкова в България, и че напротив, това е една религиозно - мистична секта, на която същинските цели и вътрешният ѝ живот старателно се скриват от непосветените.

Самото откриване на конгреса стана на 6 август (ст. ст.), "Преображение Господне", в салона на читалището "Надежда" в 10 ч. сутринта с реч от Дънов, предшествана и завършена с изпяването на няколко песни, в които най-често се повтаряха думите: "Ние с любовта си ще победим целия свят". Хористите - дъновисти бяха всички млади момчета и момичета на 16 - 20-годишна възраст, всички с дълги подстригани над раменете коси, по подобие на "Учителя", с бледи и изпити лица и очи, потънали дълбоко в орбитите - признаци, които съвсем не говореха за едно цветущо здраве у тия млади хора.

Гледайки на тия млади хора, тръгнали по стъпките на един нехранимайко, аз не можах да не съжаля както тях, така и техните родители, които сигурно нищо не знаеха за това къде ходят и какво вършат техните деца.

Самата реч на Дънов беше и по форма, и по съдържание една невъзможна импровизация, в която нямаше нито една положителна мисъл. Той започна с "живота, който приличал на музика, и имал своите минорни и мажорни ноти"; после говори за някаква "космическа целувка", за "любовта, на младите сърца, която щяла да обнови света" и най-сетне - за това, че "миналият наш живот и последователните прераждания, през които е минала нашата душа, могли най-лесно да се определят по линиите на дланта ни и по формата на черепа ни; по същия начин могъл да се определи и характерът на човека, и дори да се узнаят и неговите най-скрити мисли". Накрая той се опита по стар навик да пророкува, че същински мир в Европа щял да настане през 1925 година, но на това част от публиката му отговори с гръмък и весел смях, който силно смути "Учителя"; този малък инцидент дойде съвсем неочаквано да покаже, че голяма част от публиката, която изпълваше салона, бяха хора любопитни, а не дъновисти.

Не липсваха в речта на "Великия моралист" и леки цинизми, като този например:

"Представете си, господа, булка, която вчера се ожени, а днес забременее: какво трябва да прави? - Трябва да промени режима на живота! Така трябва и ние да променим режима на живота"...

Моето впечатление е, че логическият апарат на Дънов силно се е изхабил и не е далеко денят, когато той ще потърси убежище в известното отделение на Александровската болница.

След разпушането на събранието същинските дъновисти, събрани от разни градове и села на България, около 200 - 300 души на брой, на групи напуснаха града и се запътиха към търновските лозя, където им беше поръчано от "Учителя" да прекарат до 15 август в съзерцание "душата на вселената" и във всекидневно посрещане "изгрева на слънцето". На другия ден свещ. Никола Иванов, г-н Москов, директор на една от търновските прогимназии и аз отидохме да видим дъновисткия лагер. Часът беше към 11. Дънов, като Наполеон пред горящата Москва, седеше на проста дървена пейка пред вилата си, сред лозето, заобиколен от своите "генерали", а хората му от двата пола твърде небрежно облечени, може би поради голямата горещина, по двама и трима се бяха пръснали по краищата на лозето и в най-различни пози - едни лежейки на гърба си, а други по корема си - се припичаха на слънцето, което като че ли нарочно за тия модерни свои поклонници него ден страшно печеше. По-млади двойки, като палави яренца, бяха се отдалечили от по-старите и едни весело се боричкаха край някоя трапчинка, а други интимно си приказваха зад някоя трънка или глогина; други с малки стомнети в ръце отиваха да дирят из околността вода. Особено впечатление ни направи една такава двойка: висок снажен селянин с широки плещи, облечен в нови черни потури, плътно пристегнати в крачолите - южнобългарска носия; човек на около 50 години с прошарени вече коси, но свършено запазен; с него млада жена, гражданка, на около 30 години, с тънки и правилни черти на лицето, облечена в черна тафтяна фуста. Те отиваха също за вода и минаха покрай самите нас, но тъй унесени в своя вътрешен "окултен мир", че сякаш не ни забелязаха. Когато се отдалечиха от нас, ние дълго ги следихме с погледите си, докато се изгубиха в една долчинка, която отстоеше на доста отдалечено разстояние от общия лагер. Че пряката цел на тая двойка не беше толкова да донесе прясна вода в лагера, колкото да си помечтаят насаме за "астралните и ментални полета", където, според учението на Дънов, отиват душите на умрелите - това се виждаше много ясно от съда, който гигантът - селянин носеше в ръката си - едно малко ибриче, което едва щеше да събере половин литър вода.

Когато ние си тръгнахме за към града, срещнахме друг селянин, който се шураше извън дъновисткия лагер по прашната пътека. Разпитан от нас, той каза, че е от казанлъшките села, че е семеен човек с жена и деца, които оставил в селото, а сам дошъл да се поразходи и да присъства на събора на "братята". През всичкото време на разговора тоя нещастник не вдигна погледа си от земята, като че ли се чувстваше виновен пред нас. Часът беше 12 - време за обед. Дъновистите се бяха разшетали да слагат трапези. Върху дълги дъски, сложени на газени сандъци, бяха наредени пръстени гювечи, около които сядаха по двама и по трима без разлика на пол и възраст, и ядяха от общата гозба. В това положение ние оставихме сектантите и тръгнахме за града. Трябва да отбележа, че всичко, което видяхме, видяхме го, стоейки вън от лозето, защото вътре в самото лозе непознати не се допускат.

Между търновци ходят разни тъмни слухове за живота на дъновистите в лозята, но които аз смятам да излишно да предавам тук. Ще кажа само това, което ми разправи човек, който всяко лято прекарва в своето лозе, съседно на това на дъновистите:

"Какво да ви кажа, господине! Живеят като цигани и дори по-лошо от цигани. Циганите поне имат чадъри, под които нощно време се прибират, а тия и денем, и нощем са на открито, ей тъй, както ги виждате. Тук лягат, тук стават и тук се хранят; сутрин рано посрещат изгрева на слънцето, после закусват, след това се пръснат из околните чукари какво правят, какво струват, никой не знае. Нощно време по двама, по трима се лутат като сенки из мрачината. Кой каквото да ми приказва, господине, не са добри хора, особено тия жени и тия млади момичета, които да дошли без мъжете си и без родителите си, какво

дирят тука?!... Богомилска работа, господине!..."

Че П. Дънов е станал причина много семейства да си развалят живота и работата да дойде дори до развод, за това има много примери, от които аз ще посоча тука само два случая.

Когато Дънов бе интерниран във Варна, войник, пострадал поради увлечението на жена си подир "Учителя", пише следното писмо до секретаря на Са. Синод:

Гара Дупница, 3 септември, 1917 год.

Г - н секретар,

Изказвам хиляди благодарности на Св. Синод, задето е интернирал във Варна П. Дънов, този брат, който хипнотизираше жените, и по-скоро се отказваха от дома си и мъжа си, и тичаха по него като луди. Случаят е и с моята жена, от мобилизацията насам 2 години не се е свъртала вкъщи (съм софийски жител). В отпуск съм бил в София 2 - 3 пъти, забранявал съм й, даже и побой е ставало, отговорът е бил само смъртта ще ме раздели, нищо друго освен духовете Дънови. Живеем във Варна в хотел, откъде взема пари да плаща на хотела, вярвам, че неговите подкрепители, т. е. жените, които му ближат ръцете, да го поддържат с пари, макар и да крадат от залька на децата си. Не е ли възможно да се връщат обратно сумите, които му се изпращат.

С почитание:
Старши подофицер Г. Ив. Керемитчиев.

А ето и едно заявление за развод:

**Бракоразводна жалба
до Негово Високопреосвещенство
от Н. против Х.**

Ваше Високопреосвещенство,

През 1911 година, 24 април, влязох в пръв законен брак със сегашната си жена, която беше вдовица. Влюбен в нея до полуда, аз я направих своя законна жена, смятайки, че ще намеря в нея истински другар и послушна съпруга. Още повече се надявах на това, защото я вземах вдовица, с едно дете, без да има никаква зестра. Разочарованията ми се явиха много скоро, но аз все я обичах и все мислех, че тя ще се поправи и ще остави вироглавствата, които проявяваше и против първия си мъж, по-стар от нея с около 22 години. Това тя не направи, но аз пак си останах предан на нея и къщата. Контрастите, на които беше привикнала, дойдоха да се развият до максимум, когато тя биде увлечена от български Распутиновци преди 6 - 7 години. Отначало аз не схванах опасността, в която тя се втурна и с голяма примирителност търпях всичко, още повече смятайки, че това ще обърне към добро и благост нейното сърце и джеримелийски характер. Нейните вечни скитания денем и нощем по срещи, събрания и общения, аз мислех, че ще минат като мерака на новоувлечените. Но за голяма моя и на децата ми беда това не стана.

Манипулациите, на които подлага "учението" на Дънов мозъка и сърцето на човека, а особено на жените, доведоха моята съпруга до безумие. Тя престана да ме гледа като неин мъж и другар, а като карма - толкова настоятелно проповядвана от техния "Учител" Дънов - за нейните тиранства и деспотии към първия й мъж. През войната тя дотам е забравила задълженията на домашното огнище и това, което ни чете църквата при венчаването, че не

се свъртала въщи ни денем, ни нощем, и мои роднини, минаващи през град Н., никога не са могли да я намерят. Освен от слугинята, ползвайки се от черната работа на майка ми, която измами от гр. Н. с хиляди дяволии, тя не топна нито веднъж ръце в корито; ни тенджерата. Приемала е в мое отсъствие всевъзможни типове - развалени мъже и жени, които само пред нея минават за светци. У нея са идвали най-често някой си свети Петър, така се зове един от Пловдив (*Дънов има 12 апостоли, понеже той се смята за прероден Христос...*), преродената Иродиада, някаква си пак от Пловдив жена и мн. др. Кореспонденцията си с разни мерзавци тя е укривала от мене и това криене ѝ помогна окончателно да се откъсне и отдалечи от лоното на нашата православна църква и да се завлече от ереста на Дънов, тоя нов "Иисус Христос", собствено истинския, преобразен "Иисус Христос"... Тоя "Иисус Христос" е посрещан в къщата ми без мое знание и съгласие, поднасяни му са букети при изпращане и пр. и пр. Разиграването на маси, нощните "общения" и теософските хипнотизации доведоха нещастната ми съпруга дотам, че тя четеше съчиненията само на новия "Месия" и те възбудиха в нея такъв еретически кураж, че един ден на моите бележки (и затова, че не съм я пуснал да отиде на една нощна среща с "виденията"...) тя извика яростно и ми каза: "... всичко туй е мое (аз бях приписал къщата на нейно име); вземи си шапката и си върви; аз не те признавам за мъж; аз имам предложение за женитба от мой духовен брат, с него ще живея и ще се разполагам; ти си проклет от Дънов" и пр. и пр. Мене ми притъмня толкова пред очите, че не се сетих да грабна стола и каквото ще да става... След три дни мъка аз отидох при нея (тя бе заключена в стаята си горе: ние бяхме разделени отрано, защото наредбите, които тя получаваше от Дънов, не могат да се изпълняват в съвместна стая и наистина по тяло, поради това учение, ние бяхме отдавна разделени) и влезнах в одобряване... и отстъпих само пред бъдещето на децата: то бе последната дан, която плащах за къщата и честта на семейството. Аз бях толкова наивен да мисля, че моята прошка ще я вразуми.

През м. август ставаха депутатски избори и аз, като кандидат за народен представител, трябваше да замина. Направи ми впечатление, че тя с писма и телеграми постоянно запитваше кога ще се върна (друг път не правеше това, напротив, по цели месеци едва ли ще се сети да напише една отворена картичка). Злочесто любопитство да видя какво значи то ме накара да не и обадя кога ще се върна точно. Тя обаче знаеше, че до август, деня на наборите, аз трябва да бъда в... след изборите ще се забавя там ден - два, след това в София ще прекарам 2 - 4 дни и за път 2 - 3 или тъй или иначе не ще се върна по-рано от десетина дни. В това време моята "благонравна" съпруга се вдига и на 16 август заминава за Търново, където трябвало да стане тяхното "духовно общение"; оставя децата и слугинята - за по-сигурно прикритие в Царева ливада, а тя самата се настанява по Търновско и стои там до 26 август, когато се връща в Царева ливада при децата да ми телеграфира. Тя "осветила душа и тяло", но децата изоставени от слугинята, ходейки из селските бунища, се заразили от шарка и легнали болни. На моите телеграми от градовете Н. и З., за да се върне, тя си направи оглушка и отново ходила в Търново за "съвет при Иисус Христос"... Можете да си представите положението на един мъж, дошъл грохнал от тичания и лутания по чукарите на Разлог, а тя, жена му, другарката му, по "седянки и ливади"... Какво е правила в Търново от 16 август до 26 същия месец точно не зная, тя криеше своето стоене там и беше заръчала на своите "братя" и "сестри" да отричат нейното стоене там, но знам едно, че "сестриците" били разделени от Дънов и "неговите апостоли" на "младички" и "старички" и "старичките" били оставени в града, понеже не могли да "ходят", а "младичките" били отведени по палатки и по колиби и през нощите, в "тайнствеността", толкова дирена от това "учение", са се отдавали на "духовни общения" и

"причастия", непредвидени в нашата вяра, която също се грижи за спасението на нейните пасоми... Това престъпление на моята "другарка" ми се видя като последно доказателство, че тя е изгубена душа за нашата църква и изгубена съпруга за моя брак. Бих изложил съвсем Вас и себе си, ако се впусна в подробности, но ще Ви кажа, че в тия дни аз видях вече ясно моите деца изхвърлени от църквата, като еретици и изгубени пред Бога, а себе си измамен съпруг, останал сам - самичък и подиграван от всички.

Какво представлява тая ерес и нейният водител, кои са неговите последователи и пр. вие можете да видите, ако поискате делото на дъновизма от Св. Синод (въз основа на които факти и документи е издействано и неговото интерниране от София), но и от собствени изучавания вие сигурно знаете, че то е отрицание на всякакъв брак, другарство, благочестие и пр., то е нещо като манихейство в живота; на практика - "духовно общение в горите и ливадите", а на теория то е само буламач от най-диви еретически схващания.

В невъзможност да се живее с една жена, отлъчена от църква и дом и в постоянни терзания на моите чувства към вяра и семейство; в явна лудост да имам до себе си една безчовечност, забравила съветите на светия олтар и обещанията на венчалния обред; пред риска за душите на моите деца и окончателното изгубване на моя мозък пред нейните безумия и диви схващания; пред опропастяване на кариерата ми и нахлуване дивата фанатизирана свирепост на една еретичка, аз моля милостта на истинските служители на Бога и нашата църква - да разтрогнете този злочест брак и омърсени вече връзки; да спасите мене за църквата и Христовото общество и отървете децата ми от еретичество, като развода стане в нейна вина и децата се реши да останат при мене, т. е. в старата вяра на нашите отци. Моля да се призват за свидетели..., които ще установят, че къщата ми се е обърнала на ад, поради кавгите ни по тая ерес, както и по другите обстоятелства на молбата ми, а... от гр.... ще установи последното ни скарване и нейните заявления, че мене ще ме напусне, но ереста си не, и как аз и тоя път съм отстъпил.

Религиозните убеждения на Дънов

Като всеки ренегат, Дънов няма установени религиозни убеждения; макар в полицейското дознание да минава за "православен", в същност от православната църква той отдавна се е отрекъл, като е минал в протестантство, където обаче също не се е задържал. Тъй че сега Дънов фактически не принадлежи към никоя християнска църква, нито към коя да е призната в света религия. И това положение на "Учителя" напълно хармонизира с неговото интимно гледище към всички религии. Според него между днес съществуващите религии (в това число, разбира се, и християнството) няма "по-добри и по-лоши: те всички са едно и се намират на една ниска степен на развитие. Във всички религии има известни заблуждения" (Свобода на духа и божеств. промисъл, стр. 2). "Всички религии, казва Дънов, ограничават свободата на човека, а човек трябва да бъде напълно свободен" (пак там).

Заключението е ясно: Дънов не принадлежи към никоя религия, понеже религиите стесняват свободата на човека, а Дънов желае да бъде "напълно свободен"... Със същото пренебрежение се отнася Дънов и към всички съвременни християнски църкви, в това число и православната. На едно място в своите беседи той пита: "Какво са съвременните църкви? - Само едно далечно възпоминание за величието на миналото" (Дух и плът, стр. 23). А тия и подобни твърдения, както и цялата дейност на Дънов, ни показват много ясно с кого си имаме работа. Те показват, че Дънов е действително ловък

сектант, който незабелязано подкопава религиозните убеждения на своите последователи, за да насади у тях постепенно своето сектантско учение и по този начин да образува своята секта, своя религия с особено свое учение и свое богослужение. Дънов мечтае да стане "втори Христос" и дори се представя вече за такъв пред своите последователи.

Че тенденциите на Дънов е да мине за голям реформатор, който има за цел да промени от корен учението на църквата, а заедно с това и живота това много ясно прозира от следните негови думи:

"Често ме питат: проповядваш ли неща, съобразни с църквата? Отговарям: аз проповядвам неща, които са съобразни с великия Божествен закон (?); пред Господа не лъжа. Дали обаче моето учение е съгласно с вашите възгледи, това за мене е безразлично. За мене е важно моите възгледи да бъдат съгласни с великия закон (?), да не бъда лъжец пред Бога, пред Небето, пред ангелите, пред светиите - то е важният въпрос за мене. Ако всички така схващат учението и така мислят, няма от какво да се боим"...

"Някои казват: ама ти имаш за цел да образуваш някоя секта? - Нашата задача е да въдворим царството Божие на земята. Искам да образувам една секта, но каква? - Да станем проводници на Божия закон, който да завладее всички умове и сърца, да станат всички - и мъже, и жени, и деца - синове на царството Божие, да заживеят живот, какъвто трябва. И сега когато хората ми се оплакват: "големи нещастия станаха", аз им казвам радвам се, че вашите затвори се разрушават, че вашите стари убеждения падат, защото ако от едно шише не се излее застарялата вода, не може да се налее в него прясна. Когато Христос дойде, евреите трябваше да се очистят по същия начин и да заживеят нов живот; но те казаха: ние Моисей познаваме, тебе не познаваме; ти искаш да образуваш секта. Но Той, както виждате, секта не образува, макар от еврейско гледище Той да беше еретик".

"Някои ме питат: Ти правоверен ли си? - Може да бъде правоверен, но от гледище на църквата да не бъде такъв. И на Христос казваха: "Той иска да унищожи нашия народ" (*Многоцв. бисери, стр. 11 – 12*).

В горните цитати, от които диша сектантска самонадеяност, много ясно се вижда ролята, която Дънов си приписва; Той е "нов Христос" който проповядва "ново учение", съобразно с някакъв "велик Божи закон"; това ново учение ще направи от хората "проводници на Божия закон" но затова е необходимо това учение да се разбере, да се усвои; а това не може да стане, докато човек не се откаже от старата си вяра и от нейното учение. А що се отнася до църквата - тя е старият еврейски синедрион, който едно време не разбрал Христос, сметнал Го за еретик и Го разпъна на кръст; същото може днес да направи и църквата с Дънов, но какво от това? - "Нищо". Евреите нищо не спечелиха от разпъването на Христос няма нищо да спечели и българската църква, ако разпъне Дънов. (същ. беседи и същ. стр.).

В своето "пророческо ясновидство" обаче Дънов предвижда, че "нашите затвори вече се разрушават", че "нашите стари убеждения падат" и се радва, защото знае, че "в едно шише, докато не се излее застарялата вода, не може да се налее прясна".

"Шишето със застарялата вода" - това е, разбира се, православната българска църква, която през всички векове е крепила българския народ; "застарялата вода" - това е нейното "остаряло" учение - учението на Христос Спасителя, а "прясната вода", която предстои Дънов да налее в това шише - това са "новите идеи" на "Учителя", "новото учение", "новата вяра"...

Нека прочее да видим каква е тая "нова вяра" и какво е нейното учение, а и дали е същото, каквото Христос проповядвал и каквото нашата православна църква изповядва, както мнозина от последователите на Дънов си мислят.

Учението на Дънов

а) за Бога

Учението на православната църква за Бога - пък и не само на православната, но и на католическата, и на англиканската и на протестантството в неговите по-главни разклонения - е известно; най-кратко то може да се предаде в следните думи: Бог е един абсолютен и личен дух, творец и вседържител, промислител и спасител, съдия и отмъстител. Това е първата основна догматична истина на християнството, която се приема и поддържа от почти всички християнски църкви и общества; чрез тая основна истина християнството се отличава от стария езически политеизъм, от будисткия атеизъм, от философския пантеизъм и от деизма на Волтер и френските енциклопедисти на XVIII в.

Втората основна истина, която отличава християнството от другите монотеистични религии, каквито са еврейската и мохамеданската, това е догматът за Св. Троица. Учението на православната църква по този основен догмат може да се формулира така: Единният по същество, по субстанция, Бог е троичен по лица и ипостаси; тия три лица или ипостаси са: Бог Отец, Бог Син и Бог Свети Дух; но това не са три бога, а един Бог. Сам Иисус Христос изразил тази истина в следните думи: И тъй, идете, казал Той на учениците Си, като ги изпратил да проповядват учението Му, научете всички народи, като ги кръщавате в името на Отца и Сина и Светаго Духа (Мат. 28, 19). А св. Йоан Богослов за това казва: Трима са, които свидетелстват на небето: Отец, Словото и Свети Дух, и тия трима са едно (1 Йоан. 5, 7).

А какво казва Дънов по тия основни истини на нашата вяра?

За Бога Дънов учи: "Бог е една вътрешна среда, едно вътрешно условие, една вътрешна сила, от която ние постоянно трябва да черпим. (Сила и живот. Беседи от П. Дънов, първа серия, стр. 167). А "Божествената среда това е, казва Дънов, всемирното божествено съзнание, в което е потопена нашата душа" (същата стр.). Някои искат да познаят Бога: ако сте потопени в Бога, няма да го познаете, защото сте вътре в него. Ония, които мислят, нека видят дали са потопени в средата" (пак там, стр. 253, 265). "Но ще кажете вие: Ние ще го познаем, когато отидем на онзи свят. Онзи свят -това е Бог. Хора, които мислят, че когато умрат, ще отидат на онзи свят, приличат на онзи син престъпник, който като го затворят, си казва: "Отивам да видя баща си". В затвора ли ще видите вашия баща? Вие ще идете в мястото на изправлението. В оня свят няма да отидете при Небесния ваш Отец. За да отидете там, трябва да победите смъртта, да излезете от затвора, да сте свободни" (стр. 168).

Това било, според Дънов, истинското понятие за Бога, което щяло "да внесе в нас вечния живот", а не онова, което проповядвали "църковниците" (пак там, стр. 166)...

б) за Св. Троица

Дънов казва: Троеличност на Бога. Какво означават тези думи? - Три същества (?) различни, които имат една мисъл, една воля - Отец, Син и Св. Дух. Средата на всички същества и за душата - това е Бог; елементът, който носи живота в себе си - това е Христос, а условието, което спомага за проявлението на живота - това е Св. Дух" (пак там, стр. 252).

На друго място, като се спира на тоя християнски догмат, Дънов казва: "Какво трябва да се разбира под Отец? - Учението за Божествената мъдрост. Под Син? - Учението за Божествената любов. Под Дух - Учението за въздигането, еволюцията на човека" (Великден, стр. 6). А на трето място, без да държи сметка за казаното вече по-горе, говори: "Синът и Духът са едно и също нещо" (Своб. на духа и Божеств. пром., стр. 1).

Тъй че явно е, че учението на Дънов за Бога е чисто атеистично, за него Бог не е Личен дух, а някаква "вътрешна среда", "вътрешно условие", "вътрешна сила". А "Божествената среда" (?) - това било "всемирното божествено съзнание, в което била потопена нашата душа"!... Всеки, който е запознат що-годе с индийските учения, вярвам ще се досети, че тук става дума за индийската- "нирвана" или за пантеистичното учение, изразено от Спиноза в думите: (Deus sive natura et natura et natura sive Deus)Бог - това е природата и природата - това е Бог), а не за християнския Бог, Който, по думите на св. Григорий Богослов, е en pasi kai iper panton - във всичко и над всичко. А що се отнася до учението му за Св. Троица, то е сбор от думи, които взаимно се изключват. От една страна Отец, Син и Св. Дух били "три различни същества, които имали една мисъл, една воля", а от друга: Бог бил "средата на всички същества"; Христос - "елементът, който носи живота в себе си", а Св. Дух - "условието, което спомага за проявяването на живота".

... "Духът" - това било учението за въздигането, еволюцията на човека!... От друга страна, "Синът и Духът били едно и също нещо"!...

За три Лица или три Ипостаси, както виждаме, у Дънов не става дума, което значи, че той макар и да употребява думите Отец, Син и Св. Дух, под тях разбира друго нещо, а не три Лица или Ипостаси, единосъщни и неразделни. А това вече не е православно учение за Св. Троица, а антиринитризм (противотроичност) - ерес, която била осъдена още в първите векове на християнската ера.

в) за личността на Иисус Христос

Учението за личността на Иисус Христос е третият основен догмат на християнството, от правилното разбиране на който зависи християнството да бъде или да не бъде. Без Христос като историческа личност, по природа Богочовек, няма християнство, затова църквата с всички сили се е борила против тъй наречените христологически ереси. За църквата еднакво са осъдени както учението на старите докети, които виждали в лицето на Христос само Бог, а всичко човешко в него считали за недействително, за призрочно, така и всички ариани и полуариани, ренановди и штраусовци, които Го смятали само за човек, който отсетне, чрез личен подвиг се издигнал над обикновените смъртни и достигнал до обожествяване. Христос, за Когото ни говорят четиримата евангелисти, Когото проповядват апостолите и в Когото вярва и днес вселенската Христова църква - тоя Христос е Божи Син, Син в строг и собствен смисъл на думата, единороден, роден от Отца прежде всех веков; Той е Богочовек - истинен Бог и истинен човек, Бог съвършен и човек съвършен, у Когото двете природи - божествена и човешка - са съединени, според

определението на Халкидонския (IV) всел. събор, неслято, неизменно, неразделно и неразлъчно. По думите на евангелиста Йоан Богослов, Христос е Словото Божие (ho logos tou Theou), Коего, бидейки Бог и от Бога, станало плът и живяло между нас, пълно с благодат и истина; и ние видяхме славата Му, слава като на Единороден от Отца Син, Който е в недрата на Отца (Йоан. I, 1, 14, 18). Затова същият апостол на друго място казва: Всеки дух, който изповядва Иисус Христос, дошъл в плът, от Бога е; и всеки дух, който не изповядва Иисус Христос, дошъл в плът, не е от Бога; той е антихристов, за когото сте слушали, че иде, и сега е вече в света (1 Йоан. 4, 2 - 4).

Нека сега да видим, дали духът на Дънов е дух на Христос или дух на антихрист; това ще познаем, според думите на евангелиста Йоан Богослов, от това дали Дънов изповядва Христос во плоти пришедша или не, т. е. дали той признава историческия Христос, Който за нас човечите се яви на земята, живя, страда и умря на кръста, погребан бе и възкръсна, възнесе се на небето и седна отдясно на Отца.

Прочее, как учи Дънов за Иисус Христос? Той казва: Иисус Христос - двете думи означават две разни точки (?). Иисус - това е страдащият човек на земята, човешката душа, която страда, която изработва спасение; Христос е човекът, който е победил, който служи на Бога, който е готов да се жертва. Следователно и вие можете да бъдете Иисус и Христос. Ама някой ще каже: той е Иисус. Да, Иисус всеки може да бъде, като страда и като герой носи страданията" (Новото основание, стр. 18).

На друго място Дънов казва: "Христос - това е висшият Дух, висшият принцип" (Марта и Мария, стр. 21). "За някои Той е дошъл, а за някои ще дойде тепърва" (Сила и живот, стр. 134). И на друго място той казва: "Като говоря за творческия принцип, аз не разбирам онзи творчески принцип, който от нищо може да създаде нещо - за Твореца, а за туй същество от мъжки и женски пол, туй, което в християнската философия наричаме Христос - Богочовек" (к. н.) (Многоцен. бисер, стр. 7).'

Значи ясно е, според Дънов Христос - Богочовекът не е историческа личност; Той е някакъв си безличен "принцип", някаква отвличена идея: "За някои Той е дошъл, а за някои ще дойде тепърва". И най-сетне - каква развинтена фантазия! - Христос бил същество от мъжки и женски пол!...

Идете кажете след това, че Дънов не е антихрист!

г) за сътворението на света

Дънов казва: "Господ създаде света, знаете ли защо? - Защото ония духове, които бяха създадени най-първо, станаха кристали; след това се създаде нашата земя, за да се образуват нов клетки... Един кристал, един диамант трябва да стане жива клетка, за да може да се развива като растение. Ако вникнете добре в тая мисъл ще разберете, че и най-благородното растение трябва да преобърне своите дървени неподвижни клетки в месо и кръв, за да може да чувства и да се движи, както се чувстват и се движат животните" (Великден, стр. 15).

Според това учение на Дънов, *kineitai kai rei panta*, т. е. всичко се движи, тече и се изменя, като преминава от една форма на битието в друга: духовете стават кристали, брилянти и диаманти, т. е. обръщат се на минерали; минералите ще станат растения, растенията ще еволюират в животни, животните някога ще станат човеци, а човечите - ангели. Както виждаме, тук "Учителят" съвсем напуска Библията и без страх нагазва в модерния еволюционизъм и дарвинизъм, които по всичко изглежда, че ги разбира много повърхностно.

д) ангелологията на Дънов

Според учението на църквата, основано на св. Писание, ангелите са чисти духове (**pnevmata**) (Евр. 1, 14); те плът и кости нямат (Лук. 24, 39) и затова са безсмъртни. Според Библията човек е малко нещо умален от ангелите (Пс. 8,6). Ангелите служат на хората (Евр. 1, 14). Това е в няколко думи учението на Библията за ангелите.

Дънов, който в полицейското дознание се хвали, че "добре изучил Библията", ето как предава това учение, той пита: "Защо ангелите служат на хората?" И отговаря: "Защото едно време, когато те били в нашето положение, като хората на земята, ние сме били в положението на животни и сме им служили, затова сега те ни дължат много и сега Господ ни ги кара да ни се отплащат" (Сила и Живот, стр. 139). И на друго място той казва: "Разликата между човеците и ангелите е толкова голяма, колкото между един главош (малко жабче), от който се образува жабата, и един човек. От гледище на ангелите ние сме още жабчета" (Пак там, стр. 26).

Според Дънов излиза, че между жаби, човеци и ангели съществена разлика няма: това са само разни етапи на постепенната еволюция на животинския принцип. Днешните жаби са бъдещи човеци, а днешните човеци - бъдещи ангели; в какво ще еволюират в бъдеще ангелите - това не се е открило на нашия "ясновидец"; но понеже прогресът е безкраен, трябва да допуснем, че еволюцията тук няма да спре. После, ако по-низшите форми са длъжни за служат на по-висшите, то защо ангелите, които стоят по-горе от човеците, са поставени в положението да служат на хората, които са по-долу от тях?!...

За злите духове (дяволи) Дънов казва:

"Бъдете уверени в едно нещо: ония, които спъват пътя Господен, това сме ние хората: дяволите не спъват пътя Господен" (Сила и живот, стр. 10).

Тук "Учителят" може да е остроумен, но съгласен с Библията не е. Ако дяволите "не спъват пътя Господен", тогава П. Дънов трябва да ни обясни тяхното предназначение в сътворения свят: да не би пък те да помагат на Твореца и да учат хората на добро?...

е) учението му за човека

Библейското учение за човека е известно: човек е най-съвършеното Божие създание; той е образ и подобие Божие (Бит. 1, 26 - 27); създаден е в мъжки и женски пол (Бит. I, 27). по природа той е дихотомно същество, т. е. състои се от душа и тяло (*psihi kai soma*); тялото му е от земята, затова то умира и се връща пак в земята, а душата му е дадена от Бога, затова тя е безсмъртна. Св. Писание, когато говори за смъртта на човека, казва: И ще се върне пръстта в земята, както бе, а духът ще се върне при Бога, Който го е дал (Екл. 12, 7). Всеки човек, според Библията, е индивид: той веднъж се ражда, веднъж живее тук на земята и веднъж умира. За никакви прераждания на човешката душа Библията не знае нищо. Също така Библията не допуска мисълта, че човек може да произхожда от жаба или от маймуна, или от друг по-съвършен вид животно, Библията не допуска изменението на видовете, нито на половете.

А Дънов какво казва? Той дума: "Човек първоначално не бил грамаден, а микроскопичен, но при известни условия се развил и станал човек, който сега е милион пъти по-грандиозен, отколкото е бил" (Сила и живот, стр. 142). И на друго място той пише:

"Човек сега е микроскопично същество спрямо Бога, но един ден, когато се развие и роди отново (к. н.), когато се издигне на високо, ще разбере по-великите работи. Но за да можем да се издигнем, трябва да изменим формата на своята глава... тогава ще минем в чина на ангелите" (Новото основание, стр. 29).

За човека и животните Дънов казва: "Защо животните днес ходят на четири крака? - защото волята им е в контраст с проявлението на Бога (к. н.). Ще минат може би хиляди години и те ще достигнат онзи етап на човека да се издигнат и се изправят. Ние сравнително сме се издигнали и се стремим да се издигнем повече, защото се стремим да вървим по Божествения път. Грешките които правим, правим ги не по своя воля, а по други причини, които лежат в нашето минало" (Сила и живот, стр. 42).

Под "наше минало" Дънов разбира нашите "прераждания", които според него, всеки от нас е имал в миналото.

... "Всички хора, казва на друго място Дънов, са индивидуални клетки на Божествения организъм, на Божественото тяло"... (Марта и Мария, стр. 16).

По-грубо от това едва ли някъде е изразяван пантеистичният материализъм: Божеството, според Дънов, има Свой "организъм", Свое "Божествено тяло", на което хората са "индивидуални клетки"! И Дънов не остава друго, освен да напише "анатомията" на това "Божествено тяло".

Говорейки за клетките на човешкото тяло, Дънов казва: "Човешките клетки са разумни същества, те имат своето рода интелигентност. Те са като птиците и рибите. Можете да говорите с тях и те да ви разбират" (Сила и живот, стр. 253).

За духа Дънов пише: "Някои казват: искаме да видим Дух... Единственото нещо, което ние виждаме в света, то е духът. Ето това цвете, което държа - то е дух и ако бихте могли да видите, ще съзрете цялата човешка фигура в него. Ако можете да посадите това цвете в неговата почва, веднага ще видите, че и то е разумно същество" (Сила и живот, стр. 48, 49).

Дънов не прави разлика между дух и материя, между разумни и неразумни същества; за него всичко в природата е разумно и има "своего рода интелигентност"; "с рибите и птиците можете да говорите и те да ви разбират", "клетките са разумни същества", а „цветята - духове". Пред разюзданата фантазия на "Учителя" всичко се слива в едно, смесва се като картините в калейдоскопа.

ж) учението на Дънов за душата

Относно душата Дънов заедно с всички теософи и спиритисти поддържа старото езическо учение за предсъществуването на душите (**la preexistence des ames**) и тяхното прераждане или преселване от едно тяло в друго (**metempsychos**). Същността на това учение се състои в следното. Бог създал всички души едновременно, още в самото начало, преди да създаде света. Изпърво те живеели в невидимия свят като чисти духове, но отсетне съгрешили и затова Бог започнал да ги изпраща на земята да се въплъщават, та чрез личен живот и страдания да се очистят от своята греховност. Когато душата се очисти и усъвършенства чрез множество прераждания в разни тела, съвършенството и здравината на които е в зависимост от съвършенството, до което е достигнала душата в предишния си живот, най-сетне ще се върне пак в ония небесни селения, от които е дошла.

"Човешката душа, казва Дънов, е просъществувала с милиарди години в недрата на Божественото съзнание, но тогава тя не била индивидуализирана; тогава тя живеела в съзерцание на Божествения блясък в дремещо състояние. Но сега в своето пробуждане тя

дохожда на земята да научи вътрешния смисъл на този живот" (Сила и живот, стр. 251). На друго място Дънов казва: "Господ праща душите на хората на земята за наказание, защото искали да станат господари на небето, а там двама господари не могат да съществуват" (Дух и плът, стр. 12).

Тук Дънов очевидно смесва две различни работи: съгрешаването на първия ангел, който се възгордял и искал да стане равен на Твореца, затова бил низвергнат и като увлякъл със себе си и други ангели, образувал царството на злите духове (Иуд. 1, 6), и - предполагаемото от самия него съгрешаване на душите, за което никъде в св. Писание нищо не се говори. Че тук думата е за един дух, който първоначално съгрешил, а не за много, се вижда от собствените думи на Дънов, който говори за "двама господари на небето", а не за милиони, каквито биха се появили, ако всички души биха поискали да станат такива.

А прераждането или трансигрирането на душата в що се състои? В това, казва Дънов, че след смъртта на човека неговата душа влиза или се ражда отново в друг човек, който бива по-съвършен или по-несъвършен в зависимост от съвършенството, което душата е достигнала в предишния си живот. "Затова, казва Дънов, ако не беше умрял Стефан, не щеше да се роди Павел. Когато умря Стефан, душата му се всели в Павел и затова двамата започнаха да работят заедно" (Истината и Марта и Мария, стр. 6).

Ако под "Стефан" и "Павел" тук се разбират св. първомъченик и архидякон Стефан и ап. Павел, който присъствал при убиването с камъни на първомъченика за Христовата вяра (Деян. 7, 58), тогава ще излезе, че ап. Павел имал две души: една, с която се родил, и друга - тая на архид. Стефан, която емигрирала в него, когато той бил млад момък и може би съвсем случайно присъствал при убиването на архидякон Стефан. Само такъв смисъл могат да имат думите на Дънов, че след като душата на Стефан минала у Павел, "двамата започнали да работят заедно". Но в такъв случай ще излезе, че всеки от нас има освен душата с която се е родил, още други толкова души, колкото пожелаят да се заселят в него; тогава, пита се, колко души има сам Дънов? Да не би легион!?

На друго място, като говори за живота, който всеки от нас е живял преди този живот, Дънов казва: "Ако кажете, аз имам две хиляди години и турите минус - подразбирам, че в миналото сте живели две хиляди години порочен живот. Ако кажете: две хиляди години плюс - подразбирам, че сте живели живот отличен и следователно сте наистина богат" (Пак там, стр. 2 - 3).

Объркана математика. Искал да каже минус 2000 (- 2000) и плюс 2000 (+ 2000), а казал: 2000 минус (2000 -) и 2000 плюс (2000 +), което разбира се не е едно и също. Впрочем за един "ясновидец" и "пророк" това са дребни работи.

... "Когато дойдете пак след хиляда години на земята, какви ще бъдат вашите възгледи?" - пита Дънов. И отговаря: "Разбира се, ще бъдат като сегашните плюс нещо, т. е. едно и отгоре плюс" (Многоц. бис, стр. 10). Но за да може човешката душа да напредва в това отношение, т. е. за да може всяко нейно ново раждане да бъде крачка напред, а не крачка назад, за това е необходимо, казва Дънов, душата да помни миналия си живот, иначе тя винаги ще започва отново. "Стремежът на един дух в пространството е да се въплъти; стремежът на едно дете, което се е въплътило е растенето. Като минете от детинството към старостта, ще намерите две опорни точки във вашия живот; след туй, като се върнете втори път, ще градите върху тия точки, ако не сте ги забравили, но ако сте ги забравили, ще почнете пак отново" (Новото основание, стр. 7).

На тия, които се оплакват от страданията в тукашния живот, Дънов задава въпрос: "Защо преди да слезеш, не си питал разумните същества?" (Истин. и М. и М., стр. 4) - което

показва, че Дънов приема, че човешката душа преди да се въплъти тук на земята, съществува в горния свят, между "разумните същества" и може, преди да се роди, да се съвещава с тях върху това да се роди или да не се роди.

... "За да ни посеят един ден наново, при по-добри условия на живот, казва Дънов, трябва още отсега, докато живеем на земята, да приготвим наградата" (Многоц. бис, стр. 9), иначе нашето прераждане вместо да бъде прогрес, ще бъде регрес, връщане назад. Според Дънов нашата душа може в бъдеще да се прероди в друг човек, много по-съвършен от нас, но тя може да влезе и в едно "говедо", или в едно "растение", или дори в още по-долна форма - в един минерал". "Светът е училище, казва Дънов, кой те кара да влизаш в това училище, като не искаш да се съсредоточаваш. Тогава по-добре влез в растение, в минерал!" (Великден, стр. 19).

Учението за предсъществуването на душите и тяхното прераждане или преселване, с което толкова много се хвалят всички теософи, спиритисти и дъновисти съвсем не е ново, неизвестно досега; напротив, както казахме и по-горе, това са стари езически суеверия, преживелици, против които християнството се е борило още в първите векове. Произходът на това учение е индийски; от Индия то минало в Египет, а оттук Питагор го пренесъл в Гърция. Авторитетът на Платон, който споделял това учение, помогнал много за неговото разпространение между гърците, откъдето по-късно то минало у някои от християнските еретици - гностици. Ориген, който споделял това учение (само предсъществуването на душите, но не и тяхното многократно прераждане на земята), се опитал да го сближи с основните истини на християнското вероучение, но трудът му отишъл напразно. Против това учение се изказали най-бележитите отци и учители на църквата, както на изток, така и на запад. На изток против учението за предсъществуването на душите били като се почне от св. Иринеи Лионски, Григорий Нисийски, Григорий Назианзин, Епифаний Кипърски, Кирил Александрийски, Теодорит Кирски, Йоан Дамаскин и др., а на запад против него се изказали: Тертулизи, Лактанций, Иероним, Августин, Лъв Велики и др. Най-сетне в VI век, на V вселенски събор цялата вселенска църква се изказала против това учение, като в лицето на Ориген го осъдила като заблуждение. В първия канон на този събор е казано: "Църквата, следвайки Божествените думи твърди, че душата се създава заедно с тялото, а не така, че едното да се създава по-рано, а другото по-късно, според думите на Ориген". От тези думи на вселенския събор се вижда, че учението на църквата за произхода на душата е креационистично, т. е. че душата се създава (creatio) от Бога и не преди да съществува нейното тяло, а заедно с него. С това църквата отхвърлила както Оригеновото заблуждение за предсъществуването на душата, така и учението за непосредствения произход или раждане на душите от душите на родителите. Същото учение е прокарано и в Православното изповедание на източната вселенска Христова църква, където се казва: "Човешкото тяло произлиза от Адам, а душата произлиза от Бога, както дума Писанието: Ти си, Който простираш небето и основаваш земята, и създаваш в човека неговия дух (Зах. 12, 1) и на друго място: И ще се върне пръстта в земята, както бе, а духът ще се върне при Бога, Който го е дал (Екл. 12:7)... А дава се душата от Бога тогава, когато се образува тялото " става способно да я приеме" (ч. I, отгов. на въпр. 28).

Против учението за предсъществуването на душите още св. Иринеи Лионски Противопоставял следното възражение, което и до днес не е изгубило значението си: ако душите съществуваха преди да се родят тук на земята, те не ли трябваше да помнят нещо от тоя минал свой живот? А между това никой от нас нищо не помни не само от оня далечен живот, който сме живели в горния свят между "разумните същества", както иска да ни увери Дънов, но не помним нищо и от оня хилядогодишен живот, който уж сме живели

в други тела, преди да се въплътим в сегашното си тяло. Това възражение Дънов очевидно знае, та затова толкова много настоява на това, че душата трябва да помни миналия си живот, защото иначе тя ще започва все отново. Обаче безспорен факт е, че никой дъновист, нито сам г-н Дънов, какъвто и "ясновидец" да бъде, не може да ни каже какво е бил преди 2000 години! А колкото за това, че душата на един човек могла след смъртта му да влезе в едно "говедо" или в "растение", или в един "минерал" - това са такива грубо материалистически мисли, върху които няма защо да се спираме. Те показват едва ли не, че Дънов не прави разлика между своята собствена душа и "душата" на едно говедо.

3) за половете

За половете Дънов учи, че те не са нещо постоянно във вечната еволюция на битието. Днешните мъже могат в бъдеще да се родят като жени и обратно - жените да се родят като мъже; всичко зависи от живота, който живее индивидът на земята, доколко той изпълнява своите задължения. Който не изпълни в този живот дълга си, Бог в следващия живот ще го "уволни от длъжността му", ще го деградира за наказание.

Мъжете, които не са изпълнили дълга си като мъже, в следващия живот ще се родят като жени, а жените, които не са изпълнили длъжностите си, ще се родят като мъже. Затова на строгите към жените мъже Дънов казва: "Ако в този живот напишете: Никаква свобода на жената не давам, във втория живот, когато ви направят жени, ще изпитате сладостите на това положение... Затова, мъже! - провиква се Дънов - Създавайте добри закони за жените, защото втори път, като жени, ще бъдете под тяхната сила" (Истината и Марта и Мария, стр. 10).

А на упоритите и капризни жени, които искат в бъдещото си раждане на всяка цена да се родят като мъже, Дънов казва: "Ама, ще речеш, искам да стана мъж: няма да стане, ако продължаваш да искаш неща, които не заслужаваш, ако си все тъй упорита, втори път говедо ще станеш" (Словесно мляко и Стари и нови мехове, стр. 6).

До какви абсурди достига Дънов в учението си за половете може да се види още и от следните негови думи:

"Едно време, казва той, и мъжете, и жените раждали, но отсетне мъжът изгубил способността си да ражда и останала само жената да върши това. Библията казва: Авраам роди Исаак, а не казва, че Сара роди. Докогато мъжете раждали, светът бил в отлично положение, но когато те престанали да раждат, светът се развалил" (Учител, стр. 10).

А на друго място той казва: "Мъжът и жената - това са два принципа, които работят; първият принцип е творчески - наречен мъж, Бог; а вторият - пасивен, наречен жена или Господ, то е все едно" (Сила и живот, стр. 103).

В лицето на мъжа и жената като "раждащи" Дънов вижда Бога - Господа! По-голямо богохулство едва ли е възможно!

А колкото за това, че някога и мъжете раждали и че за това се говорело дори в Библията, то е толкова смело, че човек не знае на какво повече да се чуди: дали на дързостта на лъжеучителя, или на неговото невежество!

и) за двете дървета в рая

"В чисто окултен и мистичен смисъл, казва Дънов, под "дърво на живота" се разбират всички стремежи на природата към Божеството, стремежът, който върви отдолу нагоре. Дървото за "познание доброто и злото" обаче идва отгоре надолу (Великден, стр. 6). - "Дървото на живота" - това е Христос. Трябва хората да усвоят тая идея, че Христос е сила, а не оная - отвличената, че Христос седи отдясно на Отца" (пак там, стр. 10). - "Тия две дървета в рая бяха живи, интелигентни" (Дух и път, стр. 2). На друго място той пише: "За вас тия неща (райските дървета) може да са алегорични, но за мене те са една действителност. Тия дървета са в нашия мозък: едното, дървото "за познание доброто и злото" е отзад, а другото - "дървото на живот" - отпред (Новото основание, стр. 21).

к) за грехопадението на първите хора

"Как се роди смъртта" - пита Дънов. И отговаря: "По най-естествен път. Ако два влака пуснете от две противоположни посоки, какво ще стане? - катастрофа! Адам се намери между два такива влака и, като не знаеше как да избегне катастрофата, умря" (Великден, стр. 6).

л) за църквата

Дънов не признава, че съществува една, свята, съборна и апостолска църква, основана от самия Иисус Христос като Върховен и Непогрешим Авторитет по всички въпроси на вярата и нравствеността. За него всички съвременни църкви са само едно "далечно възпоминание за величието на миналото". Затова Дънов нито се бои от съда на църквата, нито желае да се съобразява с нейните догми и канони. Той сам е "Учител" и дори "Христос" и не признава над себе си друг по-висок авторитет на земята, освен своя собствен разум. Затова, когато го питат: "Проповядва ли неща, съобразни с църквата?", той отговаря: "Аз проповядвам неща, които са съгласни с великия Божествен закон; пред Господа не лъжа. Дали обаче моето учение е съгласно с вашите възгледи (като членове на православната църква), това за мене е безразлично" (Многоц. бис, стр. 11). А когато го питат дали е правоверен, той отговаря: "Мога да бъда правоверен пред Бога и не правоверен пред църквата", което с други думи значи, че не гласът на църквата трябва да служи за критерий на правоверие, а всекиму неговият личен разум или в краен случай личният разум и разбиране на Дънов. По такъв начин вместо църквата Дънов издига себе си като върховен и непогрешим авторитет във вярата. Но очевидно в случая той или не знае, или умишлено забравя думите на Христос: „Ще съзидам Моята църква, и вратата ада няма да и надделеят“ (Мат. 16, 18), което значи, че църквата никога няма да бъде победена от злото, от лъжата, че, тя ще остане вечна пазителка на истината. Че църквата е върховният съдия тук на земята по всички въпроси на вярата и нравствеността се вижда още от думите на Христос, казани на апостолите, а в тяхно лице и на всички техни приемници: Каквото свържете на земята, ще бъде свързано и на небето; и каквото развържете на земята, ще бъде развързано на небето (Мат. 18, 18). А преди това Христос казал: Ако брат ти съгреши против тебе, изобличи го насаме; ако те непослуша, вземи със себе си още един или двама свидетели; ако и тях не послуша, обади на църквата; ако и църквата не послуша, нека ти бъде като езичник и митар (Мат. 18, 15 - 17).

Но Дънов не зачита църквата и от нейния съд не се бои. Това се вижда от следните негови думи: "Казват, че който вярва в прераждането ще го отлъчим от църквата. Как ще ме изхвърлите, като вярвам в закона на контрастите и подобие, и живея според тях? Когато живея според закона, дали ще ме изхвърлите из църквата, или ще ме държите в нея, то малко може да засегне душата ми... Казвам ви, че в деня когато съгрешите, вие сте изпъдени из божествената църква" (Дух и плът, стр. 23).

Горните думи показват ясно, че Дънов сам съзнава, че неговото учение не е съгласно с учението на църквата и че затова той може да бъде осъден и отлъчен от църквата, но като всеки сектант, той се мъчи отсега още чрез софизми да обезсили тоя евентуален съд.

м) за тайнствата

За тайнствата специално Дънов не се изказва, но от това, което той говори за покаянието и учителството в църквата, се вижда как гледа на двете тайнства: изповедта и свещенството.

За тайнството изповед или покаяние той дума: "Казват, че лошият човек можел да се покае. Знаете ли колко хиляда години са нужни за това? (Учител., стр. 13). Явно е, че Дънов отрича покаянието като тайнство, като видимо свещенодействие, в което чрез устна изповед и разрешение от свещеника човек се очиства от греховете. Той разбира покаянието като дълъг хилядогодишен процес на очистване чрез прераждания или преселвания на душата от едно тяло в друго. Но в такъв случай той е длъжен да обясни думите на Евангелието: И, като рече това, духна и им каза: приемоте Духа Светаго. На които простите греховете, тем ще се простят; на които задържите, ще се задържат (Йоан 20, 22 - 23). Тия думи са казани на апостолите, а в тяхно лице и на техните приемници, защото грешници, които имат нужда от прощаване на греховете, е имало не само във времето на апостолите, но ще ги има докато свят светува, а това значи, че и човеци, на които да е дадено това върховно божествено право, трябва да има винаги. - Това е законната йерархия в църквата. А що се отнася до устната изповед, тя се налага от само себе си: за да може свещеникът да прости или да не прости един грях, той трябва да го знае, а за да го знае, трябва да му се каже.

Дънов не признава и тайнството свещенство, като свещенодействие, в което чрез възлагане ръцете на епископа върху ръкополагаемия нему се съобщават благодатни дарове, които му дават право да учи, да свещенодейства и да управлява.

"В съвременните християнски църкви, казва Дънов, владее голяма слабост да учителстват... Но човек трябва да чака, докато Божественият Дух го осени и упъти. Онзи, който не е осенен от Дух Божи, няма право да учителства, защото ще пристъпи Божия закон" (Учител., стр. 6). За такъв "Учител", осенен от "Божествен Дух", Дънов смята себе си и само себе си; затова той изисква от своите последователи само него да слушат и само на него да вярват. "Ако кажете, казва той на последователите си, че имате двама учители, ще кажа: и мене, и Бога лъжете. Една майка има на физическото поле, на духовния свят един учител, на Божествения един баща, който е Господ. Всички са трима. На земята един между ангелите е учителят, а между боговете (?) Бог" (Учител., стр. 22).

Като оставим настрана неговата дъновистка триада, която тук съвсем неочаквано се появява, ние можем да питаме Дънов кога и от кого е получил той правото да се нарича "Учител" в тоя смисъл, в какъвто той и последователите му го титулуват? За апостолите ние знаем, че са получили това право от самия Иисус Христос, който им казал: И тъй,

идете научете всички народи, като ги кръщавате в името на Отца и Сина и Светаго Духа, и като ги учите да пазят всичко, що съм Ви заповядал; и ето Аз съм с вас през всички дни до свършека на света (Мат. 28, 19 - 20). Че в лицето на апостолите това право е дадено и на техните приемници след тях, това се вижда пак от думите: "Аз съм с вас през всички дни до свършека на света" със законните пастири и учители на словото Божие, които получават това право и днес по един определен начин по приемство от самите апостоли; а такива са само: епископите, презвитерите и дяконите - трите чина на свещената йерархия в църквата. Има ли нужда това да се доказва? В "Деяния на апостолите" се казва, че апостолите Павел и Варнава, обикаляйки малоазийските градове Листра, Икония, Антиохия, ръкополагали презвитери на всички църкви (Деян. 14, 23), а за дяконите в същата книга се казва, че народът ги избрал и ги представил на апостолите, а те, след като се помолили, възложили върху тях ръцете си (Деян. 6, 6). По същия начин били поставени и първите двама епископи Тит и Тимотей, ученици на ап. Павел: първият епископ на остров Крит, а вторият в гр. Ефес. За това говори сам ап. Павел. На Тимотей той казва: Припомням ти да сгряваш дара Божи, който живее в тебе чрез възлагането на моята ръка (2 Тим. 1, 6), а на друго място той му говори: Не се отнасяй небрежно към дарованието, което живее в тебе и което ти е дадено по пророчество чрез възлагане ръцете на свещенството (1 Тим. 4, 14). По този начин чрез възлагане на ръцете апостолите си поставили навсякъде свои приемници.

По същия начин приемниците на апостолите от своя страна си поставили свои приемници: ап. Павел в посланието си до Тит му пише: Затова те оставих в Крит, за да довършиш започнатото и да поставиш по всички градове презвитери, както съм ти заповядал (Тит. 1, 5); в същото послание апостолът дава наставление на своя ученик какви кандидати да подбира за епископи (същ. гл.). А ефеския епископ Тимотей апостолът предупреждава: Ръце скоро не възлагай на никого, не ставай съучастник на чужди грехове (1 Тим. 5, 22). По този начин и до днес в църквата се ръкополагат всички епископи, презвитери и дякони; съгласно първото и второто апостолско правило епископ се ръкополага от двама или трима епископа, а презвитер и дякон - от един епископ (ср. карт. съб. пр. 60; 1 всел. съб. пр. 19; ант. съб. пр. 9; халк. пр. 2). Така че днес, след повече от 1900 години, ако ние попитаме последния наш селски свещеник от кого и как е получил благодатта на свещенството и учителството, той смело и открито ще ни каже, че има този дар Божи по приемство от самия Иисус Христос чрез апостолите и техните приемници и че го е получил чрез правилно ръкополагане от законно и правилно ръкоположен епископ.

Може ли същото да ни каже П. Дънов за себе си? Очевидно не, защото той не е нито епископ, нито свещеник, нито дякон. Той не е дори един обикновен протестантски пастор, защото и протестантите отдавна са го изгнали из своята среда заради неговото еретическо учение. Тогава какъв "Учител" е той? Никакъв, той е един самозванец, един от ония лъжехристи и лжепророци, за които сам Спасителят е казал: Пазете се да не ви прелъстят; защото мнозина ще дойдат в Мое име да казват: аз съм Христос (също тъй, както днес Дънов казва за себе си!) и ще прелъстят мнозина. Много лжепророци ще се явят и ще прелъстят мнозина. Поради умножаването на беззаконията мнозина ще охладнеят в любовта. Тогава, ако ви каже някой: ето тук е Христос или там е, не вярвайте; защото ще се явят лъжехристи и лжепророци и ще покажат големи знамения и чудеса, за да прелъстят, ако е възможно, и избраните (Мат. 24, 4, 5, 11, 24).

н) учението на Дънов за ада и рая

За ада Дънов казва: "Той е едно място, където Господ учи хората да разсъждават. Някои питат: ами къде е адът? Ние всички сме в ада, земята е тринадесетата сфера... Да, ако аз ида в огъня, в ада, там ще пея. Някои треперят от ада. Ако аз ида там, ще пея същата песен, която и вие пеете. Няма лошо място, то е нещо относително" (Нов. основ., стр. 28).

А на друго място като говори за слизането на Христос в ада, той казва: "Не бяхте ли и вие там, когато Христос слезе в ада? - Бяхте, но сте забравили" (Великден, стр. 10).

Безсмислици, на които краят не се вижда! От една страна адът е на земята и ние всички сме в ада, а от друга, ако Дънов отиде там - значи сега още не е там - той ще пее, защото нямало лошо място, всичко било относително!

А за рая или царството Божие Дънов казва: "Ключовете на царството Божие са у жените".

о) за участието на човека след неговата смърт

Частният съд след смъртта на човека Дънов представя по следния оригинален начин: "Христос ще пита на оня свят: бисер имаш ли? - Нямам. - Ха навън, пак долу на земята дотогава, докато направиш бисер, защото без бисер няма да те приема в царството небесно". - "Идва владика: ти какво си правил? - Учих хората на добро, вярвах в Тебе. - Направи ли някакъв бисер? - Не. - Навън!" (Многоц. бис, стр. 24).

На друго място за участието на грешниците той казва: "Някои питат: какво ще стане с лошите, грешните хора? - Това, което ще стане с камъните, с мравките, с малките буболечки" (Сила и жив., стр. 82).

"За спасението, казва Дънов, аз няма да ви говоря, както са ви говорили някои (църквата, духовните), защото това са елементарни работи" (Новото основ. стр. 20).

Да се говори за спасението на душата било "елементарна работа"! Та нали сам Спасителят казва, че дошъл на земята възискати и спасти погиналите (Мат. 18, 11) и че по-ценно за човека е да спаси душата си, отколкото да придобие цял свят?...

п) учението на Дънов за извикване душите на умрелите

Дънов се занимава и с извикване душите на умрелите, макар някои от последователите му да отричат това. Той смята, че чрез спиритически сеанси ние можем да разговаряме с умрелите тъй, както разговаряме и с живите. Това се вижда от следната полемика, която той води с църквата по този въпрос: "Ама църквата казва, че не могло да се съобщаваме с оня свят, че това било грешно. - Това е велико невежество".

"Да се съобщаваме с духовете на ада може, а с небето е грешно. Да установите съобщение с дявола, това е на място, а да се съобщавате със светиите, да разговаряте с тях - не бива да ги смущавате. Тогава защо смущавате дявола? Каква е тая логика? Старите християни, както зная аз, са имали преки съобщения с небето, те са разговаряли с Бога, със светците и затова са умирали с готовност и самопожертване. Не са били като сегашните - "чакай да умра, че тогава ще видя"! Нищо няма да видиш. Като се събори къщата отгоре ти, какво ще видиш?" (Учит., стр. 11).

Тук Дънов още веднъж идва сам да признае, че той не във всичко е съгласен с църквата и не е от "сегашните християни", които не желаят чрез спиритически сеанси да разговарят с душите на умрелите, а бил от ония, "старите", които имали "преки съобщения

с небето". С това Дънов сам декларира, че той се е самоотлъчил от църквата, че сам се е отломил от питомната маслина - Христос, от Неговото живо тяло - Църквата (Еф. I, 22 - 23). А колкото за това, че "старите християни", подобно на дъновистите, извиквали душите на умрелите и разговаряли с тях - това е безподобна клевета, ако не е невежествено смесване на молитвеното общуване между живите и умрелите членове на Христовата църква с мнимото въртене на масите при спиритическите сеанси. Едно трябва да знаят както дъновистите, тъй и теософите, че така наречената некромантия няма нищо общо нито с Библията, нито с християнството. Това е езическо суеверие, против което Библията всякога се е борила най-усилено, като е налагала смъртно наказание на тия, които са се занимавали с подобни работи. "Да не се обръщате към тия, които извикват душите на умрелите, казва се в Библията, нито да ходите при вълшебници, за да се осквернявате чрез тях (Лев. 19, 31). "Ако някой се обърне към тия, които извикват духовете и към вълшебниците... Аз ще обърна лицето си против него и ще го изтребя от народа му" (Лев. 20, 6). "Мъж или жена, които се занимават с извикване на духовете, или са магьосници, трябва да се умъртвят, с камъни трябва, да се убият" (Лев. 20, 27).

Също тъй строго се отнасяла и църквата към всички лъжепророци, мними ясновидци, магьосници и вълхви, каквито са били в апостолско време Александър Ковач, Иминей, Филит (1 Тим. 1, 20; 2 Тим. 2, 17; 4, 14) и Симон Вълхва. За последния се казва в Деяния на апостолите, че правел магии и омайвал народа Самарийски, като казвал за себе си, че е велик някой си, а народът го смятал за велика сила Божия... защото дълго време го омайвал с магиите си" (Деян. 8, 9 - 11). Но, когато по-късно, след като станал християнин, поискал пак да се занимава с подобни работи, апостолите го отлъчили от църквата.

Ап. Павел поставя магьосничеството наравно с идолослужението, ересите и убийството и казва, че тия, които се занимават с тия работи, няма да наследят царството Божие (Гал. 5, 19 - 22).

На това основание и църквата наказва вълшебството със същата епитимия, с каквато и убийството (Пр. 72 Вас. Вел.).

А Дънов е не само извиквач на душите, но той иска да мине и за ясновидец (окултист) и предсказвач, който по ръцете и черепите на хората може да предскаже тяхното бъдеще.

В беседата си "Истината и Марта и Мария" той казва на своите слушатели: "Аз съм ясновидец и като гледам на вашето бъдеще, виждам как едни вървят по пътя, а други криволичат, но всички в края на краищата ще бъдат добре, само ще има клатушкане и закъсняване" (стр. 22). На друго място той се обръща към жените: "Вие, жените, трябва да бъдете ясновидки".

В брошурата си "Новото основание" той казва: "Да изучавате вашите глави и ръце - това е наука. Като почнете да ги изучавате, ще си съставите правилно понятие за своето развитие; ще видите как са живели ред поколения преди вас и вие на каква степен на развитие сте, ще имате правилно схващане и ще знаете правилно да се ориентирате. Ръката никога не лъже. Чрез пипането можете да имате най-вярно понятие за човека: като се ръкувате с него, можете да му познаете и сърцето, и характера, и разположението".

"Казват за някой човек, че бил глупав. Глупав е, защото няма много възли за усещания и впечатления от ръката; защото, забелязано е, че по ръцете на глупавите, на лошите хора, тия възли са по-малко" (стр. 25).

"Преди няколко дни един мой приятел ми казваше: преди да почна да изучавам науката за ръката имах много високо мнение за себе си; но когато почнах да гледам линиите намерих, че на ръката ми има само малко гордост и тщеславие, започнах да се

срамувам" (стр. 12).

На друго място Дънов казва: "Зная хора, които уж разбират окултните закони, но не могат да служат на Бога"... "Някои пък искат да им кажа много работи, философски и окултни; може да ви ги кажа, но..." (Словесно мляко и стари и нови мехове, стр. 6).

Има ли нужда да се доказва, че никаква наука за ръката, нито такава за черепите не съществува и че всичко това, което Дънов приказва за "ясновидство" и за познаване сърцето, характера и разположението на хората и определение на тяхното бъдеще от едно само попипване на ръцете или чрез измерване на черепите им, че всичко това са празни приказки, достойни за хора или побъркани, или професионални шарлатани? Ако Дънов беше някакъв ясновидец, който да предвижда и предсказва бъдещето на хората, той щеше да предскаже на своя най-близък приятел, покойния Д. Голов, че той ще се помине съвсем неочаквано на самия си имен ден, както това стана преди две години, а нямаше да остави човека и близките му в пълна неизвестност до последния си час. Откакто Дънов е "пророк" в България какви ли не събития са станали: България води две несполучливи войни, които едва не я заличиха от лицето на земята, но, както знаем, Дънов не предвиди и не предсказа нито началото, нито пагубния за нас край на тия войни. Напротив, при отпразнуването на 1000 годишнината на св. Климент Охридски през 1916 год. аз имах случай да срещна в Охрид дъновисти като Белев и генерал Бояджиев, първият окръжен управител в Охрид, а вторият командващ армията която освободи столицата на Самуил и, ако някой би се осмелил в ония паметни по своята тържественост дни да каже на тия двама охридяни и добри българи, че Охрид не ще остане български, те биха го сметнали за луд: до такава степен те бяха уверени заедно с дядо Радославов, че където е стъпил български крак все българско ще бъде; а излезе така, че ние не можахме да запазим дори старите си граници. Ако Дънов беше ясновидец, той можеше да предупреди ген. Бояджиев, чрез госпожата му да не предприема оня фатален поход към Каймакчалан, откогато започнаха нашите неуспехи на македонския фронт. Но той не стори това, очевидно затова, защото и нему не е дадено да знае тайните на бъдещето.

Нравственото учение на Дънов

Анархията в религиозните убеждения и въобще в миросгледа винаги води подире си анархия в нравствените понятия, а оттук и към анархия в нравствения живот. Същото виждаме и у Дънов. Като "велик моралист", както го титулуват някои от неговите поклонници, Дънов е проповедник на "пълна" и "абсолютна" свобода. Под думата "свобода", казва той, аз разбирам един напълно свободен живот (Своб. на духа и Божият пром., стр. 1) - живот, нестесняван от никакви задължения, несвързан с никакви връзки: ни религиозни, ни семейни, ни политически, ни философски. Особено не прави хас "Учителят" от ограниченията или "кошумите", както той се изразява, които налага на човека религията.

"Говоря за свободата на духа, казва Дънов в една от своите беседи, понеже у религиозните хора има една опасност: някои като станат религиозни, стават дважд по-лоши, отколкото са били като светски хора. (Изглежда, че думата е за духовните лица). Някой път мене не ме радва, че хората са религиозни. Под думата "религиозен" аз разбирам човек, свързан за нещо, както свързват с въже крава, кон и други животни. Свързан за къща и то е религия; свързан за някоя политическа партия или за някое философско учение - и то е

религия... Ако си свързан с едно учение, което те понижава, което ти отнема свободата, то е отживяла религия, стар мях". На друго място, като говори за съвременните "църковници" и "богослови - догматисти", Дънов казва, че те "изтърсват стари мехове" (Словесно мляко и стари и нови мехове, стр. 14).

Главното нещо, чрез което религията свързва свободата на човека, според Дънов - това е страхът от Божие наказание. "Вие не знаете, казва той на своите последователи, какъв е Бог и Господ, а тукашните царе и управници познават: както те наказват, така и Господ наказва. От това схващане се раждат тия резултати, които виждаме в света. От това вътрешно робство (к. н.) трябва да се освободим. Как ще се освободим? - Трябва да стане коренно променяне в устройството на вашите мозъци" (пак там, стр. 2).

Паулсен казва: "Религиозната санкция на нравите и нравствените предписания в значителна степен е съдействала за дисциплинирането на отделната личност. Абсолютният страх (religio), който въздържа от нарушаване на религиозните предписания, се пренася и върху нравствените задължения. Особено плодотворна в тоя смисъл е станала вярата в задгробния живот... там, където ще се открие всичко - заслугите и вините ще бъдат съдени от праведния съд. Който отива там, натегнат от грехове, ще бъде наказан, а който е живял честно и добродетелно, ще встъпи там изпълнен с надежда. Страшният съд в последния ден, с който ще завърши земната история и който ще донесе великото и окончателно решение на съдбата на всички хора - на един вечно блаженство, а на" други - вечно проклятие - е представа, която наистина произвежда дълбоко впечатление на съзнанието" (Система на етиката, от Фр. Паулсен, проф. на Берлинския университет, бълг. прев. ч. I, стр. 307).

Така разсъждават великите моралисти дори и тогава, когато не са богослови: за тях страхът от Бога е не само начало на премъдростта, но той е и основа на морала или поне един от неговите основни импулси, макар и от по-низше естество. Защото, който от Бога се не страхува, казва народната мъдрост, той и от хората не се срамува.

А според Дънов излиза тъкмо обратното: хората затова са лоши, защото се страхуват от Божие наказание; те ще станат по-добри, когато се освободят от това "вътрешно робство", а това ще стане, когато "коренно си променят мозъците", т. е. когато дотам се промени техният мироглед, че те престанат да се страхуват от Бога и да се срамуват от себеподобните... Не обича Дънов и никакви авторитети, стоящи по-горе от неговото лично разбиране, никакви ограничения на човешкия разум в областта на вярата и морала; в това отношение той надминава дори най-крайните протестантски рационалистични секти, които основавайки се на някакво си вътрешно "духовно просвещение" отричали всякакви държавни и църковни закони и проповядвали пълна анархия. Според Дънов човек трябва да мисли и действа както си ще и никой няма право да го ограничава. "Някои искат - казва той, - да дадат на хората наука как да мислят само "седем ката нагоре и седем ката надолу" - наука на молчат не разсуждат; което е написано въвн от това, то е от лукаваго" (Свобода и дух, стр. 4). "Но така било при Мойсей, казва Дънов, а сега не трябва да бъде така; сега хората са свободни и имат дух в себе си, та затова щом почнете да ограничавате духа на човека, как той трябва да мисли, чувства и действа (к. н.), веднага духът ще ви напусне" (пак там, стр. 5).

Тук Дънов, без да съзнава може би това, повтаря учението на старите анабаптисти - протестантска рационалистична секта в Германия в XVI в. Според анабаптистите у всеки вярващ живее и действа Дух Божи, Който вътрешно го освещава и озарява, движи всичките му мисли и чувства, управлява всичките му желания и постъпки. В името на това вътрешно духовно ръководство и озарение те отричали всички съществуващи закони, учреждения и

наредби, както църковни, така и граждански като ги считали за ограничение на свободата на Духа действащ у човека. В стремежа си да разрушат всички църковни и граждански общества и над техните развалини да основат ново общество от светии за каквито те се смятали - анабаптистите се отличили със своя див фанатизъм и антиномистична разюзданост до такава степен, че предизвикали не едно гонение против себе си, докато най-сетне в 1535 год. в гр. Мюнстер, където бил техният център, били съвсем разбити, една част от тях били най-жестоко избити, а другите се пръснали из Европа.

Разбира се, дъновистите може още да не са стигнали до това положение, но струва ми се, че има някои факти от техния интимен живот, които показват, че те скоро ще стигнат последователите на Йоан Лайденски, защото еднаквите причини не могат да не дадат еднакви последици.

Според морала на Дънов, "хората трябва да се развързват", а не да се свързват. "Свободата дава широк простор на действие... "Ама защо човек да мисли така?" - Свободен е да мисли. "Ама безбожник е." - Съзнанието за добро не се е развило у него. "Греши". - Волята му не е урегулирана. - "Еди коя си незаконно родила". - "Уредете отношенията между половете"... (Ист. й Марта и Мария, стр. 5).
София 1922 г.

Проф. Дим. Михалчев

Против дъновизма като теософско учение

Ще почнем своя анализ с дъновисткото теософско учение за развоя на човечеството, респ. с неговата философия на световната история. - И така, ние сме били в предвечерието на възникването на шестата раса! Според теософите всеки "световен период" обгръща седем раси, които следват една след друга. Ние сме понастоящем в петата раса "от четвъртия кръг на нашия световен период". Според Тайното учение на Елена Блаватска човекът се е явил на земята преди 18 милиона години! Според друг един от теоретиците на днешната теософия, Sinnett, откакто петата раса е почнала да еволюира, били изминали точно един милион години! Според други пък петата раса била почнала в 79997 г. пр. Хр.! При туй в настоящия, четвъртия кръг било настъпило раздвоението на половете, и то тъкмо към средата на третата раса. Някои теософи поддържат, че с възникването на всяка нова раса човечеството се обогатява с едно ново сетиво: пет раси - пет сетива! Когато настъпи шестата раса, ще се развие и шестото сетиво у човека: това е ясновидството.

Не ще съмнение, че всеки ще се пита: отде знаят теософите всичко това? Отде черпят те тия тъй точни дати, тия удивително точни сведения за миналото на човечеството? Това, което науката - резултата на един безкористен многовековен труд - е установила, няма нищо общо нито с тия 18 милиона години, нито пък с това странно число "79997 г. пр. Хр." Човек трябва да бъде доста наивен, за да може днес да мисли и вярва, че една раса почвала в една точно определена година! При туй какво е това раздвоение на половете в средата на третата раса? Какъв ли ще да е бил тоя живот преди средата на третата раса!

Не по-малко странно и непонятно звучи и онова, което теософите учат за еволюцията на сетивата. Пет раси - пет сетива! И последната гадинка днес вижда, чува, пипа, помирисва или вкува. А имало е човешки раси, на които е липсвало някое от тия "пет" сетива: не са виждали, нито са чували, не са подушвали и т. н. Новото сетиво, развоят на което ще характеризира шестата раса, щяло да бъде ясновидството. Ние знаем днес, че всяко от познатите нам пет сетива опосредства някаква особена усетливост. Който вижда, който пипа, помирисва или вкува, той всякога усеща едно или друго. Е добре, ако и ясновидството бъде едно от многото сетива, трябва да се смята, че да имаш "ясновидения" туй значи да усещаш! Трябва човек да няма понятие от психология, за да може да свежда към усещането едно тъй сломено явление като онова, което окултистите наричат "ясновидство". На туй отгоре питаме се: кой е органът на тая непонятна усетливост? Виждането е опосредствано от окото, чуването - от ухото, питането - от кожата и пр., ала кой ще е сетивният орган на тая нова, зараждаща се усетливост? Това питане не е резултат на празно любопитство, понеже според окултистите и днес имало вече напреднали в духовното си развитие лица, които можели да имат ясновидения. Друг въпрос е, разбира се, доколко за тия "ясновидения", за които ни разказва Чарлз Ледбитър в своята книга върху Ясновидството (София, 1913, 2. изд.) и - г-н А. Томов в неотдавнашната си брошура Ясновидските предсказания (София, 1930, с. 19 - 28), може да се разисква сериозно. Толкоз повече, че едва ли ще се намерят двама ясновидци от разните окултни лагери, които да "виждат" еднакво едно и също нещо и които да не го виждат през призмата на условията, при които живеят тоя миг на земята. Ледбитър напр. ни е дал едно ясновидско изследване относно Перу преди 14 000 години (София, 1910), гдето вижда каква е била тогава индустрията на перуанците, тяхното земеделие, тухлите на техните къщи, дали са имали те

втори етаж, дори какви са били водопроводите, мостовете, музиката им и пр. В друго едно такова "изследване" същият епископ Ледбитър успял да се взре в бъдещето: какво ще представлява то през 2750 година (София, 1919), където ние узнаваме забавни неща върху възпитанието на децата, обучаването на тяхното въображение, училищната система, програмата ѝ, танците, брака, къщите, дори мебелировката, храната и вестниците на хората! Съветът на колонията, която Ледбитър е "видял", бил съставен само от мъже и членовете на тоя съвет правели "опити за произвеждане на тела чрез мисъл" (вж. с. 65)! Лондон и Париж все още съществували, а теософското общество заемало "важно място в света и в световната наука" (с. 100 - 101)². Нещастната световна наука - би възкликнал човек - какво я чака!

За всеки случай, интересувайки се от сетивния орган на "шестото сетиво", ние сме в правото си да предполагаме, че поне относно тия напреднали в духовното си развитие лица като Чарлз Ледбитър напр. въпросният сетивен орган трябва да е вече налице. Има ли след всичко това нужда да се изтъква, че едва ли ще се намери сериозен представител на физиологическата психология, който да стои на стария възглед, че съвременният човек имал "пет сетива"?

Обаче теософите твърде малко се интересуват от туй дали техните твърдения са съобразени с науката, с опита, с разума. Те добиват своята основна и тайна "наука" по пътя на интуицията, на ясновидството и прозрението, по пътя на едно общение със света на високо развитите духове. По време на големите земетресения в България учениците на Петър Дънов писаха, че преди да се случат тези нещастия, българският "пратеник на Бога", "учителят" е знаел за тяхното близко настъпване и е водил дори "дипломатически преговори с ареопага на всемирните съдии", от който е издействал да не стане тъй нар. чирпанско земетресение в 12 ч. през нощта (18 април 1928 г.), както е било насрочено, а в друг момент, свързан с по-малко жертви за нашия народ. А самата тая метода за осведомяване върху това, което е било или ще бъде в действителност, е вече едно отрицание на всякаква наука. Няма нужда от ония трудни изследвания, дългогодишни и досадни опити: долу лабораториите и тъй нар. научни институти! Истината на официалната наука докосва според дъновистите и теософите изобщо само сянката на нещата. Истинската наука на теософите следва други пътища, началото на които се крие в някаква съхранявана някъде в Хималаите и Тибет древна божествена мъдрост⁴ и оттам - явното пренебрежение на окултизма към това, което многовековната практика на точната наука е установила и приела!

Все във връзка с тая оптимистична, но съвсем фантастична теория на развитието е и онова, което ние формулираме по-горе в точка четвърта. Смисълът на човешкия живот - това е според дъновизма "осъществяването на някаква по-висша разумност", а туй става чрез една верига от по-чести и по-бавни превъплътявания на човека. Учението за това превъплътяване или прераждане - някои окултисти го приемат като една хипотеза, а повечето говорят за него като за една безсъмнена истина - играе първостепенна роля в теорията на теософите и дъновистите. Всеки от нас се е преродил много пъти, преди да стигне до това състояние, в което той намира днес себе си. При всяко ново превъплътяване отделният човек "научава само нещичко от великата книга на природата", следователно ще бъдат необходими още множество прераждания, докато той се издигне до "пълно развитие", до "великия край на своята еволюция - божествената мъдрост".

С особено усърдие дъновистите и теософите изтъкват, че мисълта за прераждането на човека е обща за всички религии, включително и за древното християнство. Ала необходимостта от приемането на теорията за прераждането теософите гледат върху

редица от научни и религиозни съображения. Научните доказателства в полза на тая "необходимост" те откриват в съвременното учение за еволюцията. В борбата за съществуване преживяват тъкмо най-пригодените или най-приспособените - това е принципът на дарвинизма. Е добре, ние виждаме, че между животните напр. майката жертва себе си за своите застрашени или безпомощни рожби. Но ако човешките добродетели, пише теософската теоретичка г-жа д-р Ани Безант, убиват своите притежатели и по този начин остават живи по-егоистичните и по-грубите същества, тогава как да се обясни у човека растенето на неговия дух на себепожертване, как да се разбере постепенното възрастяне на тези "божествени качества", които правят човека негоден в борбата за съществуване? Дарвинизмът нито разбира дори дълбокия смисъл на това питане, а камо ли да се справи с него!

Но това, което дарвинизмът бил безсилен да разясни, могло да бъде обяснено само чрез теорията за прераждането, уверяват теософите. И ето как. „Вярно е, че тялото на самопожертвала се майка умира, обаче душата на майката продължава да живее един друг свят, отгдето тя идва след време отново на земята", превъплътена в едно ново същество, което заживява с качествата, които "майчината душа" е придобила в своя по-раншен живот, в своя бивш опит на земята. С други думи, това, което душата е спечелила от жертването на тялото, се явява като вродено в прераждащата се душа, "за да благослови и повдигне света"! Хората се раждат с един вече определен характер, те се раждат "престъпници" или "светии", раждат се силно паметливи или тъпи, с дарби на математик или музикант, накъсо казано - те идват на този свят с една в същината си предварително формирана душа. Във всеки нов живот, който тя има последователно да изживее тук, на земята, тая душа се издига на едно по-високо стъпало на развитието: изобщо без това прераждане на душите еволюцията на моралните и духовните качества би останала - въпреки заслугите на дарвинизма - непонятна.

Второто си съществено научно доказателство теософите черпят от учението на немския учен Вайсман, доколкото то се явява едно ограничение, респ. една корекция на дарвинизма. Знае се, че Вайсман поддържа, че придобитите качества могат да бъдат унаследявани и въпреки това еволюират - у културния европеец не са такива, каквито са били у дивака, - тогава как да се разбере тая еволюция? И тука теософите и окултистите изобщо гледат на своята теория за прераждането като на едно неизбежно допълнение на учението за развитието. В рамките на това доказателство те спекулират извънредно много с проблема за гения. Геният, пише Ани Безант, е безплоден, това значи: дори когато има дете, то не проявява качествата на бащата, а е в повечето случаи посредствено или стоящо под равнището на средния човек на времето. Разбира се, че и тук според окултиста само прераждането могло да ни разясни тайната на гения. В душата на последния ние сме имали кондензиран един дълъг опит, плод на безбройни прераждания. В този смисъл геният е предтеча на едно по-велико човечество. И най-недъгавото днес дете може да се надява, че в далечно бъдеще то ще може да се докатери до оная висота на ума и добродетелта, на която сега стои геният.

Не влиза в нашата задача да защитаваме дарвинизма от упреците, които теософите и окултистите хвърлят срещу него. Ще се задоволим само с няколко бележки.

Теософите са прави, когато подчертават безкористието като един факт в живота на човека. Защото какво друго имат те предвид, ако не този факт, на безкористната воля, когато говорят на всяка стъпка за "жертвата на майката"? Обаче в техните писания съвсем не е ясно при какви условия може да се говори за "безкористна воля", за "жертва" или за "самопожертване". За "жертва" може да става дума само там, гдето едно искащо съзнание,

за да смогне да осъществи това, което се явява като цел на неговата воля, се вижда принудено, сиреч трябва да прибегне до една необходима промяна, взета като средство за постигане на крайната цел. При туй това средство е само по себе си свързано с неудоволствие и ако даващият "жертвата" го иска въпреки туй, той върши това, защото иска да осъществи непременно целта. С други думи: при жертвата човек иска неприятното само по себе си средство заради целта, която го блазни. Е добре, има ли и след това смисъл да се говори, че кокошката - майка се "жертва" заради доброто на своите рожби? У нея волев живот няма, а има действие по силата на едни или други влечения. Волевият живот предполага едно самосъзнание, а у кокошката такова липсва. Кокошката или конят, пчелата или паякът не си поставят цели: следователно не могат да се "жертват". Няма съмнение, че у животните има социални чувства и социални влечения, но у тях няма и не може да има безкористна воля и самопожертване. Дори когато животинската майка, тласкана от известни инстинкти, се излага на смърт, за да спаси своите рожби, тя не принася никаква жертва, а още по-малко принася себе си в жертва: тя въобще не знае предварително какво я чака, както може да знае туй човекът, който се хвърля в неравния бой, съзнавайки, че се жертва за своята родина, да речем. Когато Христос се пожертва, той отиде с пълно съзнание със смъртта. Обаче не смъртта търсеше той, а живота, само че един "живот, който не може да бъде преодолян от смъртта и върху който тя няма никаква власт" 6. Безкористието, за което ни говори Новият завет, е един факт на човешкия живот и предполага условия, които ги няма в царството на животните.

Прочее, когато теософите упрекват дарвинизма, че той е безсилен да ни обясни по пътя на развитието от животното към човека "постепенното възрастване" на безкористието като едно "божествено качество" у човека, те нямат никакво научно основание да разчитат на такова разяснение. Не може да се обяснява това, което не съществува в действителност. Ако е въпрос за развоя на туй нар. социални влечения, които могат да докарат дадено животно и до смърт, това е една област, твърде изтънко изучена, която ни показва, че борбата за съществуване е при животните всякога борба за запазването на вида или рода. Животното - майка умира, но родът бива запазен. Въпросът за "добродетелите" и за "моралния растеж на човека" обаче не е от същата област, колкото и външната страна на явленията да е от естество да ни заблуди.

Да минем отгук към учението на Вайсман. Ани Безант и останалите теософски автори приемат, че възгледът на Вайсман, според който придобитите качества не се наследявали, бил днес господстващият. Ала това не съответства на действителността. Ако не можеше да има унаследяване на придобитите от приспособлението към средата качества, тогава развитието щеше да бъде наистина съвсем загадъчно. Тогава в яйцето на кокошката щеше да се съдържа вече, макар и още неразвито, бъдещото пиле, което, станало веднъж кокошка, от своя страна снася определени в същината си яйца, в които е също преформирано новото бъдещо пиле и т. н., и т. н. до безконечност! Тогава обаче еволюцията би съществувала вече и думата "развитие" би означавала нещо повърхностно и външно - именно счупването на черупката на яйцето, за да стане видимо туй, което се съдържа като невидимо и в недоразвита форма в него. Но за щастие работата не стои така. Достатъчно е да се спре човек на труда на д - р С. Чулок Descendenzlehre, който излезе в Йена през 1922 г., за да долови, че ние сме днес експериментално отново съвсем далеко от тезата на Вайсман, стига да разбираме при какви условия придобитите качества могат да бъдат унаследени.

Ала не са собствено "придобитите качества" изобщо, с които теософията и окултизмът спекулират. Тях ги интересува само онази част в учението на Вайсман, която

засяга духовните дарби на човека. Интересуват ги специално дарованията на гения.

Не може да се откаже, че духовните, специално умствените заложи на едно дете из средата на диваците от Централна Африка и духовните заложи на едно обикновено дете из някое от европейските общества не могат да стоят на същото равнище. Дивачето не би могло да свърши гимназията, както ще я свърши европейчето - дори ако бъдат двете отрано доставени при еднакви външни условия. Отгдето идва тая очевидна разлика? Теософът и окултистът ще я търсят в "стъпалото" на превъплътените души в двата случая. За нас работата се рисува съвсем инак. Нервно - мозъчната организация е в двата случая нееднаква. А тя е, която определя душевния живот на отделния човек. Ала да се каже, че мозъкът определя душевния живот, това още не значи да се поддържа тезата на материалиста, че мозъкът създава душевните явления, както е разбирал това един от теоретиките на българския окултизъм 7.

Ако вземете да пианствате, ако захванете да злоупотребявате в своя полов живот, ако някоя греда ви удари по главата, вашата памет почва да отслабва, респ. може мигновено да изчезне. А успоредно с това чезне и вашата досегашна разсъдителност. Едно мозъчно сътресение, едно кръвоизлияние и пр. може да докара раздвоение на съзнанието. Едно изтощение на нервната система може да направи спокойния и уравновесен някога човек да изпадне в болезнена "сантименталност" или мистика. С една дума състоянието на нервномозъчната организация, която е неразделно свързана с нашето съзнание, определя неговите промени, неговия живот. Знае се, че и обратното е вярно: душевният живот влияе върху нашето тяло и неговите функции, но тука нас ни интересува тоя миг само първата половина от това взаимодействие. Връщайки се сега към въпроса, който ни ръководи на това място, ще видим, че европейските общества са живели при съвсем други климатични и обществени условия, които са способствали да се развие техният мозък. Тези условия за поставяли човека на тия общества пред по-мъчни, по-тежки, по-сложни задачи, които той е бил принуден в борбата за своя живот да разрешава. Приспособявайки се към своята особена среда, човек се е виждал заставен да я мени, а успоредно с това той еменял чрез нея косвено и себе си, своята психофизическа природа.

Колкото пък се отнася до развитието не на умствения, а на нравствения живот, там еволюцията на човешкия мозък няма същото значение. Но затуй пък достатъчно е да отвори човек напр. втория том от новото съчинение на Кауцки върху Материалистичното разбиране на историята, за да намери една богата колекция от факти, установени от видни пътешественици и изследвани, от които се вижда като на длан, че тъй нар. некултурни и диви народи (ескимоси, чукчи, индианци, бакайри, ботокуди и пр.) са представени като благи, добродушни, мили, гостолюбиви, човечни хорица, на които много теософи с издигнати на високо стъпало души биха само позавидяли!

Но най-сетне, ще възрази теософът, ако средата може да ни разясни разликите между душевните заложи на дивия и малко - много културния човек, то как да се разбират тогава духовните дарби на гения? Никаква "среда" не може да разясни това, което стои над всякаква среда и над всякакви условия на дадено време! И веднага окултистът прибягва отново до своите многократно превъплътяващи се души, които са се издигнали до едно много високо стъпало по стълбата на световната еволюция.

Ала днешната наука съвсем не смята, че геният внезапно е паднал от небето и че той стои над законите, на които е подчинена действителността, сред която ние живеем. Както душевният живот на отделния човек е неразделно свързан с неговия собствен мозък, такъв е случаят и с гения. Неговият мозък е рожба на едно дълго развитие: той е резултат на едно щастливо съчетание на особености, които лежат в самата еволюция на организма. Истина

е, че ние знаем до тоя час много малко върху естеството на това развитие. Но ние не знаем дори причинителя на хремата, а камо ли точно природата на това, което е едно от най-удивителните явления в живота на човека изобщо.

И все пак, възразява окултистът, за вас геният е едно случайно съчетание на особеностите, за които говорите. А да се обяви едно явление за случайно", това ще рече да се обяви то за необяснимо 1. Окултистът не е прав. Когато казваме, че отивайки вчера на Черния връх, запръска ни случайно дъжд, това не значи, че валенето на тоя дъжд е било безпричинно. Като твърдим от една страна, че Наполеон I със своите гениални дарби бе една случайност във френската следреволюционна епоха, туй ще рече, че неговата личност, неговата индивидуалност, колкото и да е голямо значението ѝ за тогавашната френска история, не може да бъде разбрана от обществените и историческите условия на онова време: за тях, относно тях тя е нещо случайно. Обаче самата гениална личност е едноявление, биологичните причини на което трябва да бъдат търсени във веригата от близки и далечни родствени връзки, които предхождат появата на гения.

Прочее ние не се съмняваме, че тайната на гения лежи в своеобразното развитие, което е претърпял неговият организъм, неговият мозък. Учението На Моро дьо Тур, че геният и лудостта са братя, не е вярно. Но то не е и съвсем невярно. Ако не са братя, те са в повечето случаи втори братовчеди. Това са чувствали и Платон, и Аристотел, и Шекспир, и Шопенхауер. Това сродство лежи в необикновеното напрежение, което активира нервномозъчната организация на гениалния човек. Тъкмо това необикновено напрежение е, което може да ни обясни една редица от факти, които се въвират в очите на всеки, който се интересува от естеството на гения. Торквато Тасо, Суифт, Ленау, Доницети, Ницше и др. свършиха с лудост 9. Байрон, Ж. - Ж. Русо, Нютън, Роберт Майер и др. бяха със своите странности на границата на лудостта. Вярно е, че е имало гениални хора, които телесно и душевно са били съвсем в ред - Гьоте, Лайбниц, Дарвин и пр. Обаче ние знаем още, че Сократ бе епилептик, с раздвоено съзнание. Наполеон е страдал от ненормални халюцинации. Достоевски е имал припадъци и т. н. От една излязла преди няколко години немска книга Великите сифилитични човек би могъл да узнае потресаващи подробности за много други гениални мислители и художници, които дават известно основание на автора ѝ да завърши с тежкото, ако и цинично френско игрословие: *La civilisation, c'est la syphilisation* (Цивилизацията е сифилизация)! При туй в своето обстойно изследване върху близо 200 гениални лица В. Ланге - Айхбаум е дошъл до заключението, че от най-великите хора 83% се оказват "явни психопати", а само 6,5% здрави!

Всичко това свидетелства, че в мозъка, в своеобразието на нервно-мозъчната организация лежи основата на човешката гениалност. И ако геният е безплоден, както охотно подчертават това теософските теоретици, то е сега напълно понятно. След всяко прекомерно временно напрежение на организма следва умора и отпадналост. Колко повече трябва да е вярно това за един организъм, който е стоял през целия си живот под знака на едно непрестанно и крайно напрежение!

Освен разгледаните дотук научни доказателства на теософията тя има и един морално - религиозен аргумент. Ако нямаше прераждане на душата, тогава несправедливостта и жестокостта - пише А. Безант - се подиграват с безпомощността на човека! Той е само "една сламка, мятана от вълните на случайните условия". Нещо повече: тогава Бог би се оказал досущ несправедлив, понеже създава едновременно една душа, която се ражда тъпа или престъпна, и друга, която иде с тънък ум или гениални дарби 11. Да речем за миг, че всичко това, което изложихме срещу теософските твърдения относно

"научната нужда" от прераждането на душите, е негодно или недостатъчно и трябва да се замести с това, което теософските теоретици поддържат. Нека видим сега какво е туй, което се сочи като съперник на недостатъчните или неудовлетворителните отговори на днешната наука.

Съществува от вечност един Бог. Това е алфата на всяко теософско учение. Той е, който "ражда отделните души". "Из утробата на вечния баща излизат всички тези зародиши - духове, които той изпраща в материалния свят, за да растат и се развиват". Всички започват "невежи и безпомощни". Всички растат постепенно нагоре, разливайки своите "вродени сили". "Човекът е роден в света, за да стане съвършен". Такова е неговото предназначение. Бог живее във всекиго от нас и нам ни трябва само време чрез многократни прераждания да достигнем величието на образа, по който сме направени, сиреч да станем съвършени, както е съвършен Бог на небето. "В дългите междини от смъртта до ново раждане" събраната на земята опитност се внедрява в тъканта на душата. Когато "зародишът - дух" дойде отново "в тоя свят", той дохожда "с тази душевна дреха, състояща се от качества, изтъкани от опитността, събрана в пред-ходния живот на земята", и "вродените идеи на детето са резултат на това изтъкване". В основата на човешката стълба стои "най-ниско развитият дивак", а на върха на стълбата е "най-високо развитият гений или светец". "Злините на миналото са стъпала, върху които човекът се повдига към добродетели, тъй че и най-низкият престъпник може да се въздигне там, където стои нравственият гений, светията". По тоя път в края на краищата "Бог ще бъде видян във всичките чеда човечески".

Ние предадохме почти със собствените думи на теософите това, с което те искат да подмладят или попълнят обясненията на съвременната наука. И ще си позволим сега да се усъмним в годността и смислеността на това толкова претенциозно учение.

Ще почнем от неговата основна предпоставка, без която то изгубва всякакъв смисъл. С какво теософите ще ни убедят, че съществува един Бог? Аз не питам отгде знаят те за неговото съществуване. Понеже тяхното "знание" съвсем не прилича на това, което науката нарича "знание", за тях отговорът на втория въпрос би бил съвсем лесен. Ако въпросът е за вярване в това, което "интуитивно знаят", те могат да си го вярват: то е тяхна работа. Обаче щом теософите и дъновистите претендират да са носители на една "древна мъдрост", която гледа на днешната наука отвисоко и се домогва да я коригира и допълва, естествено е, че тая "истинска наука", като не се задоволява със "сянката" на нещата и като жонглира с Дарвин, с Вайсман, с Шарл Рише и пр., трябва да бъде готова да върви в крак с тях. Инак би прибавил човек: "Оставете днешната наука на спокойствие! Нито тя е за вас, нито вие сте за нея". Съществуването на Бога като първопричина на всички неща, взет като една трансцендентна реалност или като една действителност "в нас", не можа да бъде доказано от никого досега. Още по-малко ще бъде това доказано чрез оная забъркана мисъл, с която работят теософията и окултизмът. И ние виждаме, че всъщност те не се и опитват да докажат това, което е началото и краят на тяхната мъдрост.

Бог раждал отделните души! Те "излизали от неговата утроба" като "зародиши - духове, изпращани в материалния свят, за да растат и се развиват"! Е добре, Бог е и според теософите едно духовно същество. За духовното ние знаем преди всичко от своя непосредствен живот. За науката обаче, която се занимава с душевното и с духовното, то е нещо невеществено, непространствено, нематериално. Например никой не може да каже къде се намира неговата радост или скръб. Всеки от нас разбира смисъла на тия думи; той може да е осведомен и върху физиологичните процеси, които стоят в известна връзка с душевния живот на човека. Ала едно е да кажеш: А обуславя С, а съвсем друго е да

смяташ, че А е С. Прочее аз изпитвам своето чувство, но то не е "в мене", нито е "вън от мене". "В мене" и "вън от мене" - това е едно пространствено отношение, което има смисъл само там, където то се прилага относно една вещ ("в скрина - вън от скрина"). Обаче "душата", "духът" или "съзнанието" не са никаква вещ, те не са никъде в пространството. Духовното съществува, но то не съществува никъде. Ще остане съвсем учуден от това твърдение само той, който още не може да се освободи от предубеждението, че душевното е една разновидност на тялото и следователно трябва като последното да бъде всякога някъде, на едно или друго място в пространството. Ала достатъчно е да се опита човек да си помисли досадата или искането, мисленето или цененето някъде, на някое място (в главата, сърцето или в петите), за да разбере цялата безсмисленост на такова едно допускане. За всяко телесно явление вие можете в края на краищата да запитате: къде е, къде става, откъде иде и пр.; обаче по отношение на душевното това няма смисъл. И затуй ние виждаме, че мислителите, които създадоха и разработиха през последните няколко века науката за душевното (психологията), са били винаги единомисленици, че душевното е нематериално, нетелесно, невеществено, непространствено.

Ако се върнем сега към "Бога" на теософите и дъновистите, който претендира да бъде и в тяхното учение духовното *par excellence* (фр. типичен, съвършен), ние ще останем поразени от онова волно или неволно материализиране, на което той е изложен тук. За Бога се говори, че той се намирал "на небето" или някъде изобщо. "Там" той раждал душите; те излизали "от неговата утроба" като "зародиши - духове". Ние всички знаем, че раждането, пораждането и пр. са *разновидности на причиняването*. Обаче всяко причиняване предполага наличността на нещо по-друго от причиняващото, върху което това последното упражнява своето действие. Що е това "вън от Бога", върху което той е действувал, за да прероди душите? При туй причиненото е винаги едно действие, а действието е всякога една промяна. Дори когато говорим, че майката - земя е родила красивото цвете, фактически нейните особени сокове, нейната влага и температура са причинили само една редица от промени в семето, което е изпитало действието. А тук, върху почвата на теософската "наука", ние виждаме да се приказва за едно причиняване не на промени, а на индивиди, каквито са "душите - зародиши"! Ако пък най-сетне под "пораждане" речем да разбираме чисто и просто създаване или сътворяване, то къде остава тогава "утробата" на Бога и защо бе тя нужна? На туй отгоре с мистерията за сътворяването ли теософската наука е решила да прави конкуренция на "незадоволителните" научни разяснения на нашето време?

Всички тия "духове-зародиши" отведнъж ли са били сътворени? Сигурно не. Кое дава повод на Бога да пристъпва към всяко свое творчество? Понеже душите, веднъж излезли "из утробата на Бога", се изпращат в материалния свят на усъвършенстване, значи ли туй, че материалната действителност е била създадена по време преди душите?

Това командване на душите подчинено ли е на някакъв обективен кармичен ценз, от какво е било ръководено то в началото и откъде теософската наука е узнала всички тия мъдрости? Ако душата е нещо нематериално, как може да се поддържа, че тя "отива някъде", "върща се на земята", "влиза в някакво тяло", "напуска го", "прибира се в утробата на Бога", чака да ѝ дойде ред за нова командировка на удобно място, в удобна и целесходна "опакровка на духа", предназначена за по-нататъшно усъвършенстване на душата - какъв смисъл има цялото това първобитно и архигрубиянско третиране на душевното? Ч. Ледбитър, който минава в теософските кръгове за специалист по тайните работи на "отвъдния свят", сам чувства, че тая работа е премного груба и се опитва да я маскира с фрази, смисълът на които никой не би могъл да разбере. "Небето - пише той - не е място: то

е само едно състояние на съзнанието"! На въпроса: "къде е небето" - той отговаря: "тук, около нас, в тоя самия момент, тъй близък до нас, както е близък въздухът, който дишаме 14. Трябва човек да е досущ непридирчив в своето мислене, за да може да се задоволи с фразите на "големия ясновидец", който ни уверява, че вижда "умрелите около нас, в астралния свят"!

Събраната на земята опитност бивала през време на дългите междини от смъртта до новото раждане внедрена в тъканта на душата или се превръщала в нейни вродени способности! Колкото се отнася до тия междини, които делят две раждания, в теософската литература няма единомислие. За всеки случай колкото едно духовно същество стои пониско в стълбата на всемирната еволюция, колкото по-малко опитност е набрало тука на земята (дете, дегенериран човек, дивак, умрял преждевременно и пр.) толкова възможността и необходимостта да се прероди по-скоро, за да има време да догонва другите, е по-голяма. Един от теософските теоретици ни е дал дори една диаграма, според която дегенератите, хората от низшия тип на човека, живеят в астралния свят не повече от 5 години, след което се прераждат отново. За дивака тази междина между два негови живота не надвишава 40 години, за по-издигнатите тя стига до 300, 500, 1000, дори 1200 до 2300 години! Детето могло да се прероди и само няколко месеца след своята смърт 15. В процес на това прераждане не била без значение и волята на съответната душа да върви по-скоро напред към "идеала на съвършенството". А оттук следва, че приведените числа са само максималният предел, до който съответното прераждане трябва да стане. То може обаче да се извърши и преди изтичането на туй време. Г-жа Елена Блаватска напр., която бе основателка и първа председателка на теософското общество, се е преродила в зряло мъжко тяло, значи заживяла е новия си живот като мъж веднага след смъртта ѝ на 8. V. 1891 г. Това незабавно прераждане е станало по нейно желание! При туй духът на зрялото мъжко тяло, в което старата госпожа се е настанила, е било "освободено" от неговия притежател, който се е "преместил" в друга земна обител. Така поне ни уверява теософският корифей Ледбитър, макар г-жа Ани Безант да поддържа, че прераждането на Е. Блаватска не било още станало, но имало известие, че то щяло скоро да стане! Читателите ни ще намерят може би, че тази работа, която отдавна вече не изглежда сериозна, започва да става и смешна. Но няма какво да се прави! Това е то "новата наука", която ще коригира нашите досегашни "неудовлетворителни научни твърдения"!

Нещо повече. Докато всяка душа остава на небето повече или по-малко преди всичко в зависимост от нейната избрана на земята опитност, която предстои да бъде асимилирана и превърната в трайни душевни способности, имало според окултизма и такива души, на които цивилизацията е дала целия опит, който може да се получи от нея, и за които превъплътяването няма вече смисъл: толкова високо са се издигнали те в своята духовна еволюция! Това са т. н. "адепти". Те са достигнали вече това, заради което е бил създаден човекът. И ако все пак някои от тях се превъплътяват отново и заживяват между хората, то е, за да им бъдат законодатели и водачи, за да служат прочее като съединително звено между човечеството и Бога 16. Такъв изглежда е случаят и с "учителя" П. Дънов, макар хората на Теософското общество България да не го признават за "учител". Може би, смятат те, у нас има високо издигнати лица, които са "на път" да станат адепти, ала истински адепти едва ли има! За всеки случай привържениците на П. Дънов го представят като "пратеник Божи между нас" 11.

И така душите на умрелите "чакат", пише Ани Безант, в астралните полета на небето, "докато им се представи удобен случай", за да се преродят. Там, в тия астрални полета, се мяркали и душите на лица, които спят и които души излизали за малко през време на съня

из тях и се срещали тук! Но ако небето е едно "състояние" на съзнанието, какви са тия "полета" "в състоянието на съзнанието" и как може да се поддържа, че "състоянието на съзнанието" е "около нас" ?

Ние знаем от днешната психология, че човекът е едно психофизическо тяло, едно особено единство от тяло и съзнание. Днешната наука не проумява как може да се говори за съзнанието, че то има памет, че то помни едно или друго вън от особените мозъчни състояния, които обуславят душевните промени. Напук на всякаква наука теософът и окултистът приемат по най-безцеремонен начин, че съзнанието могло да живее като самосъзнаващо се същество, като личност и след смъртта и че то могло в известни случаи да продължава да помни същите неща, които е преживяло при ония мозъчни състояния, които са разложени, и с които не може да бъде в никаква връзка. И цялата тази "теория" се гради ту върху някакви факти от рода на тия, които ни даде на времето сомнамбулката Елена Смит, повечето от които проф. Т. Флурноа разясни по един великолепен начин в съчинението си *Des Indes a la planete Mars*; ту върху отдавна известните явления, които психологията нарича "deja-vu" (парамнезия, вид разстройство на паметта) и "раздвоение на съзнанието"; ту върху припомнянето на слухово, зрително и пр. възприети някога, но мигновено забравени неща, които възкръсват в паметта на човека при делириум, силна треска, необикновено нервно възбуждане и т. н. Като прибавим към всичко това и историята на т. е. Wunderkinder, останалите повествования на г-жа Безант, С. Джинарадждадаса и др. са работи, които никога не са били научно установени и не могат да бъдат смятани за факти. За всеки случай това откъсване на съзнанието и на самосъзнанието от живия организъм е основата на цялата теософска фантастика. Тя стига обаче своя връх, когато окултистът ни уверява, че дори през време на сън, и то всяка вечер, душевното излизало от физическото тяло, навъртало се около своя "земен носител", отивало в някакви по-висши "полета" и сетне благоволявало да се прибере в своята "земна опаковка"! Значи през време на това скитане на душата спящият човек остава бездушен, сиреч той няма душевен живот! Иначе казано, психофизическото единство го няма вече и все пак човекът си е "човек"! Той всъщност умира временно, за да възкръсне отново! Не е мъчно да се възрази: душата си остава в тялото, излиза само духът! Не е обаче лесно да се направи научно разлика между "духа" и "душата", взети като две неща, които могат да се съединяват и разделят.

Успоредно с теософския възглед за прераждането върви и т. н. карма, която д-р Т. Паскал е формулирал по следния начин. Човек сам кове своята съдба. Условието на настоящия му живот са тъкмо тези, които сам си е приготвил през миналите раждания. Следователно той няма право да мрази или хули неравенството в богатства, интелект или качества между хората. Ако добър човек страда тоя миг, той плаща някои дългове, сторени през някой минал живот. Ако ли престъпен човек успява днес, той черпи из склада на своята безкрайна божествена възможност, но печалните последствия ще се явят по-късно.

Това схващане за човешката карма заема особено място в етиката на дъновизма и е неразделно свързано с учението за прераждането, което ние разнищихме. Който намира прераждането на душите незащитено, ненаучно, наивно и грубо, естествено е, че за него и теософската карма, сиреч теософския възглед за личната орисия, не би могъл да има смисъл. Ако човекът няма право "да мрази или хули" известни неравенства между хората, тогава не следва ли оттук, че той трябва да ги приеме някак си като неотразими факти, че трябва да се приспособи към тях или да се примири с тях? В такъв случай борбата на хората за подобряване на тяхното материално положение в рамките на нашия настоящ живот не губи ли своето значение? Човек сам бил приготвил своята собствена съдба! Като

изключим легендата за вторичното, третичното и т. н. превъплътяване, с която теософията залъгва своите привърженици, питаме се: за живота, който живеем, не подрязва ли кармата крилете на човека? Ако формулите на д-р Т. Паскал са точни, тогава следва: каквото бихме направили тук, ще го направим за живота, който ни чака при някакви по-сетнешни прераждания. Условието обаче на настоящия живот били "тъкмо тези", които сме си приготвили през миналите раждания: това е кармата на всекиго от нас!

В своето тайно учение Е. Блаватска ни разказва дори, че съществували някакви "летописци на кармичната книга" или, както се изразява Ани: Безант, "агенти - записвачи" на кармата, наричани "липики" или "липици" които държат кармичните записи на всеки човек и които с всезнаеща мъдрост избирали и комбинирали части от тези записи, за да образуват плана на един отделен живот. Тези "разпоредители на кармата" не възнаграждават и не наказват, пише С. Джинарадхадаса. "Те само приспособяват действието на собствените сили на човека така, щото кармата му да съдейства на неговото движение напред по пътя на еволюцията"! (Цит. съч., с. 71).

Философският проблем, който индукият възглед за кармата докосва, е отношението на човешката свободна воля към една трансцендентна необходимост. Ала третирането на този проблем в книгите на теософите е тъй многозначително и разтегливо, че то губи своето философско значение. Макар хората да са длъжни (трябва!) да изживеят обстоятелствата и силите, които образуват тяхната "съдба", как обаче те ще реагират на нея, това зависи от отделния човек, пише индуът С. Джинарадхадаса. "Колкото и малка да е неговата воля, все пак тя е свободна"²². Е добре, това различно реагиране може ли да измени основно живота, който човек има да изживее сега на земята? Ако може, тогава какъв смисъл има твърдението на д-р Т. Паскал, че условията на моя настоящ живот са "тъкмо тези", които съм си приготвил през миналите раждания? Кои са тия "тъкмо тези"?

Ако днес стотици хиляди македонски българи страдат поради туй, че не им е позволено да четат и да учат на своя роден език (а това страдание при известни обстоятелства не е по-малко, отколкото онова, което изпитва човекът, осъден на тежък физически труд), това ще рече според теософията: тия стотици хиляди души изплащат греховете, които преди години или столетия са извършили и по тоя начин са изковали някога да себе си една "лоша карма". Освен личната карма теософите познават и една колективна карма: кармата на едно семейство, на една държава, на една група и пр. (А. Безант, Древната мъдрост, с. 196). Връщайки се на въпроса за отношението на свободата към необходимостта, ще се попитаме сега: могат ли македонците въобще да се освободят от това зло, което ги гнети? Ако могат, тогава следва, че "тъкмо тези условия", които трябваше да бъдат изживени, през тоя живот и които изискват хората "да не мразят и да не хулят" неравенството и неправдата, понеже те произтичат от тяхната карма, "тези условия" могат и издъно да бъдат изменени!

Нека кажем сега по няколко думи и върху останалите по-съществени точки на разглежданото тук учение. Да почнем с пантеистичната метафизика на дъновизма като теософско учение. Истинското битие се проявявало освен в материалния свят на триизмерното пространство, едновременно и в по-висши светове: астрален, ментален и пр. Като противопоставя астралния свят на света на триизмерното пространство, теософията бе длъжна да ни обясни какъв смисъл би трябвало да имат тогава онези "движения", "отивания", "връщания", "срещания" и пр. в астралните "полета", щом астралният свят не е една разновидност на триизмерното пространство! А това ние не виждаме никъде. Сетне: щом теософските теоретици твърдят, че Бог като първично духовна реалност могъл да се отразява във всяка друга "по-низша действителност", дават ли си те сметка какво ще каже

това "отражава се" или "проявява се"¹ "Ние разбираме, когато ни се каже, че треската е една проява на туберкулозната инфекция; но тук отношението на "проявяващото се" и "проявата" е едно причинно отношение. Обаче всеки, който познава неоплатонизма като първообраз на тази мътна пантеистична метафизика, знае, че учението за т. н. излъчване на Бога в трите сфери на единния свят ни води към една невъзможност, понеже липсват най-елементарните условия, които са необходими, за да се разбере това излъчване (т. н. еманация) като действие на първопричината. Лесно е да се каже: "човекът е проява на единното битие", или: "разните взаимно проникващи се полета съставят единния живот на всемирния дух". Ала съвсем не е лесно да се докаже с нещо тази метафизическа фантазмагория.

Бог, "живият Бог", казва П. Дънов, е една "вътрешна среда", една "вътрешна сила". Но е ли той нещо единично, индивидуално? Е ли той някакво лично същество? От обясненията на Дъновите ученици се вижда, че Бог, макар и да бил "вездесъщ", все пак бил нещо лично инак не би могъл да твори. Ала как може да е единично и лично това, което е във всяка душа същото! Думата "същото" ("вездесъщото") няма смисъл, ако речем да я приложим относно едно индивидуално същество. Дъновистите и теософите дори не разбират колко е нелепо да бъдеш пантеист и все пак да говориш за творене, респ. причиняване на душите на Бога! Бог живеел във всекиго от нас и всеки от нас живеел в Бога; това е една от антиномиите на пантеистичната метафизика на Дънов.

Гносеологията на дъновизма и на теософията гласи: до висшата истина може да се дойде само чрез интуиция, чрез едно приобщаване на личността с божественото съзнание. Да се издигнем до висшата истина - това ще рече прочее: да оставим да се прояви божествената любов в нас и чрез нас, защото Бог е любов. Е добре, нека ни бъде позволено да попитаме: къде свършва "низшата" и къде почва "висшата" истина? При туй как може личността да се приобщи с божественото съзнание? В една беседа, държана на 28. VI. 1900 г. в Париж, Ани Безант ни разказва как, измъчвана цели 13 години от проблемът за мизерията на човешкия живот, е дошла до мъдростта на теософията и тук тя, като не се съмнява, че спиритистите могат "да извикват душите", заминали за оня свят, намира, че този път на общение с духовния свят е опасен както за медиумите, така и за самите души. И ни препоръчва метода на окултизма. Трябва да очистим тялото си, да съсредоточим ума си, "за да станем способни да излизаме мигновено от тялото" през време на нашия живот, също така както го напускаме завинаги при смъртта. В това състояние, напускайки тялото си приживе, ние идваме в непосредствена връзка с мъртвите. Обаче ние бихме могли да съществуваме от планета на планета, "без да срещнем Божествения дух". Той не е вън от нас, той е "в човека". Човек може да знае истината само когато я притежава в себе си, само когато е добил способността да вижда: светлината не съществува за слепите. "Няма други доказателства за съществуването на Бога освен тези, които човек намира в своя дух, защото духът има същото естество, каквото и Бог". С тия думи завършва Ани Безант своята беседа. И така висшата истина - това е Бог, а той е еднороден с душата на всяко живо същество. Да се, узнае за него значело: да се съзнае той непосредствено "в нас", а упражняването на тази непосредственост предполагало големи лични усилия и изисквало много години. Иначе казано, човек може да се издигне до мистичната интуиция стига да поиска и да употреби нуждата издръжливост²⁶. Във връзка с това ние чухме вече, че висшата истина може да бъде достояние само на ония, които са дорасли до истинския духовен живот. Ала може ли това "дорастване" да стане в пределите на един наш живот, или изисква подготовката на много по-раншни живеения на душата! Отговорът на това питане не е съвсем ясен. Докато за теософите човек може само да се роди с окултна дарба, за дъновистите, изглежда, като

че при известни условия всеки може да се издигне до мистичната интуиция, и то през време на един само живот.

Размерите на тази статия не ни позволяват да протестираме повече. Ала ние не бихме желали да завършим своя анализ, без да се спрем за малко и на етиката на дъновизма. Тази етика, взета от една житейска мъдрост, е съградена главно върху отношението на "ученика" към "учителя", което беше вече скицирано още в началото.

"Ученикът" има да се освободи от тежкото бреме на неразумните желания и грижи, свързани с ламтежи по привидно щастие. Мъчнотиите и страданията, които му се изпречват, са само задачи, които той трябва мъдро и търпеливо да разреши. Неговият живот се свежда към едно постепенно освобождение от страха пред неизвестността, пред страданията и пред смъртта. А своята ръководна задача дъновизмът вижда в "едно развиване на висшите душевни способности", на първо място на интуицията, за да може чрез нея да дойде в допир с висшите духовни сили.

Тази точка е една от най-важните в ученията на дъновизма. Тя е най-конкретната и най-близката до всекидневния живот на Дъновите следовници. Повечето от тях кои чукнати от суровия живот, кои обезсърчени от неговата досегашна суета и тежест, кои по природа мистично настроени, чувстват една дълбока нужда от покой и примирение. Те тъгуват за една благодат, за една кротост и човечност в отношенията между хората.

Опростявайки своя живот от излишни нужди, стараяйки се да живеят в пълно съгласие с природата, те намират в теософската етика на своя учител това, което им трябва. Всяка душа, казва П. Дънов в една от своите беседи, "има заложени в себе си семената на добродетелта". Всяка душа - продължава той - "е родена да бъде праведна". Оптимистичните теософски и дъновистки учения за превъплътяването на кармата внушават на своите привърженици да посрещнат примирени и спокойно всички "неизбежни трудности". Те ги възпитават на себеотрицание, на едно широко търпение и "философско гледане" на живота, разчитайки, че "това води - както се изразява Ани Безант - към социална устойчивост и общо доволство" (Древната мъдрост, с. 203). Виждайки в прераждането на душите "част от хода на природата", дъновистите свикват да понасят настоящето и да чувстват, че е безумно да се роптае и въстава против него. Без прераждането и кармата (която е, както казахме, съдбата или орисията на отделната единица в която диктува, че всяка причина трябва да има неотвратно своето действие, сиреч: който прави добро, ще намери добро и обратно), без тия две "истини на живота" съществуването на дъновиста губи всякакъв смисъл.

При успокоителното и утешителното действие на тия етични възгледи, в основата на които лежи убеждението, че смъртта не е "цар на ужаса", а е само преход към нови разновидности на вечния живот, Петър Дънов успя да групира един доста широк, пъстър и предан кръг около себе си. Няма съмнение, че тук не ще да са без значение и личните качества на самия "учител".

Като говори за антропософията на немския мистик Рудолф Щайнер, берлинският професор Макс Десоар казва на едно място: "Влиянието на Щайнер е значително. Според общото мнение то е благоприятно за хора, които са пред опасността да претърпят едно душевно крушение. Очевидно Щайнер притежава дарби, които се проявяват в личното му общение по-ясно, отколкото в неговите книги". Вече цитираният от нас френски изследовател и голям ориенталист Рьоне Генон, който се смята днес за един от най-добрите познавачи на теософското движение, е на малко по-друго мнение. Той твърди, че по-слабите духом, веднъж привлечени в средите на теософите, особено на спиритистите, губят скоро всякакво равновесие и се побъркват по един непоправим начин. Броят на такива

нещастници, които са били отведени от окултизма към едно разнебитване на техния живот, към лудост, дори към смърт, е много по-значителен, отколкото несведущите биха могли да си представят. Особено в разновидностите на спиритизма той съзира една "истинска обществена опасност. Струва ми се, че по-скоро душевните опустошения на спиритизма са, които карат френския учен да дойде до това толкова песимистично, тревожно и страстно заключение.

Друг един известен писател, немският мислител Рихард Мюлер - Фрапенфелс, в едно свое ново съчинение върху "тайните на душата", като говори за американизирането на науката, изкуството и религията, спира се на едно място и на теософските учения за превъплътяването на душите, и за кармата и прибавя: "Привлекателната сила и действието на тези теории не почива на тяхната научност, а на внушението, което те упражняват върху известни кръгове, и на Тяхната оптимистична тенденция. Зад всички тези теории се крие техниката на един живот (на едно утвърждаване на живота), която се оправдава - чисто прагматически - чрез своето действие" Това е горе-долу мисълта, която ние намерихме още в началото на една статия на г-н Л. Лулчев и която не е нова в окултната литература. Към края на своето ръководство върху основните положения на теософията С. Джинараджадаса напр. пише: "Ако човек не може да повярва в истинността на всички учения на теософията, нека тогава опробва да действа (да живее - Д. М.), както учи теософията. В такъв случай той ще се убеди, че думата "теософия" предава една чудна действителност" (Цит. съч., с. 249).

Бележки:

* Избрани съчинения. София: Наука и изкуство, 1981, с. 222 - 248.

1 Rene Guenonq Le Theosphisme. Histoire d' une pseudoreligionq 2e ed., 1928, pp. 108, 112.

2. Върху ясновидството вж. още Йоги Рамачарака, Философията на йогите и източния окултизъм, София, 1919, с. 58 - 75. Вж. и ясновиденията на Ледбитър върху Марс и неговите обитатели (София, 1921). Сегашното население на Марс било повечето с жълти коси и сини или морави очи. Имало език, лишен от всякакви неправилности. Марсианците си служели с нещо като нашите телефони. Живеели безгрижно и били привърженици на "научния материализъм". Управлявали се от автократ, но монархията им не била наследствена. Имало и полигамия!

3 Вж. Ц. Д. Ракитски, По повод сказката на Кайзерлинг и модерната теософия, София, 1929, с. 108 - 112.

4 Николай Райнов, Днес и утре, София, 1925, с. 79 - 84.

5 Върху възражението, което засяга нравствеността, вж. Ludwig Woltmann, Sistem des moralishen Bewusstseins, 2. §, озаглавен "Нравствеността като биологична проблема", Dusseldorf, 1899.

' Hermann Truck, Der geniale Mensch, Jena - Leipzig, 1897, S. 191.

Г Вж. обърканата и некритична брошура на Н. Райнов, Рамкеанство и теософия, София, 1926, с. 48.

8 K. Kautsky, Die materialistische Geshichtsauffassung, Berlin, 1929, Bd. II, S. 783 - 794 ff.

9 H. Tursk, Der geniale Mensch, S. 201.

10 W. Lange - Eichbaum, Genie, Irrsinn und Ruhm, Munchen, 1928. • " А. Безант, Древната мъдрост, София, 1913, с. 178 - 179.

Ани Безант, Необходимост от прераждане. От научна и религиозна гледна точка, Лом, [б. г.] с. 4 - 6, 8, 15 и сл.; А. Безант, Древната мъдрост, София, 1923, с. 134 и сл., 155 и сл., 170- 179; С. Ников, Прераждането, 2 изд., София, 1913, с. 14-30.

Вж. полемичната книга на Дъновия ученик Giovanni Verotiero (Ив. Радославов), Где е истината? Учението на П. Дънов, София, 1922, с. 110. Ч. У. Ледбитър, Животът след смъртта, София, 1921, с. 26.

15 С. Джинарадждаса, Основни положения на теософията. Прага, 1928, с. 113- 114.

16 Джинарадждаса, Цит. съч., с. 49 - 64.

17 Вж. цитираната по-горе книга на Ц. Д. Ракитска, с. 112, а така също и предговора към споменатата в началото статия на Л. Лулчев върху "Всемирното било братство", където се говори, че П. Дънов е един "божествен пратеник", "комуто е дадено да даде тласък на живота в целия свят" (с. 3). - С въпроса за местонахождението и занятието на "учителите" се занимава А. Безант, "Свърхчеловеците", София, 1919, с. 22 - 28.

18 А. Безант, Древната мъдрост, с. 56.

19 Д-р Франц Хартман, При adeptите. Едно приключение между розен-кройери. София, 1919, с. 52 - 60.

го Ч. Ледбитър, Невидимите помагачи. София, 1919, с. 22 - 23.

а Вж. новия български превод на Тайното учение. Превод и издание на теософската ложа "Орфей", София, 1930, с. 173. А. Безант, Древната мъдрост, С. 197.

22 С. Джинарадждаса, Цит. съч., т. 75.

23 С. Уегейго, Где е истината? Учението на П. Дънов, с. 102, 154.

24 Ани Безант, Доказателства на теософията, София, с. 3, 12 - 14.

25 E. Recejac, Essai sur les fondements de la connaissance mystique, Paris, 1897, p. 143- 155, 183 и сл.

26 Ани Безант, Мислителната сила. Нейното влияние и развитие. София, с. 54 - 83.

27 Max Dessoir, Vom Jenseits der Seele, 2. Aufl., Stuttgart, 1918, S. 254.

28 R. Guenon, op. cit., p. 121.

29 R= Muller - Freinfels, Geheimnisse der Seele, Munchen, 1928, S. 291 - 291.

Дякон Иван Войнов

Критика на Дъновото окултно - теософско учение.

Разговор с едни дъновист

- Чуден народ сме ние, българите! Да се чуе нещо някъде, макар и отгатък морета и океани, непременно ще дойде и у нас. През 1875 г. бе основано в Америка (Ню Йорк) общество на теософите. С течение на времето това общество си създаде секции и ложи на различни места по земята, а ето от няколко години насам то има вече своите хора и в България.

Теософите питаят особени симпатии към индийската религиозна философия. Даже един от основателите на теософското общество, американецът Н.Оlcott, прие будизма, а сегашната му ръководителка и най-голям авторитет Ани Безант (Annie Besant) премина към браманизма¹. Пък и самото общество отдавна е пренесло седалището си от Америка в Индия.

Много източни фантазии разпространиха у нас теософите. И учението, любезни Евгений, за кармата и прераждането, което поддържа Дънов и цялото ви Бяло Братство, е индийско - теософско учение.

- Не е важно чие е това учение, щом като то разрешава един твърде труден проблем.

- Та там е всичкото, че не го разрешава. Представете си, че вие сте сомнамбул. Квартирата ви е на втория етаж. Посред нощ ставате от леглото и през прозореца по тръбата слизате на двора, оттук все в сънено състояние отивате и запалвате плевника на съседите. След това се връщате обратно по същия път и се прибирате в стаята си. Някои лица са ви забелязали. Съмва се. Вие се събуждате, без да подозирате, че сте ходили през нощта някъде и сте извършили престъпление, както изобщо сомнамбулите не си спомнят нищо за своите нощни скитания и действия. Напълно сте спокоен. Но вас ви арестуват. Свидетелите казват това, което са видели. Вие най-искрено заявявате, че сте невинен. Съдиите обаче, вземайки в съображение свидетелските показания, ви осъждат на две години тъмничен затвор и да заплатите стойността на изгорелия плевник.

Е, питам ви, справедлива ли е тази присъда?

-О, съвсем не! Как ще е справедлива, когато аз не зная да съм извършил престъплението, за което ме наказват?

-Ами добрият във всяко отношение, но хром например човек, който, според теософията и

Дънов, е хром за грехове от минал живот на земята, той знае ли за тия си грехове? И той не знае. Нещо повече: у вас по опожаряване на плевника все може да се появи известно съмнение и колебание, понеже свидетели твърдят, че вие сте подпалвач; на куция обаче абсолютно нищо не му подсказва да е бил и друг път на земята и направил " тогава някакви грехове. Значи, и неговата присъда е несправедлива, даже по-несправедлива, отколкото вашата. А такова разрешение на проблема, Евгений, което остава подир себе си да ни въълнува чувството на несправедливост, не е разрешение.

Освен туй, нали крайната цел на редицата прераждания, към които тласка кармата, е

да се издигнат и усъвършенстват хората, черпейки поука от последствията от миналия си живот? Но вие разбирате какво е нужно за постигането на тази цел. Главното условие, което се изисква, е да съзнава човек ясно престъпленията си, за които го е сполетяло нещастие и похвалните дела, за които му се изпраща щастие. Само тогава той смирено ще може да си каже: пада ми се да страдам, макар да съм сега добър, защото когато по-рано бях на земята, аз извърших грозни работи; или: заслужавам си щастieto, защото макар да съм хванал сега кривия път, в далечното минало аз се държах на земята отлично и бях благодетел. Тогава и урокът ще бъде твърде назидателен. На човека здраво ще се втълпи мисълта, че злото не минава на земята без наказание и доброто - без награда. Тази пък мисъл на свой ред ще му въздейства да бъде по-внимателен в постъпките си и да избягва лошите неща, за да завърши по-скоро своята духовна еволюция и се избави от преражданията. Отговаря ли на това условие законът на кармата! Не. Щом не отговаря, той е невъзможен за ролята, която му се отрежда - да ръководи и направлява нравственото усъвършенстване на хората, и си остава само един несправедлив и жесток закон. А съвестта ни се възмущава от жестоки закони. И Творецът на вселената, чийто глас е нашата съвест, е недопустимо да установил подобен закон, т. е. да е наредил така, че ние да отиваме от прераждане към прераждане, за да изпитваме върху себе си последствията на дела, които сме извършили преди векове и хилядолетия, без да имаме някакво понятие за тия дела. Не, този закон е създаване на човешката фантазия.

* * *

- Причината, която ни затруднява да си спомним миналия живот, е тази, че ние сега нямаме същия мозък.

- Много преувеличавате значението на мозъка. Не сте прави. Душата играе важна роля. Тя си спомня получените впечатления за различни предмети, случки и събития, мисли върху тях и разсъждава. Мозъкът е само орган, който ѝ служи да проявява тази си дейност, докато е на земята свързана с тялото, както е инструментът за музиканта. И като орган не е важно, дали е същият или не, стига да е здрав и добре развит.

- Нима музикантът, ако му се ступи цигулката, не може да изсвири например "Шуми Марица" или "Добруджански край" на друга цигулка? Така и тук: на душата нищо не ѝ пречи при новия мозък да си възобнови спомените за миналия живот, ако е имало такъв.

- Аз казах, че спомнянето се затруднява поради промяната на мозъка, а не че е съвсем невъзможно. То е възможно и благодарение на него се стига до гениалност.

- Прекрасно. Спирам се на последната ви мисъл. Значи, според вас, Аристотел, Шекспир, Нютон, Бетховен са гениални личности, защото се връщали да живеят много пъти на земята, при всеки нов живот си спомняли старите знания и умения и, подпомагани от тях, лесно успявали по-нататък в науките и изкуствата, та тъй най-сетне се издигнали неизмеримо високо над обкръжаващата ги среда. В такъв случай обаче, гениите обезателно би трябвало да си спомнят и условията, при които са придобивали в миналото своите знания и умения. Преди 10 години вие сте били ученик в основното училище. Невъзможно е да си спомните уроците, които сте слушали там, и същевременно да не си спомните за разположението на училището, за неговия вид, за игрите ви с другарите и пр. Но Аристотел мълчи, Нютон мълчи, Шекспир мълчи, Бетховен мълчи, даже Платон, който споделя възгледа за прераждането на душата, и той мълчи – никой гениален човек нищо не ни казва, живял ли е по-рано той на земята, на кое място, в кой град или село и под чии грижи

е отраснал и възпитан.

- Ами Питагор и Буда?

- За Питагор в биографията му от Диоген Лаерций се говори, че преди той да бъде Самоския мъдрец Питагор, си спомнял, че живял някога с името Евфорб, взел участие в Троянската война, отличил се в последната като герой и бил убит от Менелай. Но тази биография е била предмет на специално изследване и критиката я е признала за легенда от начало до край.

С легенди е заобиколена и личността на Буда. В поемата на стара Индия "Бхагавад Гита" се среща следният стих: "Многобройни са моите и твоите прераждания в миналото, о Арджуна. За мен те общо и поотделно са известни, а за тебе неизвестни, о изстребителю на враговете! Сюжетът на поемата е от индийската митология. Две родствени племена са във война помежду си. Начело на едното племе стои Арджуна, царски син. На него помага божеството в човешки образ Кришна. Арджуна се колебае да нападне противниковия лагер, понеже там има близки и познати, но Кришна, който управлява бойната му колесница, го съветва да започне сражението и той започва... В приведения стих Кришна говори на Арджуна. С думите, които влага поетът в устата на Кришна, се дава израз на вярването на индийския народ в прераждането и още в това, че само боговете знаят за своите прераждания, а не и хората. Буда в очите на своите ученици и почитатели е свят и възвишен. Те го поставят дори над боговете. Но последните знаят за техните прераждания, тогава защо и Буда да не знае за неговите, даже по-ясно и по-пълно? И ето, фантазията се залавя за работа. Съчиняват се разкази, в които Буда говори за по-раншните съществувания: как той живял някога като принц Весантор с принцеса Мади и две деца, веднъж - като черен бик в гората, друг път – като заек и пр. Възможна е в случая и халюцинация, т. е. възможно е мислите на Буда за собствените му прераждания напоследък да са се толкова усилили, че в момента на екстаза, което се почувствал спасен и просветен, те да са се обективирали, образите им да са се изпречили пред очите му като нещо реално и той да се е виждал в положението на принц, бик, заек и т. н., както сигурно си е въобразявал, че бил периодически на земята. Такова нещо също е възможно, защото Буда, както всички негови съвременници в Индия, дълбоко е вярвал, че душата подир смъртта се превъплътява в разни човешки тела и тела на животни. А оттук до халюцинацията разстоянието не е голямо.

Но с легенди и халюцинации не се установява истината. Пък и какво значение е могло да има за Буда едва в края на духовната си еволюция, когато той не е щял вече да се преражда и идва на земята, едва тогава да узнае къде и как е живял в миналото? Какъв смисъл да се изкачвате по една планина посред гъста и непроницаема мъгла, да си чупите в мрака главата и краката, да падате в урви и долове, да се спускате по няколко пъти до подножието на планината и, след като сте излезли на върха ѝ, едва тогава да се вдигне мъглата и вие да видите пропастите, през които сте минали, и хубавите пътища, които водят към мястото, на което с толкова мъки и рискове сте стигнали? Мъгла не трябваше да покрива планината още от самото начало, за да можете при изкачването да използвате най-удобните пътища, нали?

- И все пак аз намирам, че кармата и прераждането най-задоволително ни обясняват историята.

- Мамите се, Евгений. Вашият учител Дънов в пълно съгласие с теософите учи, че настоящият живот на човека се предшества и определя от ред негови минали съществувания на земята и че никому нищо не се прощава, а кой каквито страдания е причинил на другите хора, такива страдания ще бъде оставен да изпита и сам той във

всичките им подробности. Но Дънов говори и за любов, за братство и равенство и непротивене на злото със зло. Това припомняне да се има предвид.

Сега можем да надникнем и в историята. Пред нас е картината на тридесетгодишната война. Чехия и Германия са страшно разорени и обезлюдени от армиите на Тили, Валенщайн и Густав Адолф: на много места населението е принудено да се храни с трева и корени. Питам ви, как мислите за хората, които през време на тази война са грабили и убивали?

- Те са се натоварили с карма, подлежаща на изкупване при подобна обстановка в бъдеще.

- Ами тия, които са били прогонени, ограбени и убити?

- Те пък са имали карма: през минал своя живот в някоя война са постъпвали спрямо другите жестоко, та затова и с тях тъй е постъпено.

- По-нататък. Във Франция избухва великата революция. Заподозрени граждани от Париж са хвърлени в затворите и сетне ги избиват без съд и разследване. Ешафодът действа непрестанно. Там пада главата на краля, кралицата, на учения Лавоазие и на сума още хора, неприятни на якобинското правителство. Провинцията подражава на столицата: цялата страна е в кръв и сълзи. Какво ще кажете за тази междуособица?

- Значи, според вас, войните, революциите и кървавите разправи, които са най-характерното нещо в историята, освобождават от карма и обвързват с карма. Но тогава те никога не могат да имат край. Все ще трябва да стават нови войни и революции, за да изкупват кармата си тия, които са убивали, ограбвали и безчинствали в минали войни и революции.

А в такъв случай и учението за любовта става излишно. И действително, защо ще проповядвате на хората да се обичат, да живеят братски и в мир помежду си, когато една желязна необходимост им налага да грабват оръжието и да се колят и разоряват, за да бъдат очистени душите на стари грешници? Аз се чудя, като чета в беседите на Дънов, че Египет, Асирия, Вавилон и Рим пропаднали от войни и че съвременна Европа, ако не била тръгнала по техния пример, нямало да се съсипе. Странни ми се виждат и думите му по отношение на руския народ: "Искаха да въведат ред с насилие и по такъв начин почнаха да се убиват взаимно. Биха се, изтезаваха се и досега дадоха седем милиона жертви, а може и десет милиона да измрат.

Мислеха да възстановят с оръжие свободата си, но те трябваше не с оръжие, а както им казваше Толстой - с любов" 6. Та нали, от ваше гледище, всяко страдание е свързано с извършено престъпление? Нали сам Дънов говори на едно място 7, че даже християнските мъченици били заслужено разкъсвани от дивите зверове, защото били грешници? В Русия загинаха и бяха прогонени милиони хора. И почти все добри хора пострадаха. Но сигурно тия добри хора, разсъждавайки теософски, са били в миналото страшилище за света, възможно е да са се подвизавали в ордите на Атила, на Чингисхан и Тамерлан, затова непременно техните съотечественици трябваше да не послушат евангелието и съвета на Толстой за непротивенето на злото със зло и да им създадат такъв ад, какъвто те на времето си са създавали за другите. На същото основание неминуеми са били и неминуеми трябва да бъдат занапред всички войни, преврати и революции - изплаща се карма я.

Минаваме към друга страна на въпроса. Богомилите бяха преследвани в България и Византия, а във Франция съвсем ги изтребиха с кръстоносен поход. За да пострада така тия тихи и хрисими хора трябва да са имали, разбира се, карма, т. е. грехове от по-раншен

живот на земята. Иначе не може да бъде, щом като християнските мъченици, такива идеалисти, за карма са умирали в устата на лъвовете. Но ако е било необходимо богомилите да изкупят със страдания и смърт своята карма, тогава защо да вземат на себе си карма тези, които са ги измъчвали и избивали? Техните действия са били също необходими. Повик голям е по Торквемада, ала напразно: да не беше Торквемада, друг трябваше да се намери като него, за да пострадаат евреите в Испания и по този начин да изкупят кармата си. А в какво пък се е заключавала кармата на богомилите и испанските евреи? В това, че някога на други хора било необходимо със страдания да изплатят греховете си, и те станали необходими техни мъчители. Но веднъж необходими, защо тогава да се натоварват с карма и подлежат на наказание? Може да отиваме още по-нататък и все ще срещаме една карма необходимо зависима от друга карма, тази на свой ред - пак от друга и пр. до безкрайност. На ужасни престъпления ще се натъкваме, но престъпници никъде и никога не ще можем да намерим; защото там, където се действа по необходимост, т. е. не може да не се действа, - там не може да има отговорност и виновници.

Ето в такава задънена улица навлязохме, Евгений, ако почнем да обясняваме историята с учението за кармата и прераждането. Това учение изключва учението за любовта, за свободата на волята и нравствената отговорност, и така ни довежда до съвсем противни на здравия смисъл резултати.

- Но като атакувате позицията, на която аз стоя, посочете от ваша страна друга по-удобна и по-сигурна позиция.

- Добре. Вие сте чели библейския разказ за Йосиф. Трогателен и твърде поучителен е този разказ. Братя, обхванати от злоба и завист, продават своя брат Йосиф на проходящи търговци. Последните го закарват в Египет и там го продават като роб на един висш сановник, а той, поради интриги и клевети на жена си, го хвърля в тъмница. Желанието на братята е Йосиф да прекара живота си в черна неволя. Но какво виждаме? Робът става господар! Повикан да изтълкува два съня на египетския фараон Йосиф предсказва по тях, че подир седем плодородни години ще настъпят седем гладни години и съветва да се вземат нужните мерки. Царят е във възторг от неговия ум и прозорливост. Той го приближава към себе си и го прави пръв министър на държавата. Думата на Йосиф е закон и се слуша от всички в египетската земя. Той събира през периода на плодородие големи запаси жито, така че когато настъпват гладните години, спасява положението на египтяните и още на продалите го в робство братя и целия си бащин дом от Ханаан. Удивителен обрат! Наредено било, ще ни се каже, Йосиф да попадне в тъмницата между двама бивши фараонов служители - виночерпец и хлебар, да тълкува вярно сънищата им и виночерпецът да бъде помилван и върнат в царския палат пак на старата длъжност; наредено било по-нататък самият фараон да сънува загадъчни сънища, да търси тълкувател на тях сред мъдреците на Египет и да не намира, най-сетне, по внушение на помилвания виночерпец, да се обърне към Йосиф в затвора и от него да узнае истинския смисъл на сънищата, та впоследствие на това да го освободи, издигне й заобиколи с блясък и величие. Наредено било, но от кого било наредено? Нима е зависело от фараоновите придворни в тъмнината и от фараона да имат тайнствените и извънредно трудни за тълкуване сънища, с които е тясно свързан завоят в съдбата на Йосиф и избавлението на толкова човешки същества от гладна смърт? Или това е станало по волята на някой друг човек? Не, разбира се.

* * *

Ние хората можем да си пакостим един на друг, можем да се бием, да се убиваме и водим войни, защото имаме свободна воля. Но свободата ни е относителна, ограничена. Ние се движим в известни рамки. В тези рамки сме властни да вършим каквото искаме - добро или зло. И само толкова - да вършим добро или зло. Що се отнася до крайните резултати на нашата дейност, то тях ги определя Всевишният, съгласно Неговата вечна правда и общата цел, която Той е поставил на историята. Когато приижда буйно някоя река и засипва с пясъци полето, какво ние правим? Прокопаваме кацали, за да се отлее реката от излишната си вода в тях по време на наводнение и не причини опустошения. Така ние обуздаваме страшната водна стихия. Нещо повече: превръщаме я даже в благодетелка, защото през горещините и засухата можем от изпълнената каналите вода да вземем и поливаме нивите, градините и ливадите, и да запазим по този начин плодородието и свежия и приятен вид на полето. Нашите дела и постъпки са също една несигурна река, която твърде често грозно шуми, блъска и рови бреговете. Но и за нея са прокопани канали. Тях ги е построил Творецът и повелителят на вселената. Заплаши ли тази река да излезе от коритото си и засипе с пясъци Божия свят, невидимата ръка на Всевишния отваря каналите и изненадите следват... Над всичко е волята на Всевишния. Цялата човешка дейност с нейните крайни резултати е подчинена на тази абсолютна и неограничена воля. Ние сме свободни да строим или рушим, да създаваме или унищожаваме - на това сме господари, но да постигнем с тази си работа делта, която гоним, и то тъкмо тъй, както ние желаем и както отговаря на средствата, с които разполагаме, това вече не зависи от нас. Това именно говорят примерите, които приведох по-горе. А още такива примери ни дава животът! Започнал си някое важно начинание. В успеха си не се съмняваш и изведнъж несполука! Или, паднал си в някоя беда. Отчаян си". Не вярваш че усилията ти за спасение ще се увенчаят с успех и изведнъж за твое най-голямо учудване, спасението дошло! Случаите от подобен характер са толкова много, че те са намерили израз в народната мъдрост: "Човек предполага, а Господ разполага". Но как Бог разполага, това ние не знаем.

- А щом не знаем, тогава защо един от аргументите ви против учението за кармата и прераждането беше незнанието на миналия живот?

- Защото всеки от нас може и трябва да знае пътя, по които сам е минал, пътищата на Всевишния не може да знаем, понеже те не са наши пътища. Нали е достатъчно, че животът със своите изненади ни дава да разберем, че има едно Върховно Същество и един върховен план, по които това Същество управлява света и дава насока на световната история.

Линиите и детайлите в този план са даже тайна за ап. Павел. А според Дънов, св. ап. Павел отлично познавал окултизма и сам бил окултист. Но виж, тоя окултист не обяснява историята и живота въобще с някаква карма и прераждане, а казва: "О колко е дълбоко богатството и премъдростта и знанието Божие! Колко са непостижими Неговите съдби и неизследими неговите пътища!"

Ето позицията, която ви посочвам и препоръчвам, Евгений: Историята е следствие от действието на относително свободната човешка воля и абсолютно свободната и всемогъща воля на Бога. Първата сее бури и ветрове, а втората насочва тия бури и ветрове по своя необятен за нас план така, че най-сетне, тук или зад гроба, да тържествува правдата и се запази общата хармония.

* * *

Стройна философска система, започна Евгений, ни е дал учителят Дънов. Всичко е поставено на еволюционна почва. Светът, според тази система, се е развил от природата на Бога. Физическият свят е материализиран дух и един ден пак ще се превърне в дух. Ангелите са били някога хора, още по-рано - животни, растения и минерали. Днешните минерали са бъдещи растения, растенията - бъдещи животни, животните - бъдещи хора, хората - бъдещи ангели. Всички създания ще достигнат най-сетне до еднаква степен на съвършенство. Това иска Бог и то е справедливо.

- Подобен възглед, Евгений, отдавна бе изказан от брамините в Индия. Съществените положения на индийската философия са: еманация (изтичане) на света от Бога, карма, прераждане и нирвана. В рамките на тия положения се движи и вашият „учител“. Термините: prakriti, tatwas, асаса (акаша), waiu, prana, с които в индийската философия означават имената на изтеклите от Бога „енергии и сили“, срещаме ги и у Дънов и то употребени почти в същия смисъл.

Но на въпроса. Ако минералите постепенно се пробуждат и минават в по-горни стадии, докато стигнат стадият на ангелите, то в такъв случай ще дойде време, когато от минералното царство нищо няма да остане - камъните, почвата и водата ще изчезнат. А минералното царство е необходимо условие за растителното, животинското и човешкото царства, та изчезне ли то, веднага е свършена работата и с тях. Но тогава къде е правдата едни същества от минерали да преминат през всички стадии на развитието и станат ангели, а други да замръзнат в стадият на растенията, животните и човека? Нали Бог иска разните видове създания в края на краищата да стигнат до еднаква степен на съвършенство? Ето колко е стройна системата на Дънов, Евгений.

- Този въпрос стои малко по иначе.

- Разбирам какво искате да кажете. Вашата мисъл е, че чрез еманация, нови духове се отделят от природата на Бога, материализират се и идват да заемат мястото на минералите, която са се трансформирали в растения. И това обаче не помага. Нали една водна маса, от която се отделя по нещо, най-сетне се изчерпва? Така е и в случая. Ако от Върховното Същество постоянно или периодично се отделят части, ще настъпи момент

То да се изчерпи и окончателно да премине в разни видове и родове същества. След това минералите все ще продължават да се повдигат и напускат своето царство, приток на нови минерали няма вече откъде да идва, понеже източникът се е изчерпил и минералното царство ще се свърши. А резултатът от това ще бъде спиране еволюцията на милиони и милиарди същества в растителното, животинското и човешкото царства.

- Вие добре сравнихте Върховното Същество с водна маса. Но представете си, че множеството потоци и реки, които изтичат от океана, някъде далеч по своя път правят завой и се връщат, та части и кристални пак се вливат в същия океан, от който са излезли - океанът ще се изчерпи ли? Ако и Бог е такъв океан?

- Но това е вече чисто индийска мъдрост, това е вдишване и издишване на Брами, вечно създаване и вечно поглъщане на света от Бога. Тогава ще излезе, че Бога е жесток тиранин, а не Велика интелигентна сила, Правда и Любов, както в съгласие със Св. Писание обича да го нарича Дънов 14. Да, едно от двете: или жесток и капризен тиранин, който сякаш, че завижда на доближилите се до Него по съвършенство свои твари, та ги поглъща, за да изтекат те отново из Неговата природа, да се материализират и станат минерали и оттук тръгнат пак нагоре по пътя на еволюцията; или Висша интелигентна Сила, Правда и Любов.

- Не бързайте да откривате противоречия в учението на Дънов и тъй да разклащате неговите здрави основи. Не забравяйте, че учителят е необикновена личност. Вижете какво

е казал той: "Аз не говоря каквото ми скимне, а говоря такива велики истини, които съм опитал... Ние знаем защо воловете са волове; ние знаем защо мухите са мухи; ние знаем защо рибите са риби; ние знаем защо растенията са растения; ние знаем защо минералите са минерали; ние знаем причините защо това е така и го разбираме. Сегашните физиолози и ботаници може да пишат още с хиляди години, против това нямам нищо, ние се радваме на техните усилия, но ние сме разрешили този въпрос. Ние знаем защо са се родили мъжете и жените". И на друго място: „Ако аз взема сега да ви разправам какво има на Сириус, каква култура се развива на Пладите, Северната мечка, Орион, какви същества има на Млечния път, на тия 18 милиона слънчеви системи!"

- Слушайте, Евгений! В гръцката митология става дума за реката Лета. Тази река текла в подземното царство. Всички умрели, щом пристигали в това царство, пиели от водите на Лета, вследствие на което забравяли своето минало; и които умрели се връщали обратно на земята, още веднъж пиели от същите води, за да забравят спомените си от подземното царство. По едно странно съвпадение и Дънов говори за някаква течност на забравянето в другия свят. Който отивал там, потопявали го в тази течност, за да забрави всичко, което е донесъл от земята и да не предаде на тамошните обитатели някоя лоша мисъл; и онзи, който се връщал назад, пак го потопявали, за да забрави всичко, което е чул, видял и разбрал на другия свят. Много добре. Но, пита се, как е придобил Дънов знанията си за скритите от нас причини на нещата, за живота и реда в невидимия свят? Той заявява, че това дължи на опит. Значи или благодарение на обстоятелството, че подир всяка смърт до ново прераждане е прекарвал години и векове в разните сфери на невидимия свят при първопричините на всички предмети и явления, като е посетил и изучил планетите и слънчевите системи, за които разправа; или пък затова, че притежава развито свръхсъзнание и е ясновидец. Първият начин е невъзможен. Нали за всеки човек, който се връща от другия свят има потопяване? И Дънов, преди да напусне невидимия свят, е бил потопен в течността на забравянето, та каквото е знаел за този свят, това там си е и останало.

Невъзможен е и вторият начин; защото, ако е установен в задгробния свят закон, според който всички хора, които идват оттам за ново прераждане, биват потопявани с цел да не останат в съзнанието им никакви спомени за задгробното царство, това показва, че никой не е в състояние с никакво ясновидство да проникне в тайните на невидимия свят. Иначе, този закон не би имал смисъл. За какво ще те потопяват на небето, когато ти като дойдеш на земята, пак ще можеш да узнаеш всичко, което става в небесните сфери? - Такова е положението. А поставеният въпрос иска отговор, и Дънов трябва да го даде, ако действително не говори каквото му "скимне". На този извънредно сериозен въпрос той се е задоволил само да каже: "Ами с какво право вие се съмнявате? 18 Това не е отговор.

* * *

Сега аз още един път питам, защо разпнатият Христос е бил за елините безумие? Питам и отговарям - очевидно затова, защото ап. Павел, както и другите апостоли, не е проповядвал теософия и окултизъм. Да беше проповядвал такова нещо, да беше говорил в центровете на елинската цивилизация, че Христос е принцип, който постепенно се развива в създанията; че хората се прераждат и е зависимост от туй и тяхното преуспяване в доброто, този принцип все повече се пробужда, а в Исус от Назарет, вследствие на многобройните Му прераждания и нравствените Му подвизи, той се е напълно проявил като божествена премъдрост и любов, която дори от кръста знае само да прощава и

благославя; че Иисус е стигнал върха, на който ще изкачат и по-малките братя, някои по-рано, други по-късно, за да се спасят всички от преражданията и влязат в божествения свят и т. н. - да беше така говорил Великият Апостол, тогава високообразованите езичници нямаше да сметнат проповедта му за безумие; защото в елинската философия, както вече казахме по-горе, всичко е поставено на принципи и начала и още повече, че там Питагор, Платон и др. са защитници на учението за прераждането.

А проповедта на ап. Павел за разпнатия Христос като историческа личност, която на определено време се явила на земята и веднъж завинаги пренесла себе си в достатъчна изкупителна жертва за греховете на човешкия род (Гал. 4, 4 - 5; Евр. 10, 10 - 14), е проповед и на Църквата. Тъй че напразно вие от Бялото Братство, Евгений, се занимавате със свещениците и властите, и искате да ги водите през Бистрица, до долината на Марица, та чак на Мусала, на 3 000 метра височина, за да спорите там с тях 19. Разправете се първо с ап. Павел: той е против вас.

- Ами защо толкова много наблягате на този апостол?

- Затова, Евгений, защото вие казвате за него, че той бил окултист. Но странно: окултист, а пък е против вас! Как така? Или окултистите преди 2 000 години по един и същ въпрос виждали едно, а днешните окултисти виждат съвсем друго? Но тогава окултистите пък подир 2 000 години съвсем няма да се съгласяват с окултизма на вашия учител Дънов. А истината е една и, ако двама или няколко души от разни времена и места претендират да са я намерили, то сведенията им за нея не трябва да бъдат в противоречие помежду си. Разправете се, прочее, преди всичко с ап. Павел.

- Желая да чуя по-нататък вашето мнение по думите на Иисус: Чудеса ще правите и по-големи чудеса от моите ще правите. Струва ми се, че тук не ще може да излезете нито с едно що-годе сериозно възражение. Смисълът е ясен: сам Иисус Христос говори, че Той не е изключение на земята, а като Него ще има и други, които според условията на бъдещето даже по-големи чудеса ще вършат.

- Думите, драги Евгений, които привеждате, са взети из една от беседите на Дънов. Точният им текст в евангелието е: "Истина, истина ви казвам: Който вярва в мене, делата, които правя аз, и той ще ги прави; и по-големи от тях ще прави, защото аз отхождам при Отца" (Йоан 14, 12). Тия думи е казал Иисус на апостолите преди започването на Голготската трагедия и към тях е още добавил: "Каквото просите в мое име, ще го направя, за да се прослави Отец в Сина" (Йоан 14, 13). А подир Възкресението Той им се явява на една от горите в Галилея и им дава следната заповед: "Идете и научете всички народи, като ги кръщавате в името на Отца и Сина и Св. Духа" (Мат. 28, 19). И апостолите изпълниха тази заповед на Божествения Учител. С проповед на евангелието те обходиха обширната римска империя, пък даже посетиха и някои страни извън нея. Бедност, лишения и несгоди, тъмница, мъчения и смърт не ги стреснаха. Тяхното слово бе страшна стихия, пред която чезнаха стари култове, пустееха капища и храмове, бледнееше царственият Олимп. Навсякъде се основаваха Християнски общини. Освен Йерусалим, крепости на новата религия станаха Антнохия, Александрия, Ефес, Коринт и Рим - столици на света.

Юдейските старейшини се опитаха да спънат и задушат проповедта на апостолите, ала напразно. Опит направиха и езичниците. Държавната религия е в опасност! извикаха императори, жреци и общество – извикаха и като свирепи вълци се втурнаха в стадото Христово. Започнаха жестоки гонения. Последователите на Христос и разпространителите на Неговото учение разпъваха на кръстове, изгаряха на клада, вкарваха в цирковете и амфитеатрите, за да бъдат разкъсвани там от дивите зверове, и още какви ли страшни

средства не се измисляха за тяхното унищожение. И това продължи три века. Цели три века обилно се пролива кръвта на мъчениците! Но желаният резултат не се постигна. Търпението и мъжеството на християните бяха удивителни. Нищо не бе в състояние да ги раздели от Спасителя на света. Гонени и преследвани навред, те продължаваха да шепнат името Му и да живеят по заповедите Му. В невъзможност да Му служат открито на земята, те пренесоха богослужебните си събрания в подземията, в катакомбите. Там в катакомбите крепнеше младата Христова Църква, оттам безспирно излизаха самоотвержени ратници на делото и правеха нови завоевания за Царството Христово...

При такова положение на работата понятни са думите на картагенския презвитер и писател от мъченическата епоха Тертулиан към езичниците: "Вчерашни сме, а вече пълним всичко - пълним градовете ви, островите ви, предградията ви, съветите ви, лагерите ви; оставихме ви само капищата". Рим, който бе турил под краката на своите легиони едва ли не целия свят, оказа се безсилен в борбата с християнството. Най-сетне то възтържествува! Катакомбите се отвориха, за да блесне из тях свободно на всички страни светлината на Христовото учение. Църквата победи в упоритата борба със силите на ада. Победи, но как, с какви средства? - Не с огън и меч, а като излагаше на огън и меч собствените си членове; не с проклетия и хули, а като понасяше проклетията и хулите на другите. Тя победи само с една проповед и пламенна вяра в Христос. Дивна победа! Какво са Александър, Цезар, Наполеон? - Герои на насилието. Нима докрай все ще се намират хора, които да се въодушевяват от техните Подвизи? А лаврите на Петър, на Йоан, на Павел, на Юстин Философ, на Поликарп Смирненски, на Игнатий Богоносец, на Екатерина, на Георги от Кападокия - техните лаври никога няма да увехнат!

Втора победа като тази, която одържа някога Църквата, историята не познава. И ето този именно факт идва да оправдае думите на Христос.

И тъй: Каквото поискате, ще го направя. Но кога? - Когато го поискате в Моето име. Делата, които Аз правя, и вие ще ги правите. Защо? - Защото Аз си отивам, а пък Моето учение ще трябва да бъде проповядвано на всички народи. Вие прочее ще го проповядвате. Много трудна задача ви предстои: страшни буря ще се извиват над главите ви, кървави гонения ще повдига против вас светът, за да задуши словото ви, но дерзайте!

Въоръжени с пламенна вяра в Мен, вие ще победите. Така говори Спасителят. И думите Му са ясни, за да няма нужда от повече коментари. Те никак не Дават основание за едно заключение, че като Христос, който преди 2 000 години е дал Евангелието, умрял на Голгота и възкръснал от гроба, ще се появяват по пътя на еволюцията и други. Казано е: "Който вярва в Мене". А също обърнете внимание и на думите: "Каквото поискате в Мое име, ще го направя". Можеше ли Христос така да говори, ако Той не беше изключителна историческа личност? И онзи, който ще прави знамения и чудеса, обаче в зависимост от вярата си в Христос, може ли да бъде равен на Христос? Никой от апостолите и техните ученици не казва за себе си: Ето, аз изцелявам болни, възкресявам умрели, върша изобщо необикновени работи, каквито Христос е правил в Галилея и Юдея - следователно, между мен и Христос няма разлика. Напротив, всички считат себе си за раби Христови и проводници на неземни благодатни сили, невидимо идващи от Христос и чрез Христос. Ап. Павел пише на коринтяните: "С благодатта Божия съм, каквото съм". Какво е пречило на тоя апостол "окултист" да каже: - Слушайте, коринтяни, аз много пъти съм се прераждал и съм полагал усилия за своето духовно усъвършенстване, вледствие на което божественият в мен принцип "Христос" дотолкова се е проявил, че аз съм в състояние сега да поглеждам в недостъпни за вас области и да правя чудеса? - Нищо подобно. Въпросът се

касаел до истината, и ап. Павел я казва; казва, че той дължи своето особено състояние не на собствени усилия и развитието на някъкъв вътрешен принцип, а на Божията благодат, идваща от Христос, който и на него се явил подир възкресението Си (1 Кор. 15, 3 - 10; срав. 2 Кор. 10,7-9).

Дънов, закривайки очите си пред фактите, не признава Спасителя за изключителна историческа личност. Той отива дотам, че сам се обявява за равен на Христос. Много странно, но така е. В неговите беседи четем: "Аз и Христос учим едно и също нещо, нищо повече. Но някои питат: - Ти кой си? Не е въпрос аз кой съм. Други питат: - Кой е Христос? Не е въпросът и Христос кой е. В света има само един, и Той е Бог на любовта, Който се проявява както иска и чрез когото иска." - Това само по себе си е още нищо; но свързано със следното място, то ни дава ясна представа за чудовищните претенции на Дънов. А това място е: "Ако думите ми, казва Христос, пребъдат във вас... Но кой Христос? Не думите на Христос преди две хиляди години, а на Христа който сега ви говори. Мислите ли, че ако се беше изправил сега Христос пред вас, другояче щеше да говори? Той е казал: Думите, които аз ви говоря, не са мои. И аз ви казвам същото. Тогава каква разлика има?"²¹

Нима да изведеш дружина от млади и стари хора на Мусала, на върха на Витоша или на някой друг планински връх и да се върнеш обратно, без да се разболееш някой, нима това е достатъчно, за да кажеш: Каква разлика между мен и Христос? А в София има толкова нещастници и толкова умрели носят всеки ден към гробищата, но Дънов на никой куц не е дал способността да ходи, на никой сляп не е върнал зрението и към никоя погребална процесия не се приближавал да извивка: "Покойнико, окован във веригите на смъртта! На тебе говоря - стани!" и той да стане. Нали Силата, нали вечният божествен принцип Христос, който се е напълно проявил в историческия Христос, т. е. в Иисус от Назарет, се е проявил сега и действа в Дънов? Защо тогава при един и същ принцип, при една и съща причина да нямаме едни и същи последствия? Защо Дънов да не върши необикновените дела, които е вършил Иисус?

... От гледището обаче на теорията за прераждането, която е гръбнакът на Дъновия окултизъм и теософия, тези усилия са без смисъл. Те биха ни напомняли само вечната мъка на Данаидите в гръцката митология, която били осъдени от боговете да пълнят с вода продънени съдове, и на Сизиф, който трябвало да изнесе грамаден камък на върха на една планина. Продънените съдове тук и невидимата сила, която блъскала винаги камъка, когато Сизиф го изнасял вече близо до върха на планината, че да се връща той все отново и отново да го взема от подножието на последната, са кармата и прераждането. Дънов иска народите да образуват едно общество, членовете на което да бъдат братя и сестри помежду си. Прекрасно. По-добро от това не може да има. Но нали нови хора идват на земята, за да страдат и изкупят своята карма? А там, където е необходимо страданието, където Драган, Петко и Иван трябва да ходят гладни, голи и боси, да бъдат осмивани, подигравани, бити или пребити, защото такива нещастия те са причинявали на другите през миналия си живот, там и дума не може да става за братство и сестринство. Възможно ли е един басейн да се избистри, докато мътни потоци продължават да се вливат в него ?

* * *

- Да, за тия които не виждат, Дънов гледа много надалеч. Доказателства от неговите беседи колкото искате, за да няма нужда от никакви лични срещи. Освен приведените и разяснени досега факти, могат да се наброят още десетки такива. Ето например един, който силно бие на очи. Дънов нарича 23 земята училище за хората. Който не е свършил това

училище както се следва, като отиде подир смъртта си на небето, щял да бъде върнат оттам пак на земята, за да се учи и просвещава. Добре, но от друга страна Дънов казва, че всеки, който напуска небесния свят и се преражда за нов живот на земята, бива потопяван в някаква течност на забвението 24. Абсурдът тук е очевиден. Или душите на всички хора отиват в задгробното царство и не се връщат отново на земята, за да продължат своята еволюция. Второто положение на дилемата трябва да бъде обосновано. То е допустимо, ако отиването в задгробния свят и връщането оттам е свързано с известна цел. Тази цел може да се състои в следното: несъвършеният и нехаен за своето усъвършенстване човек да се запознае с хармонията и прелестите на духовното царство небесно, да бъде пленен от тях и да пожелае от сърце да остане завинаги при тази шеметна обстановка, та идвайки повторно на земята и спомняйки си всичко туй, да заработи по-сериозно за достигането онай степен на съвършенство, която му е необходима да стане един ден сам член на това царство. Никой обаче не знае да е бил някога на небето я да е съзърцавал там чертозите на успешно завършилите училището на земята духове. Защо? Дънов отговаря: Защото има потопяване в течността на забвението. Но може ли да си представите един баща, който грижейки се за умственото и нравствено възпитание на своите деца, да им устройва от време на време екскурзии до важни културни центрове, за да се запознаят те с образцов обществен порядък и обичаи и да разгледат бележити паметници на науките и изкуствата на връщане обаче този баща да е наредил тъй, че по един вълшебен начин да се заличат всички спомени в неговите деца за посетенията от тях места и за това даже че са предприели някаква екскурзия въобще?

- По никакъв начин.

- Тогава още по-малко, Евгений, може да се очаква такова нещо от Премъдрия и Всеблаг Отец Небесен. Следователно отговорът на Дънов, че умрелите когато се връщат от другия свят, не помнят нищо за него, понеже при напускането му ги потопявали в течността на забвението е отговор, който може да занимава само любопитството на наивните.

Истината е, че никой от живеещите на земята не си спомня нищо за задгробното царство, защото в действителност никой никога не е бил в това царство.

* * *

Особено важна за нас в случая е беседата на Христос с Никодим. Тя е тъкмо на темата, която ни занимава. Иисус се обръща към дошлия при него тайно юдейски книжник и уважаван член на Синедриона със следните думи: "Истина, истина ти казвам: ако не се роди някой отново, не може да види царството Божие." Никодим разбира, че работата се отнася до физическо раждане и прави възражение, За него е съвсем непознато, как е възможно такова нещо. Да беше Иисус защитник на възгледа, че усъвършенстването и спасението на човека се извършват чрез вековна еволюция и прераждания, той щеше да говори по-нататък приблизително така: Не се смущавай, Никодиме! Прераждането е закон, който се простира над всички хора. Млади и стари след смъртта си идват отново на земята и ще идват да се превъплътят. По този начин всеки на свой ред според усилията, които полага, ще се издига и влиза в царството Божие. Но нищо подобно не намираме в беседата. В същност Иисус продължава да говори, че за царството Божие е необходимо не прераждане в окултно - теософски смисъл, т. е. обличане на човека след смъртта в нова плът, а духовно раждане, което се осъществява като резултат от разкаяние и въздействието на благодатната сяла Божия.

Напразно ще търсите, Евгений, места в Св. Писание, за да оправдавате езическото учение за кармата и прераждането, да смекчавате противоречията, които го правят невъзможно като ръководен фактор в живота: такива места няма.

- Отношението на Христос, Евгений, към Буда е отношение на Богочовек към човек - мъдрец. Една майка в Индия изгубила единственото си дете. Тя се отправила да търси лекарство, с което да върне живота на милата си рожба. Отишла при Буда и му казала: "Учителю, не знаеш ли такова средство, което би помогнало на моето дете? - Зная, отговорил той. Донеси ми шепа синапово семе от такава къща, в която никога да не е умирал ни син, ни баща, ни някой от роднините или слугите. Майката тръгнала да пита, дано намери къща, в която никой никога да не е умирал, та да поиска и получи оттам синапово семе, но навсякъде я посрещали с думите: Живите са малко, а умрелите много". Това било достатъчно да я поуспокои и примири със съдбата. Тя повторно се отишла при Буда, за да му съобщи, че не носи синапово семе, понеже не намерила къща, в която никой никога да не е умирал, и сега той още повече я успокоил с учението си за нетрайността на всичко земно. Буда е утешил жената в нейното нещастие така, както може да утешава един философ; а в подобни случаи Иисус е утешавал така, както може да утешава само Бог: Неговият глас в подобни случаи се е раздавал над умрелите и те веднага са били освобождавани от обятията на смъртта. Монашеският подвиг, по-нататък, на Буда из горите на Индия е подвиг за спасението на собствената му душа от бъдещи прераждания: а подвигът на Иисус е подвиг за изкуплението на човешкия род от греха и спасението му от смъртта - от едно състояние на живот зад гроба, което в сравнение с оная пълнота на живота в светлото Царство Божие е по-скоро смърт, отколкото живот. Според Буда всеки се изкупва от греховете си и спасява сам, без каквато и да било външна помощ; а Иисус идва на земята да страда за изкуплението и спасението на всички при съзнанието, че никой от хората не е в състояние само със собствени усилия да изкупи своите грехове, да очисти своята душа и да я обнови и освети дотолкова, че тя да има живот вечен в светлите райски обители; на последната вечеря с апостолите Той казва; "Моята кръв се пролива вече за прощение греховете на света" - и действително, тя се проля за това на Голгота. В Индия едно, а в Юдея съвсем друго. Ясно е, че такова противоречие по въпроса за спасението не ще да съществува, ако работата стоеше така, както си въобразява Дънов и Бялото ви Братство, - че същото божествено начало, "Христос", което обитавало някога в Буда, подир 500 години обитавало и действувало в Иисус от Назарет. Най-накрая, учението на Буда, като всяко философско учение би запазило значението си, което има днес, даже да бяха изчезнали всички спомени за живота на самия Буда, да беше се забравило и името му; а учението на Христос е тясно свързано с неговата личност: на нея то дължи своето обаяние и чудна сила.

Ето факти, които красноречиво говорят, че Иисус е изключително явление в историята.

Една здрава опора ни е необходима, за да понасяме с достойнство изпитанията на времето и запазим в равновесие силите на вечното в нас -душата. Известният историк Ренан се обръща към своята покойна сестра Хенриета и моли нейния дух да му съобщи, "онези велики истини, които възнасят човека над смъртта и го правят не само да не се страхува от нея, но почти и да я обича". Ала напразно: това не може да се очаква нито от духовете на покойни наши сестри и братя, не ни го дава нито Буда, нито някой друг велик мъдрец. Тия истини е открил на света и им е предал живот само Онзи, за когото същият Ренан е казал: "От никого не е надминат и няма да бъде надминат". Само в божественото учение на Иисус човешката душа може да намери за себе си тихо и безметежно

пристанище. Честит е всеки, който приема това учение в неговата чистота и вярва в това благословено от вековете свято име.

- Късно е вече, да чуя последните ви думи да свършим.

- Действително е късно: нощта е хвърлила вече своето було върху земята и всичко се готви да се отдаде на почивка и сън. Но никога не е късно, Евгений, да се напусне едно страшно заблуждение. Изтръгнете се, прочее, от мрежата на Дънов, оставете човека, който е натрупал толкова мъгла в главата ви, и се върнете към Христос на Евангелието, към Христос на апостолите, към Христос на катакомбите и мъчениците! Ето моите последни думи, любезни Евгений.

Варна 1925 г.

Бележки:

1 K. Leese. Moderne Theosophie, s. 17.

2 С въпроса се е занимавал немският учен Bohde.

3 W. Dilger. Die Erlösung des Menschen, Basel 1902, s. 283.

4 Г. Олденбергъ. Будда, его жизнь, учеше и община (переводъ П. Николова), стр. 235, 237.

5 Сила и животъ, серия IV, стр. 167; VI, стр. 205, 509.

6 Новиятъ животъ, стр. 17.

7 Сила и животъ, V серия, стр. 230. и Трите основи на живота, стр. 54; Сила и животъ, серия IV, стр. 79.

9 Римл. 11, 33.

10 Giovanni Verotiero. - Где е истината? стр. 112,

11 Die Erlösung des Menschen - W. Dilger, S. 186 – 193. и Сила и животъ, серия IV, стр. 57, 79, 89.

13 Гледай Дънов. - Трите основи на живота, стр. 9.

14 Сила и животъ, серия V стр. 220, 331.

15 Сила и животъ, серия V, стр. 311.

16 Сила и животъ, серия IV, стр. 153.

17 Сила и животъ, серия V, стр. 447.

18 Сила на животъ, серия VI стр. 148.

19 Гледай: Дъновъ. Новиятъ животъ, стр. 13.

20 Сила и животъ, серия V, стр. 379.

21 Серия V, стр. 436. "Не думите на Христос преди две хиляди години, а на Христос, който сега ви говори. Мислите ли, че ако се беше изправил сега Христос пред вас, другояче щеше да говори?" - То значи: "Не думите на историческия Христос, на Исус от Назарет, който е бил разпнат и умрял, а на вечното божествено начало Христос, което е обитавало в Исус и което сега обитава в мен и ви говори чрез моите уста. Мислите ли, че ако Исус от Назарет с въплътеното в Него божествено начало, божествения принцип Христос се изправеше сега пред вас, другояче щеше да говори?"... Останалото е ясно.

22 Дъновъ. Ноеиятъ животъ, стр. 4, 6.

23 Сила и животъ, серия V, стр. 287.

24 Сила и животъ, серия V, стр. 447.

23 Подробности гледай в моята книга "Въ защита на християнството".

Сейко Николов

КОЙ Е ДЪНОВ?

За знанието

Дънов казва: "Знанието не се получава по благодат, а само с изучаване и настойчивост" (Где е истината, стр. 91).

А словото Божие казва: "Всекиму се дава да се прояви у него Духа за обща полза; защото на един се дава чрез Духа слово на мъдрост, а другиму - слово на знание, чрез същия Дух" (1 Кор. 12: 7 - 8). Без благодатта на Св. Дух хората, напразно се надуват с плътския си ум (Кол. 2: 18). Горделивите и надутите като Дънов, "които всякога се учат и никога не могат да стигнат до познание на истината" (2 Тим. 3: 7).

За двойките или как дъновизма оправдава разюздания живот в полово отношение

Дънов казва: "Всички души, излезли от небето, са били все двойкиж 1 и тези души се търсят и любят" (Где е истината, стр. 287). Поради това същият казва: "Някоя мома намери някой момък, омъжи се за него и казва: "Моят е той!" Но след месец - два казва: "Не е той". Мъжът се ожени за някоя жена и след някой и друг месец казва: "Не е тя!"

А Словото Божие казва: "Мъжки и женски пол ги създаде" (Битие 1: 27; Мат. 19: 4), следователно не е казано, че първоначално душите са създадени двойки, което е сатанинска измислица, за да се оправдае разюздания живот в полово отношение на мъжете и жените и да се намери оправдание на донжуаните като Ландрю или като на гръцкия полковник Васко, който през последната война (1914 - 1921) се е оженил 20 пъти и който с изоставил всичките си съпруги, вероятно защото нито една от тях не се е оказала, че е "тя".

А че това е така се вижда още и от факта, че Дънов проповядва "разнообразие в любовта" (Беседа от 19 Март 1922 г.) и "абсолютна свобода" (Беседа от 19 Март 1922 г.). Според него сводничеството и блудството, кога се прави с цел за зачатие, не е грях (Беседи III серия, стр. 10).

Според същия всяко несъгласие между мъжа и жената въпреки означавало, "че жената се е демагнитизирала... Мъжа да си пазари здрава, жизнена слугиня, която да върши всичката домашна работа, а жената си да изпрати на курорт... (Серия III, стр. 191). Противно на това Словото Божие казва: "Господ заповядва: жена от мъжът си да се не разлъчва" (1 Кор. 7: 10).

А на мъжа се заповядва така:

"Да се не докарва никой невярно към жената на младостта си, защото Господ, Бог Израилев говори, че мрази напускане" (Мал. 2: 15 - 16).

"Речено е още: който си напусне жената да ѝ даде разводно писмо. А пък аз ви казвам, че който напусне жена си, освен по причина на прелюбодеяние, прави я да прелюбодейства; и който се ожени за напусната прелюбодейства" (Мат. 5: 31 - 32 и 19: 9).

Съединените чрез тайнството брак "не са вече двама, но една плът". И онова, което

"Бог е съчетал, човек да го не разлъчва" (Мат. 19: 6).

"Който си напусне жената и се ожени за друга, прелюбодейства против нея. И ако жена напусне мъжът си и посегне за друго, прелюбодейства" (Марк 10; 11 - 12; Лука 16: 18).

Дънов казва: "Като се ожениш доубиваш (т. е. унищожаваш) своята чистота. Щом си чист, не се жени, щом си НЕЧИСТ жени се колкото искаш" (Где е истината, стр. 287).

Словото Божие казва: "Бракът е от Бога разрешен и благословен, защото е казано: "Плодете се и множете се" (Бит. 1: 28), следователно, не е истина, че който се ожени унищожава своята чистота. А думите; "Жени - се колкото искаш", са явно сатанински, защото Бог забранява произволното напускане и женене. Това се проповядва само от децата на сатаната и върши само между тях.

Така, в болшевишката Русия всеки мъж или жена може в седмицата, ако иска, десет пъти да се жени и разженва.

Църквата допуска брака още и за запазване на чистотата, защото е казано: "По причина на блудодеянията, нека има всякой своята си жена и всяка жена да има своят си мъж" (1 Кор. 7; 2).

За вселяването или как Дънов учи, че зачеването и раждането в бъдеще няма да става както досега

Дънов казва: "В бъдеще хората няма вече да се женят, да се раждат, както досега, а ще се вселяват, защото е речено: "Ще се вселя помежду тях и ще живея в тях" (Где е истината, стр. 287).

Божите думи са; "Ще се вселя между тях" и означават, че когато човек се покае за греховете си и се обърне с чисто сърце и съкрушен дух към Бога, то Бог Отец, Бог Син и Бог Свети Дух, т. е. Св. Троица единосъщна и неразделна, ще се всели, т. е. ще се посели, ще направи жилище в неговата душа и сърце, а не, че ще има вселяване за раждане, както криво разбират Дънов и последователите му.

Това сатанинско изкривяване на Словото Божие кара обсебения от Сатаната Дънов да прави опит над забулените девиси - дъновистки, като ги бърка по пъповете, с цел да ги направи да раждат чрез "вселяване", което докара вече няколко от тях в лудницата. Такива нещастници има от София, Пловдив, Казанлък и другаде. Който се интересува от имената им всякога може да ги узнае. Ние ги премълчаваме по понятни за всекики причини.

Има ли ад или пъкъл и какъв е той?

Ясно е, че Сатаната чрез своето чадо - Дънов, иска да превърне християнските ни понятия за пъкъл, където е "вечен плач и скърцане със зъби" (Мат. 8: 12 и 13: 42) в място за веселие и песни. Колкото за Дънов - истина е, че когато отиде в ада, той ще пее, защото ще бъде у дома си, а всеки в своя дом се чувства добре. Ще пее разбира се, защо да не пее, още повече, ако успее да завлече със себе си хиляди "братя" и "сестри".

Дънов, подобно на безбожните материалисти, отрича небесния пъкъл и сочи за такъв земята. А това показва, че целта на Сатаната е все една и когато действа в лицето на религиозен реформатор като Дънов, и когато действа в лицето на безбожниците и материалистите.

Как и защо Дънов хвали дявола?

Дънов казва: "Някои се опълчват против дявола, но съвременното общество не знае колко много дължи на него. Вие трябва да благодарите на дявола и ако той би изчезнал само за един миг от света, би настанал голям смут... Днес говорят за дявола, че бил много лош... А пък аз ви казвам, този дявол е един отличен учител. Някой път го срещам, поздравявам го и го питам: къде си ходил? - "Живее между тия културни хора... аз ги уча на едно, а те вършат друго, а после се оплакват на Баща си, че все аз съм бил виновен за техните грешки" (Бисера, стр. 139),

Значи, Дънов хвали дявола, който съгрешил против Бога (2 Петр. 4: 1; Йоан 3: 8); който беше свален от небето (Лук. 10: 18); който е причината за падането на човека в грях и нещастие (Бит. 3: 1, 6, 14, 24); който се противопоставя на делото Божие (Зах. 3: 1, 1 Сол. 2: 18); който пречатства на евангелието (Мат. 13: 19; 2 Кор. 4: 4); който прави лъжливи чудеса (2 Сол. 2: 9; Откр. 16: 14); който е човекоубиец (Йоан. 8: 44); който прелъстява (Бит. 3: 13; 2 Кор. 11: 3) и лъже, че грехът няма да се накаже (Бит. 3: 4 - 5); на когото естеството е: смелост (Йов. 1: 6 Мат. 4: 5 - 6), гордост (1 Тим 3: 6), сила (Ефес. 2: 2 и б: 12), хитрост (Йоан. 8: 44), клевета (Йов. 1: 9 и 2: 4), лукавство (сравни Бит. 3: 1 с 2 Кор. 11:3), измама (2 Кор II: 14; Ефес 6: 11), свирепост и немилостивост (Лук. 8: 29 и 9: 39, 42; 1 Петр. 5: 8), който рика като лъв за човешката душа (1 Петр. 5: 8), но който ще бъде осъден в съдния ден (Иуд. 6; Откр. 20: 10) и хвърлен в огненото езеро: което е втората смърт (Мат. 13: 38; Деян. 13: 10; 1 Йоан 3: 10; Откр. 20: 14 -15).

Дънов казва: "Моето учение, което ви проповядвам е, че вие всеки ден се прераждате от ангели на дяволи и обратно..." (Духът и плътта, стр. 23).

Т. е. Дънов учи, че дяволи, хора и ангели, това са все едно и също нещо. И тук сатанинската му цел е ясна; да се не боим от дяволите и да не почитаме ангелите, понеже сме "колеги".

Всичките души праведни ли са или не?

Дънов казва: "Всяка душа е родена да бъде праведна и отначало е била праведна". (Где е истината, стр. 290).

Не е истина, че всяка душа се ражда за да бъде, т. е. за да стане праведна и че отначало е била праведна. Грехът в някои човеци е въплътен и каквото да правят, те ще си останат с него. В това ни убеждава Словото Божие което казва: "И ще се почудят жителите на земята, на които имената не са написани в книгата на живота от създание мира" (Откр. 17: 8).

"Ще помилвам които ще помилвам, и ще пожая когото ще пожая" (Изход 33; 19).

"И тъй не от този който иска, нито от тогова, който тича, но от Бога, Който милва" (Римл. 9: 16).

"Няма ли власт грънчарят над калта, от едно смесване да направи един съсъд за почест, а друг за безпочест" (Римл. 9: 21).

При това всички сме родени в грях (Бит. 5: 3; Йов. 15: 14 и 25: 4; Пс. 51: 5), който чрез Адам влезе в светът (сравни Бит. 3: 6 - 7 с Римл 5: 12) и според Писанието всички сме затворени под него (Гал. 3: 22) и заради това никой не е без него (3 Цар 8; 46; Екл. 7: 20). Само Христос беше без него (2 Кор. 5: 21; Евр. 4: 15 и 7: 26; I Йоан 3: 5). Дяволът и обсебените от него лъжат, че грехът няма се накаже (Бит. 3: 4 - 5). 6 Дъновизмът без маска

За абсолютната свобода на мъжа и жената

Дънов каза: "Моето учение е учение на любов, на братство, на АБСОЛЮТНА СВОБОДА" (Где е истината, стр. 291).

"Под думата свобода, казва Дънов, аз разбирам един напълно свободен живот" (Свободата на Духа, стр. 1).

А кой е за абсолютната свобода на човека? На този въпрос открито, смело и ясно отговаря полския писател Пшебишевски, който предпочита злия бог пред добрия, казва:

"Добрия Бог, това е норма, закон, смирение и покорност ... А злия бог, това е липса на правила, той събаря всички закони, всички норми; той е осветил високомерието, смелостта и властолюбието, казал е на човека, че няма престъпление, освен против неговата собствена природа"³. (В това отношение Стамболийски, който бе ревностен последовател на Нитче, представлява най-якия пример).

Дънов казва: "И първото нещо: гледайте да освободите вашите умове от робство, да освободите вашите сърца от робство, да освободите вашата воля от робство. И онзи брат, който ви обича, не трябва да ограничава вашия ум, вашето сърце и вашата воля" (Где е истината, стр. 292).

"Любовта, казва Дънов, изисква пълна материална и морална свобода. Освободете вашите сърца и умове от всякакви вериги. Само в сферата на абсолютната свобода те могат да виреят". (Неделна беседа от 29 март 1922 г.).

Същият казва: "Избягвайте еднообразието във всичко! Разнообразете в науката, разнообразете в работата, разнообразете в любовта. Там води пътя на свободния дух" (Неделна беседа от 19 март 1922 г.).

Същият добавя: "Ако усетиш някакво сърцебиене (при среща на индивид от противния пол), това показва, че в твоите чувства има някакво раздвояване. Тури повече любов в сърцето си, пусни свободно чувствата си, сърцебиенето ти ще изчезне" (стр. 192).

А по въпроса за собствеността Дънов казва: "Всички самоубийства в света произтичат от собствеността. Жената иска да владее над мъжът си и ако не успее в това, самоубива се... Някоя мома срещне някой момък, иска да го целуне, но не може, изпъшква. Момък иска да целуне някоя мома също не може - и изпъшква. Всички хора все охкат, все пъшкат, защото не могат да се целуват. А това показва, че днес нравите са извратени, че хората не се разбират. Някой мъж - погледне жената на някого, той веднага се разгневява... Днес мъжете и жените на всякъде се ревнуват, а искат да научат някаква нова философия, някакво ново учение" (стр. 88).

И по нататък Дънов, за когото последователите му казват, че "по-чист и по-свят живот от неговия никой досега в България не е водил" казва:

"Ключовете за царството Божие са у жените" 4.

От всичко гореизложено става ясно като бял ден, че Дънов е за пълната полова разюзданост, за култът на разврата и опиянението от половото чувство, за жаждата на разрушението и ненавистта към реда, с една реч, той е за царството на Сатаната. Той чрез своето учение, чрез своята философия за половия екстаз, цели да повърне човечеството в дохристиянския период, когато човека е следвал злия бог, който е бог на инстинктите и на плътските желания, който е научил мъжа и жената на тайната на съблазънта и им е поставил за задача на живота служение на своите полови инстинкти.

А срещу всичко това Словото Божие казва: "Ако живеете според похотите на плътта,

ще умрете" (Римл. 8: 13). "Треперете и не съгрешавайте" (Пс. 4: 4).

"Казано е да не прелюбодействате, а аз ви казвам, че всякой който гледа жена с пожелание, прелюбодействал е в сърцето си с нея". (Мат. 5:28).

"Жената не владее над себе си, но мъжът; така и мъжът не владее над себе си, но жената". (1 Кор. 7: 4).

"Не знаете ли, че тялото ваше е храм на Светаго Духа който е в вас, когото имате от Бога, и не сте свои си? Защото вие сте с цена купени; за това прославете Бога с вашите тела и с вашите души, които са Божии... (1 Кор. 6: 19 - 10).

Дънов казва: "Моето учение цели да направи хората свободни в всяко отношение..." (Где е истината, стр. 296).

А Словото Божие за учения като Дъновото казва: "А Духът ясно казва, че в последните времена, някои ще отстъпят от вярата и ще слушат прелъстителни духове и учения бесовски" (1 Тим. 4: 1).

Дънов се препоръчва за учител на "Бялото Братство", за такъв го смятат и всичките му последователи.

А Словото Божие казва: "Но вие не се наричайте учители, защото един е вашият учител, Христос ... нито наставници се наричайте, защото един е вашия наставник, Христос". (Мат. 23: 8 – 10).

Църквата измислица и лъжа ли е?

Дънов казва: "Други искат да убедят младото поколение да влезе в Църквата. В коя църква? В църквата на лъжите ли" (Где е истината, стр. 295).

А Словото Божие казва: "Църквата е стълб и утвърждение на истината". (1 Тим. 3: 15). Тя е изкупена чрез кръвта Христова (Деян. 20: 28; Ефес. 5: 25; Евр. 9: 12; 1 Йоан. 3: 16). Тя е очистена и осветена от Христос (2 Кор. 6: 11; Ефес. 5: 26). Тя е възродена с Божията благодат (Ис. 27: 3; 2 Кор. 8: 1) и явява мъдростта Божия (Ефес. 3: 10). Тя е солта и виделината на света (Мат. 5: 13 - 14). Тя е многоценна пред Бога (Ис. 43: 4). Тя е избрана (1 Петр. 5: 13) славна (Пс. 45: 13; Ефес. 5: 27) и облечена в правда (Откр. 19: 8) и само нечестивите я презират (1 Кор. 11: 22) и гонят (Деян. 8: 1 - 3; 1 Сол. 2: 14- 15).

Дънов за разрушението на църквите

Дънов казва: "Църквата е измислица. Сегашните църкви трябва да се разрушат. Тогава вие ще възкръснете и слънцето ще ви огрее" (Неделна беседа от 2 Април 1922 г.).

В такъв случай Дънов е в унисон с Ленин, който казва: "Разрушете църквите. Религията е опиум, с който буржоазията оглупява народа" (Държавата и революцията от Ленин, стр. 89).

А Словото Божие казва: "Домът Божий, който е църквата на живия Бог, стълб и крепило на истината" (1 Тим. 3: 15). Христос я люби (Пес. пес. 7: 10; Йоан. 13: 1; Ефес 5: 2, 25; Откр. 1: 5), очисти и освети (2 Кор 6: 11; Ефес. 5: 26, 27), и изкупи чрез кръвта си (Деян 20: 28; Ефес 5: 25; Евр. 9: 12; 1 Йоан. 3: 16). Тя е солта и виделината на света (Мат 5: 13 - 14). Много ценна е пред Бога (Ис. 43: 4), затова "и вратата адови няма да и надделее" (Мат. 16: 18).

Самохвалството на Дънов, че е по-чист и по-умен от свещениците

Дънов казва: "Сега искат някои да ме съдят. За какво ще ме съдят? В България свещениците могат ли да ме съдят? За да ме съдят, трябва да бъдат по-чисти и по-умни от мене" (Где е истината, стр. 295).

А Словото Божие казва: "Който казва, че няма грях лъжи себе си, и истината не е в него" (1 Йоан 1: 3).

"Който се хвали, с Бога се хвали. Защото не тоя, който се сам хвали, е достоен, а оня, когото Господ хвали" (2 Кор. 10: 18).

Дънов против свещениците, одеждите и църковните МОЛИТВИ

Същия казва: "Невидимият свят е сит на тези молитви...", т. е. Дънов твърди, че Бог и светите безплътни същества не искат съвместните молитви на свещеници и миряни. А че това е сатанинска лъжа и сатанинско желание се вижда от следното:

"Молитвата е заповядана от Бога" (Ис. 55: 6; Мат. 7: 7; Фил. 4: 6). Тя е единственото средство за духовно възнасяне към Бога и изпросване Божията благодат, милост, покровителство, помощ, защита и прошение да греховете ни. Тя е единственото средство за освобождаване душата от грижите на житейското робство. Тя ободрява, обновява и успокоява слабата, изнемошялата и измъчена душа и ѝ вдъхва вяра, надежда и любов в Бога. Молитвата възлиза на небето (2 Парал. 30: 27; Откр. 5: 8) и помага в немощите ни (Римл. 8: 26). Молитвата на праведните е благоприятна на Бога (Пр. 15: 8) и е едно свидетелство на покаяние (Деян. 9: 11). Тя трябва да се пренася с дух и истина (Йоан. 4: 22 - 24; 1 Кор. 14: 15) с вяра (Мат. 21: 22; Евр. 11: 6; Иак. 1: 6); с пълна надежда (Евр. 10: 22); с просителен дух (Мат. 6: 12; Марк 11: 12); с все сърце (Иер. 29: 13; Плач Иер. 3: 41 и 31: 9; Осия 12: 4; Пс. 119: 58 - 145); с упование в Бога (Пс. 56: 9 и 86: 7 1 Йоан 5: 14); с покорност на Бога (Лук. 22: 42); със святост (1 Тим. 2: 8); със смирение (2 Парал. 7: 14 и 33: 12; Бит. 18: 27); с истина (Пс. 145: 18; Йоан. 4: 24); с желание да сме послушни (Неем. 1: 6; Пс. 17: 1 и 55: 1 - 2 и 61: 1; Йоан 9: 31; 1 Йоан 3: 22); с трезвеност (Лук. 21: 36; 1 Петр. 4: 7); с хваление (Пс. 66: 17); с благодарение (Фил. 4: 6; Кол. 4: 2).

Явно е, че Дънов пренебрегва Богослужебните молитви, а от кого се пренебрегват те?

От нечестивите (Йов. 21: 15).

От горделивите (Пс. 10: 4).

От беззаконниците (Пс. 14: 4 и 53: 4).

За патриотизма и богатите хора

Дънов казва: "Патриотизмът ще разруши света" (Неделна беседа от 2 Април 1922 г.)

А за патриотизма или отечестволубието Словото Божие казва:

"Тая е моята заповед: да имате любов помежду си, както ви аз възлюбих. Никой няма по-голяма любов от тази, щото да положи някой Душата си за приятелите си". (Йоан 15: 13).

"Ако ли някой не промишлява за своите си, а най-вече за домашните си, той се е отрекъл от вярата и от неверник е по-лош" (1 Тим. 5: 8).

"Иерусалиме, ако те забравя, десницата ми нека забрави изкуството си!

"Да се залепи езикът ми за небцето ми, ако те не помня" (Пс. 137: 5-6).

Дънов казва: "Богатите хора са една опасност" (Беседа от 26 Март. 1922 г.).

"Елате с нас, ние ще разтворим касите им и ще ви дадем богатствата им" (Беседа от 9 март 1922 г.).

"Всички богатства трябва да се разпределят по равно" (Беседа от 26 Март 1922 г.).

Явно е, че проповядваните от Дънов идеи не се различават от тези на **червения звяр**. Както последния така и **Дънов иска разрушението на църквата, семейството, държавата и обществения строй**. И понеже Дънов знае, че мнозина, дори от последователите му, не ще одобряват това, той отговаря: "Ама ще каже някой: как така, те разрушават? - Когато градите нова къща, не разрушавате ли старата?"

Значи Дънов не крие, че е оръдие на разрушението, оръдие на Сатаната.

А по отношение на богатите и сиромасите **Словото Божие казва:**

"Богат и сиромас се срещат: "Господ е Създател и на двамата" (Пр. 22: 2; Йов. 34: 19).

"Няма да изчезне сиромас от сред земята ти" (Втор. 15: 11).

"Сиромасите всякога имате със себе си" (Мат. 26: 11; Марк 14: 7; Йоан. 12: 8),

Дънов, противно на Божиите наредби, иска да се изравнят богатствата, както това се иска и от Червения звяр. А кой противостои на делото Божие и пречатства на Евангелието? - Сатаната. (Гледай Зах. 3: 1; 1 Сол. 2: 18; Мат. 13: 19; 2 Кор 4: 4).

Как Дънов се представява пред лековерните за прероден Христос?

С горните богохулни самохвалства, които са лъжливи отначало до края, Дънов се рисува, че е Христос, същинския Христос, само че "прероден" съгласно учението му за прераждането на душите, според което Христос се е раждал досега много пъти и сега това е едно от последните му прераждания в лицето на Дънов. За такъв го смятат почти всичките му последователи. За поддържане на тази заблуда, Дънов си е избрал съответните 12 апостола и всяка година срещу 15 август имитира тайната вечеря.

Освен апостолите Дънов си има своите преродена "Богородици" първи "Ева", които са също с дузини.

На земята или в небето ще се яви Христос?

Дънов казва: "Ние живеем според закона на еволюцията. Христос ще дойде на земята. Бог ще се открие сега така, както никога не се е откривал!" (Где е истината, стр. 303).

А Словото Божие казва: "И тогаз ще се яви знамението на Сина Човечески на небето, и тогаз ще заплачат всичките племена земни и ще видят Сина Човечески, че иде на облаците небесни със сила и слава голяма" (Мат. 24: 30 и 26: 64; Деян. 1: 11; Дан 7: 13; Откр. 1: 7).

Чудесата на Дънов

Първо чудо

Дънов казва: "Преди 3 години (през 1917 г.) ме глобиха 25 лева, че съм проповядвал без позволение, но знаете ли, че два и половина милиарда наложиха на България глоба заради тези 25 лева? Ще кажете: "случайност, съвпадение", но глобете ме още един път и пак същото съвпадение ще дойде" (Где е истината, стр. 298).

Но, Г-н Дънов нали учите: "Да бъдем благи, както е благ Бог?" (Где е истината, стр. 360). Тогава, благод ли е от ваша страна, за някакви си 25 лева, с които право или криво сте глобени, да глобявате бедния български народ с **два и половина милиарда**, мнозинството от които и не подозира за Вашето съществуване, а още по-малко за Вашето глобяване? Ако приемем тази Ви опашата лъжа за истина, тогава Вий се явявате като по-голям звяр от всички зверове и от всички адски сили. Вий учите на благод, а сте извършили и се заканвате да извършите несъизмерима жестокост. Тогава по какво да Ви познаем кой сте и на кой дух служите? - Речено е: "по делата им ще ги познаете." (Мат. 7:

Второ чудо

Дънов казва: "Нека българите сеят нивите си. Аз съм готов да дам на българите сто пъти повече жито и царевица, Нека те сеят, а и свещеникът нека сее, но не с кръста" (Где е истината, стр. 294).

Кажете за Бога, не светотатства ли този човек, като си приписва атрибутите на Бога?

Бог ли е Дънов или Сатана? На този въпрос отговорът е лесен. Понеже Дънов е против кръста, който е силата и символа на вярата, който е победителят и гонителят на злото, който е защитникът на слабите и Покровителят на немощните и за който Словото Божие казва: "Кръстът за тези които погиват е безумство, а за нас които се спасяваме е сила Божия" (1 Кор. 1: 18).

"С плач ви казвам, че те са врагове на кръста Христов, на които сетнината е погибел" (Фил. 3: 18).

При очевидността на това антихристово учение има ли човек, който да не разбере кой е Дънов и на кой дух служи? Обаче въпреки това, намират се хора като този, който под

лъжливото име Йоан Истинолюбиви, в брошурата "Учението на учителя Дънов", на стр. 18 - 20 казва: "Христовото учение е забулено и неясно. То има нужда от тълкувание... това е именно мисията на учителя Дънов... което ще внесе най-благодотворни реформи в българското общество."

Да, наистина Дънов има сатанинска мисия криво да тълкува и да превръща Словото Божие, но "трябва ли ние да бъдем младенци, блъскани и заличавани от всеки вятър на учението, с човеческото лъстене, с хитрото изкуство на измамата?" (Ефес. 4: 14).

"Възлюбени, на всеки дух не вярвайте, но изпитвайте духовете от Бога ли са" (1 Йоан. 4: 1).

Учител ли е Дънов или лъжеучител?

Дънов се нарича "учител" на "Бялото Братство", а учението си нарича "Нова вяра" с "висш християнски морал". За такъв го смятат и многобройните му последователи, а горепоменатият Йоан Истинолюбиви, в брошурата "Учението на учителя Дънов" на стр. 7, казва: "Дънов е наистина учител и то такъв, за какъвто българския народ е копнеел още от появяването си на земното кълбо"⁵. Но от изложението до тук става повече от очевидно, че Дънов не е учител (според 1 Кор. 12: 28 - 29 и Ефес. 4: 11), а лъжеучител (според 2 Петр. 2: 1 - 3) каквито в последно време ще се умножат (1 Тим. 4: 1), които ще събарят вярата (2 Тим. 2: 18) и ще превръщат Евангелието Христово (Гал. 1: 6 - 7). Той е от числото на тия, които се наричат: върли вълци (Деян. 20: 29), лукави работници (2 Кор. 11: 13), нечестиви (Иуд. 4: 8), горделивци, които нищо не знаят (1 Тим. 6: 3 - 4), с извратен ум и невежи във вярата (2 Тим. 3: 8). Те са прокълнати (Гал. 1: 8 - 9). Бог ги ненавижда (Откр. 2: 14 - 15), защото препятстват в порастването ни в благодатта (Ефес. 4: 14) и затова такива ще бъдат наказани (Втор. 13: 1; 18: 20; Иер. 28: 16; Мих. 3: 6 - 7; 2 Петр. 2: 1; Откр. 2: 20). Тяхното безумие ще се извести на всичките (2 Тим. 3: 9) посредством справки в закона и свидетелството (Ис. 8: 20) и чрез сравняване със Словото Божие (1 Йоан. 4: 1). Служителите Божии трябва да отбягват от тях (1 Тим. 1: 4; 6: 20), да се пазят от кваса фарисейски и садукейски (Мат. 16: 12), да не са като младенци "които се завличат от всяко учение" (Ефес. 4: 14) или от "всяка философия" (Кол. 2: 8). Такива са лъжепророци (Иер. 23: 16; 29: 8 - 9). За такива е казано не само да не приемаме ученията им, но и да не ги удостоверяваме с вниманието си, да отвърщаме лицето си от тях (Прит. 19: 27; 2 Йоан 10) и да странам от тях (Рим. 16: 17 - 18); защото говорят развратно (Деян. 20: 30), прелъстяват (Мат. 24: 5) и увеличат мнозина след себе си (Деян. 20: 30; 2 Петр. 2: 2). Тях ги обичат само нечестивците (2 Тим. 4: 3 - 4) и само нечестивците им вярват (2 Сол. 2: 10 - II).

Търново 1923

Бележки:

1 Дънов е привърженик на езическия мит за андрогина, който споделят всички теософско настроени нечестивци - от обучаия Якоб Бьоме до философският журналист на ЧК - НКВД Николай Бердяев ("поучавал" след Втората световна война даже в философското си самохвалство под портрета на Сталин и червеното знаме). - Ред.

2 Чети в. "Юг" бр. 1413 от 15 Авг. 1923 г.

3 Гледай Универсална Библиотека - "Модерни Писатели" ? 6, стр. 6. 4

4 Ясно е, че философията на Дънов, не се различава от тази на комунистите, за която другаря Антон Бояджиев от Влада казваше: "Нашето комунистическо евангелие казва: не е грях, не е престъпление, не е срам, ако другарка - госпожа или госпожица, се е влюбила в другар и отиде при него да му стисне ръката и каже: другарю, аз те обичам, аз те любя, заповядайте при мен... Какви са тия канонически връзки... какво ще пречи на човешката душа да се оплодотворява, както се оплодотворяват овцете, свинете, говедата?" Това изчдие иска да се повърнем към положението на хетеризма, т. е. в първобитното стадно положение, когато отношенията между мъжа и жената са ставали без ред и случайно.

В отговор на това четете статията "Комунистически ден за децата" (в. "Слово" бр. 386 от 30 Август 1923 г.), където ще видите, че вследствие на свободата за която ратуват у нас дъновисти и комунисти, в Съветска Русия, както мъжете, така и по-възрастните момчета се занимават главно с разврат, пиянство, играене на карти, а жените и момичетата търгуват с тялото си, вследствие на което 80% са венерически болни, а 30% от момиченцата са станали майки. Не са рядкост и 12 годишни родилки. От този ужасен разврат се е погнусил и сам Ленин, който чрез в. "Правда" от 28 декември 1921 г. каза: "Ние сторихме грешка, като се решихме да преминем направо към комунистическо възпитание". Но има ли у нас хора, които да разберат и вземат поука от това ?

5 Несъмнено не българският народ е копнеел за такъв учител, а този, който измами първите човеци на "земното кълбо" е копнеел да стане учител и на Българския народ, за да го поучава да яде без свян от "забранения плод" и днес той постига това чрез любимото си чадо Дънов, с когото се срещат, поздравяват и съвещават. (Гледай 9 пункт: Как и защо Дънов хвали дявола? И 11: За абсолютната свобода на мъжа и жената).

Пагубното въздействие на дъновизма върху обществото

В сянката на дъновизма

(Стенографски разговор)

Свещеник Ст. Кючуков: Откъде започва познанството на сестра ви М. с Дънов и как?

Г-ца А.: Аз бях тогава в странство, затова сестра ми ще разкаже за началото.

Г-ца Б.: Преди да стане последователка на Дънов, сестра ни М. се познаваше вече с г-н Теню Стефанов - последовател на Дънов и преподавател на брат ми Г. още от първо отделение. М. беше на 18 години, последната година преди да завърши гимназия; тя беше освободена от матура и през месец май 1920 год. се запозна с Дънов.

Св. К.: Значи тогава тя се е срещнала за пръв път с Дънов?

Б.: Да. Предварително г-н Стефанов идваше вкъщи; той беше първоначално епитроп в църквата "Света Марина", след това окултист и даваше на сестра ми и брат ми някои книги да четат от теософската литература.

Св. К.: От окултната?

Б.: Не, от теософската, между които "Невидими помагачи", "Невидимият мир", "Светлина върху пътя", "Лебедите", "Животът след смъртта". Св. К.: Значи през м. май за пръв път идва Дънов? Б.: Да, през м. май 1920 год. Дънов за пръв път идва; но предварително сестра ми и брат ми са били подготвени от г-н Стефанов за неговото посещение. Ние вкъщи нищо не знаехме. Един ден те ни съобщават, че ще отидат на екскурзия до село Сотир, не си спомням точно, мисля, че в събота беше, а в неделя Дънов щеше да държи беседа във Военния клуб в Пловдив. Преди да отидат на екскурзия, те бяха съвършено здрави и бодри Деца. Нищо им нямаше. Обаче вечерта след екскурзията и двамата, сестра ми и брат ми, се върнаха съвършено отпаднали, в особено състояние. Но състоянието на сестра ми беше още по-мъчително за нас, като я гледахме съвсем посърнала, с хлътнали очи и променени дрехи. Каза, че са й дали Други дрехи, а нейните са останали там. И двамата бяха като приспани, със замъглен поглед и в унесено състояние. Когато ги запитахме как са прекарвали казаха, че са много уморени; поискаха да им стоплим малко вода да си измият краката и пожелаха за пръв път да пият по една чаша топла вода; след това си легнаха.

Св. К.: Когато ги разпитахте на другия ден какво ви казаха?

Б.: Вечерта нищо не съобщиха. На другия ден сутринта - неделя, когато трябва да отидат на беседата, която щеше да държи Дънов във Военния клуб, те поканиха и нас; обаче М. се разболя още този ден, легна на легло и не можа да присъства на беседата; аз и по-голямата ми сестра отидохме. В това време мама остана вкъщи с М., обаче никой от нас не пускаха да влезе при нея, за да не смущаваме спокойствието ѝ. Поставиха я в тридневен пост, пълен глад, без храна и пиене, нищо да не сложи в уста.

Св. К.: Какво ви разправи тя за екскурзията?

Б.: На другия ден, т. е. в неделята на беседата, Дънов имаше доста посетители, между които Архимандрит Евтимий и Христо Димитров. Последните му зададоха въпроси, той им отговори: "Не мога тук публично да ви отговоря, елате насам при мене и там ще ви отговоря". В това време един по-раншен последовател стана, прекъсна го и каза, че той бил от няколко време последовател на Дънов и че действително отишъл при него да търси светлина и утешение, понеже бил болен, но намерил в неговото учение нещо фалшиво и не

можел да се излекува. По-нататък съшият разправи, че най-напред Дънов му дал да прочете някои от неговите беседи, но веднага се разболял, 11 дни лежал на легло, вследствие на което слушал разни тропоти под леглото и в стените, бил изобщо в неспокойно състояние и схванал, че Дънов вместо да му принесе полза, му принася вреда. Св. К.: Публично ли каза той това?

Б.: Да, публично. Тогава, като видял къде е истината, искал да се откаже от Дънов, обаче нещо все го свързвало с него и постоянно го следял.

Св. К.: Как се казва този човек?

Б.: Не зная. След това някои от публиката настояха да го изведат навън, понеже всяваше смут, извадиха го и Дънов продължи беседата си върху "Светлината". Моя брат и още един познат стенографираха речта му.

Св. К.: Разкажете нещо за екскурзията.

Б.: На екскурзията не зная какво е било, обаче след като се върнахме от беседата, запитахме сестра ми въобще защо е болна, как се чувства. Тя каза, че Дънов намерил, че има малария и пожелал още от първия ден да я лекува: предписал й 3 дни глад и слънчеви бани. В наше отсъствие тя е казвала на майка ни: "Мамо, ти не знаеш кой е дошъл на земята. Христос е вече тук".

Св. К.: За село Сотир какво ви каза?

Б.: В село Сотир Дънов взел насаме Г. и М. в гората. Той, като хиромант, им гледал на ръка, и те бяха си донесли по една бележка, в която бяха вписали какво им е предсказал; не си спомням точно какво беше това предсказание.

Люб. Чолаков: Как се е държал Дънов към тях, какви са били отношенията му въобще, бащински ли?

Б.: Не зная как се е държал. М. ми каза един ден така: "Когато се срещнах за пръв път с него, той ми даде толкова хубави ягоди да ям!". Попитах Госпожа К-ва какви ягоди им е давал Дънов. Тя каза, че това не са били ягоди. Понеже през месец май в с. Сотир има много череши, аз -казва - избирах най-хубавите череши и ги давах на учителя, а той ги давате на М. Зная положително, че Дънов се е отстранявал със сестра ми в гората, защото и г-жа Б-ва ми каза това. Предполагам, при оттеглянето в гората да е станало и хипнотизирането на сестра ми.

Св. К.: В Пловдив за подготовката на децата не е ли влияела и някоя си г-жа Епитропова. Каква е била тя?

Б.: Г-жа Епитропова е спиритистка, устройвала е спиритически сеанси.

Св. К.: Често ли са били устройвани спиритически събрания?

Б.: Да, устройвали са такива; те са приспивали даже някои селянки.

Св. К.: Значи тази г-жа Епитропова е играла известна роля във въвеждането на брат ви и сестра ви при Дънов?

Б.: Те бяха ходили предварително няколко пъти у г-жа Епитропова и последния ден, когато ги очаквахме - те винаги бяха редовни на обед и вечеря - този ден ние ги чакахме до 1 ч. след обед - нямаше ги; вечерта също ги нямаше. Към 7 - 8 часа отидохме да ги търсим; казаха ни, че били нататък. Понеже ходеха често с г-н Стефанов, предположихме, че са при него. Госпожа Стефанова ни каза: "Бъдете спокойни, децата ви са на много добро място; днес са гостували при г-н Дънов, който е един добър френолог, следвал теология и от пръв път, като се срещнал с вашите деца, направили му добро впечатление и казал, че ще бъдат от голяма полза за неговото общество, понеже са интелигентни, и че ще бъдат негови добри последователи".

Л. Ч.: По-нататък как се развива животът на сестра ви?

Б.: След първата среща Дънов й нареди 3-дневен пост; по време на поста не допускаха никого да влезе при нея.

Св. К.: Къде беше тя?

Б.: Тя лежеше в своята стая, само че не допускаха от нас никого, понеже казваха, че трябвало да се лекува и да не се смущава. Тя имаше доста силно кръвотечение от носа и за 3 дни отслабна много. Първата храна беше топла картофена супа и след това вегетарианска храна.

Св. К.: След това Дънов си заминава от Пловдив?

Б.: Не зная. През целия месец май брат ми и сестра ми излизаха на изгрев слънце, трябваше да стават в 4 ч. сутринта. Ходиха близо на Сахаттепе и Бунарджика; в 4 - 5 ч. излизаха.

Л. Ч.: На изгрев слънце знаете ли какво са правили?

Б.: Беседват, четат някои от неговите беседи или нещо друго и след това Дънов им дава тълкувания.

Л. Ч.: Как смятате вие въобще, тези техни срещи напълно морални ли са или има в тях нещо, което да дразни почтеността?

Б.: Външно като се погледне, всичко е хубаво...

Св. К.: Зад кулисите?

Б.: Предполагам да е имало нещо през време на поста.

Св. К.: Нещо за отношенията й с г-жа К-ва?

Б.: Тя се срещаше почти всяка сутрин с г-жа К-ва, даваше й някои книги да чете.

Л. Ч.: Г-жа К-ва устоя ли в ученето на Дънов?

Б.: Отклони се преди три месеца. И тя е тук.

Св. К.: По-нататък живота на сестра ви?

Б.: Постъпи учителка в с. Бойково, но пак със съгласието на Дънов. В това време брат ми беше студент в София. Тя беше писала писмо на брат ми да пита Дънов дали ще й позволи да постъпи в университета. Той й позволи. За всеки съвет сестра ми и брат ми се допитваха до Дънов.

Св. К.: След запознаването им с Дънов те страняха ли идейно от вашето общество?

А.: Страняха.

Б.: Те поискаха да им се даде отделна стая, да няма наше влияние върху тях. След това Г. отиде в София, а М. в Бойково учителка.

Св. К.: Главното тяхно занимание беше?

Б.: Четене на 12-те беседи, които им беше подарил Дънов.

Св. К.: Тези беседи попаднаха ли ви на ръка?

Б.: Аз се интересувах живо, но не ги давах.

Л. Ч.: Дънов не е ли говорил на сестра ви против църквата; доколкото ми е известно, той е против църквата?

Б.: Първите години не ги закача, даже им казва "ходете", и постепенно - постепенно ги отвлича от нея.

А.: Последователите на Дънов от тайната школа дават клетва да не престъпят законите на неговото учение.

Св. К.: Какво е било настроението на сестра ви в с. Бойково?

Б.: Клонеше към аскетизъм. Един ден ми беше казала, че по едно време пожелала да се отдели свършено в гората и даже си беше избрала място, но понеже мислела за нас, било й мъчно, не искала да напусне и децата наскоро.

Л. Ч.: Значи това е вече през 1921 год.

А.: Да. Аз прекарах ваканцията в с. Бойково заедно с брат ми Г. и с М.

Б.: Когато си дойде през великденската ваканция (1921 г.), тя се затвори на тавана и там пак прекара 3-дневен пост.

Св. К.: Защо направи тя това?

Б.: Тя каза: "Аз преживявам известна борба, искам нещо да изследвам; моля ти се, издействай от мама да се отделя, понеже на мен тя няма да позволи; трябва да се реша на нещо"...

А.: Съмняваме се, че тогава е водила някаква борба.

Б.: "...Страх ме е, че ще ослепея". Тя мислеше физическо ослепяване и казваше; "Имам нужда от известна почивка, трябва да се отделя сама". Оттегли се и прекара 3 дни пост. В това време тя каза, че видяла във видение насън как Дънов се явил и водил борба с известен дух и казал: "Ти искаш да ме напуснеш". Заплашвал я, понеже искала да го напусне.

Св. К.: След като прекара поста през 1921 г. приближава времето, когато дъновистите правят своя събор в Търново, нали? Тя отиде ли на събора?

Б.: Да, тя замина на събора заедно с брат ми.

Св. К.: Кога се явя на вашата среща в Пловдив господин Устабашиев?

Б.: През м. септември беше. М. беше учителка в с. Бойково, а Г. Студент в София. Устабашиев ходил при Дънов, предложил му да работят заедно. Той казал: "Не мога да се съглася, вий сте за църквата, аз съм против църквата".

Св. К.: През 1921 г. брат ви Г. живее в София?

А.: Да, студент по математика и настанен на квартира "Булевард Драгоман" 15, у Г-в, последовател на Дънов, чиято жена е окултистка.

Св. К.: Там живее още?

Б.: Там живее заедно с Моис Басан, той е последовател на Дънов от Бургас.

А.: Първата година с него е живял. За живота му нищо не можем да кажем, защото беше сам. М. беше при нас. Тя в това време беше учителка в с. Бойково. Ваканцията (1921 г.) прекарахме в Бойково, аз, Г. и М. Г. се занимаваше с математика, М. обичаше да ходи из гората и четеше по цял ден. Правеха също много екскурзии. Скоро те почнаха да се готвят за конгреса на дъновистите в Търново. М. се затваряше в отделна стая и преживяваше борба дали да иде или не на конгреса.

Св. К.: Значи в София Г. попада в обществото на дъновистите в къщата на Г-в и там го заварихте да живее?

А.: Като дойдох в София, понеже нямаше място в хотел, брат ми ме настани на квартира у г-жа Я-ва, ул. "Ивайло" № 15. Тя се показва много любезна, гостолюбива и винаги готова на моите услуги.

Св. К.: Какви опити са правени с вас, за да ви въведат в обществото на Дънов? Вие сте ходили при Дънов?

А.: Да, те ме караха винаги да посещавам техните беседи. Аз бях малко болна и дойдох да се прегледам. Брат ми и Георги Марков, негов другар, настояваха преди да ида на лекар непременно да отида при Дънов. Аз обаче не пожелах и не отидох. Те, като видяха, че не желая, оставиха ме, но отначало Георги Марков много настояваше. Аз насаме никога не се явих при Дънов. Само два - три пъти съм ходила на беседите му, но лично не съм разговаряла. Веднъж г-жа Я-ва ми каза: "Ела, сестра, да те запозная с учителя". Аз не пожелах в се отдръпвах.

Св. К.: В обществото, образувано от последователите на Дънов, сте присъствали?

А.: Една вечер, у г-жа Я-ва се събраха г-жа П-ва, г-жа Г-ва, 2 - 3 вдовици от войната; друг път са се събирали у г-жа генерал Ц-ва, също последователка на Дънов. Когато живеех у г-жа Я-ва разбира се и аз присъствах на това събрание. Преди да започне събранието седнаха всички, помолиха се с тяхната песен: "Благослови душа моя, Господи", прочетоха "Отче наш", паднаха на колене, винаги със затворени очи, отвориха Библията и прочетоха псалом "Помилвай ме, Боже". След това седнаха всички около масата. Г-жа П-ва се обърна към мене и почна да ме гледа в очите и ми дръпна ръката. Аз, понеже знаех, че се занимават с хипнотизъм и бях предупредена, казах на г-жа П-ва: "Въпреки че ме гледате, аз няма да ви гледам, ще гледам надолу и нищо не може да ме увлече във вашето учение, не ми харесва пътя, по който сте тръгнали". Всички стояха с наведени очи, някои се подсмиваха; тогава аз се обърнах към моя брат, който забелязах, че стои спокоен, и му казах с доста груб тон "Г., защо гледаш това, ти знаеш много добре всичко, защо правите с мен така?". Те, като видяха, че съм по-силна, оставиха ме и продължиха. Взеха една бяла хартия и г-жа П-ва почна да драска по хартията с молив разни линии и направи фигури.

Св. К.: Волно или неволно ги правеше?

А.: Волно. Впоследствие обаче забелязах една галиматия (бъркотия), особени фигури, като цветя, нищо не можех да разбера. Даваха тази хартия на брат ми и Георги Марков да я тълкуват, но на мен нищо не казаха.

Св. К.: Къде ставаше тълкуването?

А.: Тълкуванията ставаха скрито. Моят брат и Марков ги тълкуваха.

Св. К.: Тези "откровения", значи, не станаха достояние на вас?

А.: Аз бях съвсем против тяхното учение. Те си казваха: "Нищо, оставете я, полека - полека ще стане". Те, другата вечер, пак се събраха у Г-ви, чак до 12 часа, полузадрямали. Още тогава, когато видях тези жени събрани там с млади момчета по такъв тайнствен начин, аз изпитах известно чувство на неодобрение. Забелязах, че и г-жа В-ва, последователка на Дънов, не беше съгласна с тези техни събирания. У Г-ви стояхме до 12 часа. Брат ми ни изпрати до г-жа Я-ва. Третата вечер се събраха у г-жа П-ва. Там забелязах, че всички бяха прави, четяха молитвата "Отче наш" (преработена от Дънов). Г-жа П-ва, като четеше молитвата, цяла се повдигаше. Всички казваха: "Ето, духът я въздига". Една вечер се събрахме у генерал Ц-ви. Г-жата ни посвири на пиано. Брат ми стоеше много мълчалив.

Л. Ч.: Чували ли сте да са викали духове?

А.: Чувала съм, че правят сеанси, но пред мен не са правили. Сеансите, мисля, че вършат съвсем скрито. Правят ги само пред свои хора, не разкриват абсолютно нищо пред външни лица. Всичко се върши под ключ в тайните килийки.

Св. К.: Сестра ви М. кога постъпи чиновничка в София?

А.: След това, през ваканцията, ние идваме в София, брат ми отива при Г-ви, а аз и М., г-жа Я-ва. Тук прекараха цяла година. Тя постъпи чиновничка в Дирекцията на Пощите. Работеше по цял ден, хранеше се съвършено малко, връщаше се след 6 часа от работа, ходеше по лекции горе - долу, и все с работите на Дънов се занимаваше. Преместихме се в "Султантепе" № 1. Хазаите могат да дадат някои сведения.

Св. К.: Това значи, че Г. и М. бяха вече усърдни ученици?

А.: Г. е бил причислен с първото си идване, а М., дочух нещо, че трябва да даде клетва и тя беше много загрижена.

Л. Ч.: Знаете ли каква клетва дават? Някои подробности по нея? А.: Не зная, но чух да казват, че те дават известно задължение. "Да, ние не можем да престъпим задължението,

което даваме", повтарят те.

Св. К.: Посещаваха ли са като тайни ученици сеансите на Дънов?

А.: Като живеехме на "Султантепе" въпреки дъжд, сняг, лошо време, излизаха всяка сутрин, правеха гимнастически упражнения, различни движения нагоре, клякане напред, не мога точно да ги опиша.

Св. К.: Тайните беседи, окултните беседи?

А.: Всичко това се държеше в тайна. Те ходеха на справки почти винаги. Даже М. до такава степен беше предадена, че един ден, когато ѝ казах: "Днес няма да отидеш" и заключих вратата, тя с думите: "Значи ти няма да ми позволиш" искаше да се хвърли през прозореца. От март месец (1922 г.) аз я наблюдавах постоянно. Понеже вечер спяхме в една стая с нея, аз забелязах един път как тя става през нощта, сяда на стола и почва да прави някакви движения нагоре с ръцете си, около ушите и пр., които ми се видяха особено странни. Запитах я: "Какво правиш, М.? Какви са тези глупости, които този факир ви учи?". Като наближи времето за събора на дъновистите в Търново, М. почна да загатва, че ще напусне работата си. Тя съвършено отслабна и лицето ѝ стана жълто като гной.

Св. К.: Вследствие на какво?

А.: Вследствие на нехраненето, на упражненията, които вечер правеше, сутрин ставаше непременно в 4 - 5 часа, за да ходи на изгрев слънце и после оттам се връщаше на работа, където беше цял ден. Накупила си беше хасе, за да си шие долни дрехи - ходеше у леля ми да ги шие - и почти цял ден ходеше гладна. Един ден миналата година - преди да тръгне за Търново - М. извика нас двете, мене и Б., легна и като си откри стомаха, каза: "Елате да видите, сестра, вашите пъпове такива ли са? Коремът ви такъв ли е като моя?" Ние казахме: "Не". И действително, като се вгледахме, видяхме, че стомахът ѝ беше цял подут, пъпът ѝ беше развит и от него капеше вода. Самата тя не знаеше от какво е станало това нещо и питаше нас. Тогава аз ѝ се скарах и ѝ казах: "Ето Дънов какво ти докара". Два - три дни преди да замине за Търново М. почувства такива силни болки в корема, че легна на легло и не можеше да се вдигне. Ние предполагаме, че Дънов - според нейните думи: "Той почна да работи с мене" - и "извличал някакви центрове оттам" (от корема ѝ), вследствие на което се явяват тия силни болки. Тя ни казваше: "Сестри, не се оставяйте да ви развият пъповете". Те ("братята и сестрите") казваха, че тук се намирали духовните центрове и че учителят извличал някаква енергия от пъпа или от вратните жили. Понеже брат ми Г. го нямаше, ние повикахме д-р Михайлов. Като дойде лекарят, тя се намираше в особено състояние. Предварително я попитахме дали да извикаме лекар, тя не каза нищо, понеже беше като приспана. Лекарят, като я видя, каза: "Нищо засега не мога да ви кажа, г-це, доведете я утре, друг ден, там да я прегледам заедно с други колеги"-

Добре, но тая се облече цяла в бяло, промени всичко в чисто, приготви се и чакаше някой от братята и сестрите. Дойдоха няколко души от момчетата заедно с М. Т., една нейна първа приятелка, седнаха около нея всички в молитвено състояние със затворени очи. След това М. Т. посвири няколко песни на пианото, а М. в това време умираше от болки, такива силни болки никога не бе преживявала. За наше голямо учудване тя се реши да замине за Търново след като беше прекарала три дни в пост и беше тъй много изтощена и отслабнала. Оттук ние предполагаме, че Дънов с това е подготвял сестра ми, за да може да работи с нея в Търново. Идват сутринта рано, вземат я почти полумъртва, съвършено изтощена и заминават за Търново - ние не можехме да я спрем. Там какво са правили, какво са вършили с нея, дали той е работил с нея, нищо не можем да кажем. Ако тя един ден оздравее, ще каже всичко. Сега се сещам, тя ми казваше по време на кризата: "Станете, събудете се, не се оставяйте да ви омагьосват, свободни бъдете и не се оставяйте да ви

развиват пъповете". Като се върна от Търново тя подаде заявление за отпуска, разрешиха ѝ 15 дни и след това каза, че ще напусне вече работата си. От една страна ние не бяхме съгласни с това, а от друга страна, като я виждахме свършено слаба, оставихме я да си почине. През лятото направиха една екскурзия за два дни, спаха някъде горе на планината. Какво са правили там не зная, но по време на една криза тя каза: "Ние трябва да отидем в Чамкория, където спяхме две вечери, защото той там започна да работи с мене и там се намира този магически кръг и тези центрове, които трябва да отидем да ги развържем".

Л. Ч.: В какво се състои това "работене" не знаете ли?

А.: Самите действия не зная, тя само загатна нещо.

Св. К.: През последната година, когато сте били цялата година с нея и сте я наблюдавали, колко пъти Дънов ѝ даваше пост, по колко време и през кое време?

А.: Преди да отиде в Търново тя си пригответи дълги бели дрехи, бели пантофки от хасе, бяла панделка и бял воал за главата. Какво са правили там с нея, не зная; Св. Богородица ли са мислили да я правят, кой знае!

Св. К.: През последната година често ли ѝ даваше да пости?

А.: Да. Той почти на всички даваше. Като се върна от Търново тя постоянно четеше неговите беседи, с къщна работа почти не се занимаваше, а изключително с неговите работи. М. се беше записала студентка по математика, но понеже не беше редовна, тъй като всецяло се беше предала на това учение, не ѝ завериха семестъра. Тя казваше, че учителят е причината да занемари лекциите си и да напусне университета. През това време той ѝ даваше при всяко самогубене на луната цяла седмица пост. Първата година ѝ даваше пост всеки петък, после всеки три дни, а сега - предполагаме, че я е подготвял да си служи с нея - ѝ даваше цяла седмица пост. По време на поста тя стоеше вкъщи. Работеше такива леки работи като шиене на терлици, четеше от време на време и в последните дни седеше, почти лежеше. В края на 7 дневните пости тя с календара и часовника в ръка гледаше постоянно точно определения ден и час, когато трябваше да яде. Въпреки голямата слабост, ако не можеше да отиде на баня, тя се къпеше вкъщи, преобличаше се в чисти дрехи и отиваше в неговата къща, ул. "Опълченска" № 66, и там спеше.

Л. Ч.: Как мислите вие, чисти ли са били отношенията на "Учителя" към тези девойки? Как се е отнасял той с тях?

Б.: Нищо не казват. Казват, че с поста ставало пречистване на плътта и чрез това те достигали свършенство.

А.: Отначало ние мислехме, че той ѝ дава последователно тия пости, понеже предполагаме, че тя страда от апандисит; но ако ние знаехме това, което днес знаем, нямаше по никой начин да ѝ позволим.

Б.: Той ги подлъгвал, че ще станат с това свършени и че ще ги излекува.

Св. К.: Как се връщаше М.?

А.: Когато се връщаше, правеше впечатление, че е хипнотизирана и вървеше като пробудена.

Св. К.: Вследствие на това кога М. се разболя напълно?

А.: Третия път той ѝ даде цели 10 дни пост. Последните дни тя, посред зима с отворен прозорец, едва дишаща, толкова беше се изтощила, поиска портокал да мирише, за да се поосвежи. Въпреки тази слабост, тя се изкъпа, преоблече се с бели дрехи, обу си бели чорапи и рано - рано взе Подуенския трамвай и отиде пак при учителя. След този 10-дневен пост тя не се върна цели два дни вкъщи. Вечерта, когато спа там, мислехме да вземем стражари и да видим какво правят с нея. От друга страна обаче ни беше страх и мислехме, че тя, ако е в приспано състояние, както твърдеше г-жа К-ва и ние отидем в този

момент, може да последва смърт.

Б.: Когато били хипнотизирани, не трябвало да бъдат смущавани.

Св. К.: Какво каза М., когато заболя?

А.: Тя, след като преспа два дни при учителя, се върна със зачервения очи, полупияно състояние и този път веднага легна на легло, без да поиска да яде; тя заспа и спа през цялата нощ много дълбоко, до сутринта. След този 10-дневен пост забелязахме у нея голяма промяна. Никакъв интерес не проявяваше вече нито към нас, нито към домашните работи, заряза й университета, и стана съвсем друга. Забелязах даже, че и с брат ми не живееше както по-рано. Ние се преместихме на квартира на ул. "Патриарх Евтимий". Когато се разболя след 10-дневния пост, М. ни каза така: "Аз отидох с чисто сърце и искрена вяра към Бога, и с пълна чистота влязох при него да служа само на Бога, а когато той положи над мене сатанински ръце, вместо чисти благословени ръце аз видях в него сатаната". Тя се е мъчила всячески да се оттегли, но пак се е влияела от неговото учение. Тя пишеше в поетична форма цели томове - един куфар имаше от нейните работи. Онзи ден остави куфара си отворен и те - дъновистите - го взеха, а там бяха всичките тайни лекции на учителя. Ако можехме чрез властта да си изискваме този куфар, добре щеше да бъде, тайните лекции щяхме да имаме заедно с нейните записки. Тя казва, че писала самата истина, борила се с Дънов, чела му своите работи и изглежда, че напоследък Дънов е странял от нея, а тя е влизала при него натрапнически. Той, като виждал, че тя се пробужда и че е вредна за него, започнал да я пъди. Той я заплашвал. Когато я завлякоха онази вечер там горе, тогава са й задигнали и куфара. Може да са скрили всичко, а може да са го изгорили. Изглежда, че Дънов е държал всяка вечер тайни лекции на ул. "Цар Шишмаи"; имал е шест ученика, между които и моята сестра и М. Т. Една сряда Дънов е държал за последен път духовна беседа на своите шест ученички там горе при шатъра. Мисля, че беседата е била върху добродетелта. Тази седмица тя, преди да се разболее, беше извънредно много мълчалива. През това време тя не се хранеше, а цялото време прегръщаше Откровението и Евангелието. Тя начерта особен триъгълник, а вътре в триъгълника - един ключ, една книга и един жезъл. Според думите на брат ми, аз схванах, че с този чертеж тя се е мъчила да отклони брат ми от учението на Дънов.

В събота срещу Гергьовден (1923 г.) тя беше извънредно изморена, не искаше да работи и изглеждаше, че е предчувствала какво ще стане с нея. През целия ден тя се прояви така: смееше се, влизаше, излизаше и беше като замаяна. Вечерта до късно стоя и все четеше беседите на Дънов. Тази вечер М., въпреки че мама й се караше, стоя до 12 часа - все четеше, а сутринта отидоха на екскурзия. Вечерта се върнаха доста късно, към 9 часа и брат ми като влезе вкъщи беше много загрижен, неспокоен и почти записан. Ние много се безпокояхме, като знаехме, че те и двамата са тръгнали по този път и мислехме, че са почти загубени. Вечерта поздравихме брат си с именния му ден, а майка ми заплака. Той беше извънредно неспокоен. Оттегли се в стаята си сам. След малко М. отиде при него - тя беше със зачервени очи и много неспокойна. На сутринта брат ми отиде в университета, а М. стоя целия ден вкъщи. Аз я наблюдавах. Тя стоеше винаги на леглото си с Библията в ръка. По едно време аз отидох в кухнята и като се връщам оттам, заварих М. с Библията в ръка и очи към Бога да казва: "Боже мой, Боже мой". Тя се молеше нещо. Тежко й беше на душата. Това беше в понеделник. След обед те пак говориха с брат ми и бяха нещо сърдити помежду си. На сутринта във вторник ние излязохме на работа. Забелязахме, че има голяма промяна в нея. Като се върнахме към 12 часа вкъщи, М., като ни видя, обърна се и каза на майка ми: "Мамо, и ти ли си тук?". Тя избухна преди да прояви буйност и анормалност: "Сестри и мамо, аз, както виждате, от три години бях последователка на Дънов. Знаете ли

какво: Дънов не е Христос, за какъвто аз го мислех, неговото учение е фалшиво, лъжливо, той е мошеник. Ах! Да знаете какви мъки той ми е дал, какви игли ми е мушкал из тялото. Ето го, виждате ли го, той лъже и тези мъки, които ми ги е дал, той сам ще ги изпитва един ден, в дъното на ада ще отиде, той е учител на черното братство, а не на бялото братство, той е антихрист". След това тя продължаваше да казва: "Боже мой, ето, откакто станах последователка на неговото учение вместо да намеря нещо по-добро, останах назад, заряхах университета и работата си, също и брат ми заряха всичко, и вместо да ни помогне нещо, ние се предадохме всецяло на неговото учение и не можем да помогнем нищо на семейството си". Щяхме да продаваме къщата си в Пловдив и искахме да си купим друга тук, за да се наредим всички в София. М. между другото казваше: "Той иска и от къщата дяловете да влязат в неговия джоб". По едно време тя започна да плюе и поиска кърпа. М. казваше още така: "Учителят може би е видял, че аз съм вредна за него и затова е помислил да ме погуби". Тя почна да плюе, както казах, и дали това беше от голямо изтощение не знам, но плюеше нещо като пяна и казваше, че това е отровата, която учителят им е дал. Тя казваше, че горе учителят бил приготвил отрова по химически начин и понеже - казва - "аз бях с искрена вяра към Бога и се молих винаги, сам Господ ме спаси, той ще падне, ний ще победим. Дънов и неговото учение ще паднат". Тя казваше, че Дънов е направил в планината магия с нея, за да я накара да полудее, за да не научат хората нищо от нея за неговото учение.

Б.: Може би тя е чувствала неговото влияние и затова така говореше.

А.: М. започна да ме гледа и настоятелно ми казваше: "Брат ми Г. трябва да доведете, защото аз съм изгубена". Отидохме в университета да търсим брат си, но не го намерихме. Той обикновено се връщаше към 7 часа, а тази вечер не се върна, когато се върна много късно вечерта М. щом го видя, стана и му каза: "Г., ела вътре". Взе си куфарчето и седна с брат ми, като затвори вратата. Те започнаха да разговарят. Аз чух, че брат ми казва на М.: "М., по-полека говори, да не чуят сестрите ни", а тя му казваше: "Нищо, аз и на тях съм говорила". Аз чух, че тя му разправи същото, което говори и пред нас. Тя започна да му обяснява по чертежа. "Тук е, казва, жезълът, който ми даде М..." (приятелката й).

Б.: Действително, тя донесе един жезъл.

А.: "...След това една чаша топла вода ми даде да изпия. Ето двата триъгълника: тук е положителният и отрицателният полюс. Значи ние двамата сме избрани да се борим". Тя казваше: "Ако не ме послушаш и ако не се отклониш братко, моето състояние ще бъде много грозно, много тежко". Тя започна да му чете чудесни лирични работи, които самата тя бе написала. Брат ми й каза: "Ти си станала цяла поетеса, ти пишеш в духа на Николай Райнов". Тя, докато ходеше в гимназията, четеше, а след запознаването си с Дънов не беше пипнала никаква друга литература, освен беседите на Дънов. На другия ден брат ми ни каза да бъдем спокойни: всичко щяло да мине. Към 4 часа щяхме да викаме лекар. Брат ми ни замая и каза, че няма нужда да викаме лекар, понеже щяло да й мине. А аз на няколко пъти тръгнах да викам лекар и пак се връщах. Брат ми, види се, е разправил на Дънов за състоянието на сестра ми, а в сряда ни прати нас двете с Б. на улица "Цар Шишман", където се събирали дъновистите на тайни лекции вечерно време. "Не знам - казва - номера, но близо е, ще отидете на първия етаж, ще почакате докато свършат, понеже всичко е заключено". Ние отидохме със сестра ми и действително всички врати бяха заключени, а във обикаляше като пазач една жена, а отгоре през прозореца гледаха други две жени. Ние стояхме докато свършиха лекцията си и излязоха на двора. Мислехме да срещнем някой от дъновистите и да кажем: "М. ни изпрати и каза да дойде учителят да я излекува; тя казва, че е изгубена; той я направил такава и само той можел да я излекува". И ето Дънов насреща

ни, но мене ме беше страх да му се обадя, затова извиках на Марков, но той не се обади. Ако тяхното учение беше чисто и ако техните дела бяха чисти, нямаше да бъдат скрити, а щяха да пускат хората. Излиза брат ми, на когото казвам: "М. поръча да дойде учителят непременно, защото само той е в състояние да я излекува; ако не дойде, казва тя, аз съм изгубена". Брат ми тогава отговори: "Това е много силно" и аз по това заключих, че те са знаели какво ще стане с М. и че всичко е направено нарочно. Ако всичко това беше чисто, учителят щеше да дойде; още повече като М. е била негова ученичка, той трябваше да се заинтересува за нейното здраве, а напротив, той не пожела да дойде нито веднъж. Тогава брат ми си дойде, с когото се карахме през всичкото време. Той винаги защитаваше Дънов и ни казваше: "Вие не хвърляйте кал, защото върху вас ще падне, ще видите колко ще страдате", като се събуди М., брат ми й каза: "Аз донесох малко лук, учителят го даде да ти го дам, за да можеш да спиш". Аз казах на М. да не взема от учителя нищо, да не вкусва от лука. След това ние излязохме; майка ми остана при М., която като подушила лука, изпаднала в ужасно състояние. Тя била много неспокойна. Брат ми тогава я попитал: "Как си, М.?" и майка ми разправя, че както стоял брат ми, който искал да й даде от лука, М. се хвърлила срещу него и започнала да му вика: "Сатана, махни се, вие ще ме погубите. Още ли се заблуждаваш! Жива в гроба искате да ме заровите", и така без малко щели да се удушат; сестра ми счупила прозореца, а Г. едва успял да я тури на кревата. На другия ден, петък сутринта, този лук вмириса цялата къща и М. не можеше да търпи миризмата му. През нощта аз я наблюдавах: тя скачаше инстинктивно, вдигаше ръце нагоре, молеше се и пак си лягаше. Цялата нощ все едно и също място гледаше и беше унесена. На сутринта си отърси дрехите, каза, че не може да търпи тази миризма от лука, obu си чехлите и излезе на улицата - на "Патриарх Евтимий". Тя прояви буйност, седна на едно дърво срещу слънцето и почна да пее "Благослови душа моя, Господи". Връщаха се от изгрев слънце много от техните сестри и братя. Една от тях почна да я пита нещо, а М. като я видя, с разперени ръце припна да бяга и отиде чак до моста на "Цар Освободител". Много хора се събраха там и я гледаха, а М. говореше и пееше все техните песни. Тя като че ли искаше да ги разгласи от мъка. Като се научиха всички братя и сестри за М., види се, казаха на Дънов и той изпрати брат ми и други момчета да я пазят да не излиза на улицата. Ние пак поискахме да викаме лекар. М. лежеше на двора целия ден и пееше техните песни. След като се борихме цял ден с нея, брат ми успя да я сложи на леглото й и тя дойде пак в нормално състояние. "Дайте ми - казва - едно кило мляко, изстудете го, за да си туря компреси. Не мислете, че не зная какво сте направили".

Б.: Много интересно нещо: дойде някой от братята срещу нея, гледа й пулса, а тя казва: "Няма, няма и няма вече да слушам Дънов. Вие сте вече безсилни".

А.: Дънов не дойде нито веднъж при М., а все прашаше невинни жертви като брат ми и други невинни момченца. Един от тях, Кузман, трепереше цял срещу мене. Сестра ми М., когато я гонеха, между другото им каза: "Те виждаха в мене голяма опасност, затова искат да ме погубят". Аз много им говорих против Дъновото учение и дали от много силна умора, не зная, но се почувствах нещо зле, схванах се цяла... Тогава ме заведоха в болницата, а те останаха вкъщи. Вечерта дошли 12 души ли, не зная, всичките братя и сестри, и казали, че няма нужда от лекар, а един между тях, медикът Г-в, като мислел да не би да има сестра ми менингит в главата, преряза й в крака три дълбоки разреза. Сестра ми не можеше да го търпи и му каза: "Махни се оттук - дотогава тя не знаеше лоши изрази - махни се, мръсник, няма да се залови и тази твоя магия, защо ми забиваш тези скорпиони, вие сте безсилни вече". По-голямата ми сестра влезе и на нея М. каза: "Единственото мое спасение е в молитвата. Сестри, молете се и вие заради мене", и ние почнахме да се молим

заедно с нея. Брат ми и другите дъновисти казваха нарочно да не се молим, тогава М. стана права и ни каза: "Не губете връзката си с небесния Отец. Техните молитви са лицемерни". Тя казваше на дъновистите: "Няма, няма, безсилни сте вече. Вашите магии не могат да ме хванат". По едно време тя изгаси лампата. В това време срещу нея застана един от братята и започна да я гледа право в очите - тя е черноока. Тогава брат ми поиска от майка ми кибрит да запали лампата, а М. каза: "Не давайте на брат ми кибрит, защото той ще запали къщата". Марков започна да духа прах от един тебешир, като ни казваше: "М. може да се излекува от учителя, но ще повярвате ли и вие в неговото учение?". Ние отговорихме, че няма да повярваме в това учение, а ще се борим против него. Тогава той отговори: "Ще ви последват големи страдания", а ние казахме: "Нека ни последват". Дъновистите, които бяха дошли при сестра ми, ни казаха: "Ако в продължение на 10 дни не бъде излекувана сестра ви, вие ще си я вземете".

Б.: След това, сутринта рано в 4 часа, въпреки нейните силни викове, те (братята и сестрите) я взеха, но и майка ми отиде с тях, иначе не я пускахме. Казаха ни, че и ние ще ходим там при нея, и че ако за 10 дена не я излекува учителят, ще си я вземем обратно. Те завели сестра ми горе в Баучеровите гори в една палатка, скрита и изолирана вътре в боровите гори. В продължение на 10 дни майка ми видяла много работи там. Тя ни казваше: "Заклучих, че тези хора са магьосници. Една вечер дохожда едно чернооко момиченце и поиска чорапите на М. На другия ден то ги върна пак, за да ѝ ги обуем. Те гледаха все да ме изтикат някакси вън и все викаха около М., издаваха някакви звуци като животни, а М. ревеше като магаре. Ти - казва - мамо, заспиваш, но бъди будна, защото и тебе искат да приспят". Поставиха М. с друг един луд - Михал, понеже лудият щял да излекува лудия. Този Михал казваше: "И аз бях така, но сега съм добре". Готвеха картофи и лук, и този лудият казваше: "Недейте ги слуша, недейте да ядете от картофите, не ги слушайте, защото те са чародея". Брат ми и другите братя и сестри ни казваха: "Недейте го слуша този".

А.: На Спасовден, когато искахме да я вземем, извикахме руския лекар М. Завеждаме лекаря и на пътя срещаме майка ми, която ни каза, че те гледали някакси да я изтикат навън от палатката. За пръв път този ден се явил учителят при М. Всички били в това време събрани около нея; те казвали, че М. ще бъде след 5 минути излекувана. Всички братя и сестри казвали: "Бъдете спокойни, М. ще бъде сега след 5 минути здрава".

Б.: Уж, казват, нещо като изпит им бил дал, тъкмо в това време сме довели лекар и сме развалили всичко. Дотогава никой път не бяха пускали М. извън оградата, а сега я пуснаха в самата гора; тя избяга и ние искахме да я уловим, а дъновистите ни казваха: "Недейте, тя ще си дойде сама". Докторът си отиде. След малко сестра ми сама се върна. Сложи се трапезата и започнаха да подмамват и М. да отиде да яде. Ние наблюдавахме всичко това отвън и М., като ни погледна, започна да ни вика. Ние ѝ казахме: "Бъди спокойна, сега ще те вземем". Тогава Дънов стана, изпъди ни и втренчи поглед в мене и сестра ми. Другите дъновисти започнаха да викат: "Как престъпвате на това свято място. Ще вземем сопи и ще ви избием". Тогава аз казах: "Христос едно време приемаше всеки, а вие сега със сопи искате да ни пъдите, много жалко". Аз малко се посмутих. Учителят стана, втренчи поглед в сестра ми М., която в този момент се прекръсти срещу него и той моментално си обърна гърба от този кръст.

А.: В неделята заедно с Б. отидохме да ги видим. "Елате, елате", каза М., понеже като ни видя отдалеч, помисли, че отиваме да я вземем. Като отидохме горе при нея. Брат ми седна срещу М., а тя започна да вика: "Вие сте чародей, вие сте такива" и винаги говореше против тях, винаги ги изобличавате.

По едно време както си стоеше, М. ни каза: "Вие ще ме вземете ли? Така както съм със сандалите, така ще тръгна". Тогава ние ѝ отговорихме: "Не можем да тръгнем така с тебе. Ти трябва да се облечеш, да се пооправиш, иначе не искаме да вървим с тебе". М. повтаряше: "Така, така ме вземете, по-скоро искам да се махна оттук". Тогава дъновистите пратиха лудия Михал, който направи един кръг около нас и М. изведнъж става и каза: "Вървете си още сега, още сега си отидете". Аз започнах да викам: "Магьосници!". Много народ влезе при нас и никой не можеше да разбере какво става тук. Аз бях много нервирана и говорех против дъновистите. Ние се чудехме дали да вземем сестра си, нямахме вътрешното спокойствие, вътрешния мир. Тъкмо тръгнем да я вземем, обаче дъновистите пак направят нещо и ние не можем да я вземем. На другия ден сутринта срещаме Б-в, дъновист, и му казваме: "Какво е вашето мнение по отношение нейната болест? Дали ще се излекува, ако стои там, как гледате на тази работа?". "Госпожице, казва той, право да ви кажа, ако вашата майка продължава да стои там, не само че М. няма да оздравее, а и майка ви ще стане като нея". Понеже майка ми непрестанно е говорила против дъновистите, Дънов нито веднъж не е отишъл при сестра ми да ѝ каже любезна дума за успокоение. Напротив, М. често пъти е казвала на майка ми: "Мамо, иди попитай учителя какво ще стане с мене, с моето състояние?".

Б.: Дънов едвам - едвам си отварял устата и казвал: "Бъдете спокойни, тя има излишна енергия, която трябва да изразходва, ще ѝ мине, с ошавец я хранете".

А.: Аз му казах, че гледам на това учение съвсем отрицателно. Той каза: "У М. има борба между това, което ѝ е внушено по телепатичен начин и между старото ѝ внушение. Гледайте да вземете майка си оттам". Накрая аз му казах, че не само майка ми няма да се разболее, но че и М. ще оздравее, ще се излекува. Аз бях предупредена, че майка ми е вредна за тях. Аз почнах да се съмнявам, че те искат да правят нещо с М. Ние нямахме намерение още да я вземем, но една вечер срещаме Дънов - бяхме тръгнали за леля ми трите сестри, чудим се какво да правим. Срещаме го, върви с една госпожица и като видяхме, че тя плаче, смутихме се: "Може би е станало нещо с М., да не би да е умряла!". Тогава тръгнахме инстинктивно. Забелязахме, че отиват нататък. Аз пратих подир тях двете си сестри да ги следят, а аз останах до семинарския път, да наблюдавам кой минава. В това време мина друга една г-ца на име Магдалена, която се повреди след сестра ми и която е интернирана в Пловдив - според думите на г-жа К-ва - от самите тях, понеже искала да ги изобличи. Тази г-ца Магдалена беше много слисана, спира се и ме пита: "Г-це, не сте ли видели да мине тука един стар човек със зелена мушама?" - Да не би за Дънов да ме питате? Да, аз го видях, но не зная къде отиде. - "Вие да не сте дъновистка?" - ме запита тя. - Аз, казвам, съм сестра на М. и запитах Магдалена за сестра си: "Какво е вашето мнение?". Тя каза: "Това е сега едно изпитание, после ще стане по-ревностна последователка на учителя". По-нататък Магдалена каза: "Знаете ли, когато бях горе в Баучеровите гори, почнах да играя с една топка. Казват, че нещо анормално виждали в мен. Вие виждате ли в мен нещо анормално?" Аз ѝ казах: "Не, нищо не виждам. Вие сте заблудена", и ѝ говорих много против учението на Дънов. След това тя отиде нагоре, срещна едно момиче и попита за Дънов: изглежда, че той е бил горе, а са я лъгали, че го няма. Сигурно тя се е проявила в неща и са се опасявали от нея. Тогава тя се върна. Гледам, по едно време някои от братята отиват нагоре и носят палатки и възглавници; изглеждаше, че ще спи там Дънов. Аз се усъмних, да не би да са направили нещо с М. или пък да не искат да я умъртвят, защото М. беше казала: "Няма да ям до последно дихание". В това време гледам сестрите ми идат с един млад господин; тръгнахме всички и отидохме при сестра ми: позволиха ни само 5 минути да стоим с мама; учителят чакаше, готвеше се легло за него да спи. Казаха ни: "Вие

само 5 минути ще стоите тук и ще си отидете". Ние доста усилено спорехме. Един случайно минанащ господин ни каза: "Защо спорите? Ако искате да си я вземете, ние ще ви помогнем". И тъй, добри хора ни услужиха. Аз разбрах, че тази вечер с М. ще стане нещо и казах на сестра си; "Във всеки случай да гледаме да я вземем". Един от господата отиде за файтон, друг отиде в Осми участък. Разправил на началника на полицията, който му дал двама полицаи на разположение. М., щом чула нашите гласове, каза: "Мамо, идват да ме вземат". И учителят беше там; всички, като видяха стражарите, се учудиха. Тъкмо бяха седнали да вечерят. Всички станаха - прави, и М. си тръгна. каза само: "Благодаря ви много, братя и сестри, за вниманието, което проявихте към мен". Симеонов, IV нотариус, я последва до тъгла, без да и каже ни дума. Щом като се върнахме, М. я обхвана страх, искаше да не си отиде вкъщи, а пожела да отиде в клиника. Заведохме я у лелини: тя съвършено се успокои и не прояви нищо анормално. Сутринта заминаха за Пловдив с намерение да я заведат в манастир на почивка. Водиха я в Пловдив, по манастири, тя беше съвършено добре. В Пловдив никой не можа да разбере нещо: беше съвсем нормална. М. се безпокоеше за брат ми Г. и за другите братя и сестри, защото знаеше на какво място са те. В това време ние почти нищо не й говорехме, не искахме да я възбуждаме. Заведохме я в манастира "Св. Врач", после в Станимака; там на 7 (юни) се разболя, имаше малка криза и започна да се проявява, стана много нервна, не се свърташе на едно място. Сутринта отиде на баня. Ние не й позволявахме, обаче тя каза: Търкалях се по Баучеровите гори, трябва да отида". Срещу седми същия месец започна да разправя някои работи, че дъновистите живеели по подкупнически начин и си служели с разни ченгели и възли, и казваше на нас: "Сестри, не се оставяйте да ви омагьосват, да ви развиват пъповете". Нямахме доверие даже и към леля ми, а само към нас, сестрите, и майка ми. Ние се върнахме в София и не искаше по никой начин да си продадем къщата, за да не попаднат парите в ръцете на учителя. Напоследък, когато дойде тук в София, каза: "Къде е Г.?" Ние й казахме, че е там. На другия ден брат ми дойде вкъщи. Тя го запита: "Г, как си, още ли си при тях, какво работиш?". Той й отговори: "Готвя се за изпит". Тя пред него започна да казва: "Искам да извикам свещеник, да се причестя". Брат ми й каза: "М., ела на себе си, повърни се, ти не си същата, това са последствията от твоите заблуждения". През цялото време, когато брат ми я гледаше, тя си закриваше лицето, избягваше неговия поглед. Този ден, когато дойде брат ми, тя беше много неспокойна. Чухме сутринта, когато стана, че се строполяса от кревата. След това тя си обу обувката и, докато ние погледнем, избяга през клозета навън. Аз разбрах, че е отишла към Синода. После в участъка я мъкнали, тя мълчала, нищо не говорела. Ние извикахме лекар. Тя седна пред лекаря, устреми погледа си в него и все мълчеше, нищо не говореше.

Св. К.: Какво каза лекарят?

А.: Лекарят каза, че тя се намира в едно умопомрачение вследствие на тези хипнотизирания.

Л. Ч.: Каква диагноза определи?

А.: Д-р Данаджиев констатира душевна анормалност. Завчера приказвах с д-р Воденичаров. Той каза, че това е едно явление (действията на "окултното" общество на г-н Дънов), което заслужава вниманието не само на духовните власти, но и на гражданските и санитарните власти; това показва, че е посегнато върху общественото здраве, вследствие на едно учение и деяние на един учител, който е хипнотизатор. След като извикахме лекар, той каза да я заведем в психиатричното отделение на болницата.

Г-жа К-ва ми каза следното: "Осем години съм била дъновистка". Първата нейна дума беше да я махнем оттук, от тяхното влияние; впоследствие тя идваше у дома и ни

разправяше някои работи. Аз ѝ казах: "Защо вие, която сте нормална, не отидете да изкажете всичките тайни на дъновото учение?". Тя каза: "Не, аз не искам по такъв начин, тази година всичко ще се узнае". Между другото, тя каза веднъж на майка ми: "Ще се научат моите сестри, когато видят въобще някоя да роди. Да не ме мисли той за негова половина!". Намирала някои госпожици в особени сцени, които не иска сега да разправи. От думите на М. разбрах, че той не е посмял да посегне на нея.

Л. Ч.: Не сте ли я преглеждали на лекар?

А.: Казахме на лекарите да я прегледат, даже сестра ми сама изяви желание да я прегледа лекар, като каза един ден на леля ми: "Лельо, искам да ме прегледат като жена, която ражда". Тя нямаше цяла година менструация. Аз мисля, че и други момичета нямат; той прави това нарочно, вследствие на което може да се появи и лудост.

Л. Ч.: Значи, вие сте сигурни, че той не е посягал на сестра ви?

А.: Мисля. Г-жа К-ва знае още много работи, но според нейните думи, предлагани са ѝ били дари, за да мълчи.

Спис. "Духовна култура", кн. 18 и 19, дек. 1923, с. 319 – 337.

Н. Православов

ДЪНОВИЗМЪТ ОТ СОЦИАЛНО ГЛЕДИЩЕ

Какво учи Петър Дънов в своите достъпни за широката публика - за "вярващите" и "невярващите" - еженеделни предобедни беседи; какво проповядва той в своите нощни - отредени само за преданите и изпитани негови последователи и затворени за "оглашените" - консилиабули, държани из различни потайни кътчета на крайните софийски квартали; какво говори той по планинските върхове, където, в своето безумие да подражава на Оногова, чийто "прероден" дух се счита, той води редовно - и посред люта зима, и по летен пек, и при буря, и в добро време - безразлично, - своите подчинени "ученици"; кой е Петър Дънов, с какви средства на пропаганда и на съблазън си служи той, за да разпространява своето учение; кои отиват при него и защо; и, най-сетне и главно, в какво положение се намира предприетото от "учителя" дело спрямо днешното общество и неговите устои; какви отзвуци дава то в обществото; какви последствия има и ще продължава да има то все повече и повече за основите на това общество, ако последното остане и в бъдеще затворено в своята апатия и безгрижност спрямо злото, което бавно но сигурно - всеки нов ден все повече - размятва своя тъмен плащ върху всичко онова, което се е считало, се счита и днес за подпора на нашето общежитие; и, ако обществото наистина е застрашено от тази сектантска вълна, има ли то право да вземе мерки на защита срещу нея; и, ако то има такова право, какви именно мерки трябва да се вземат, - ето въпросите, които ще бъдат разгледани в следващите няколко страници, с оная прямота - горчива може би за някои - каквато се налага винаги при обсъждането въпроси от подобно естество, ако искаме, разбира се, казаното да остави известна следа.

Всяка една беседа на "учителя", която, като мотото, има известен стих от Евангелието, представлява на пръв поглед една върволица от фрази, от легенди и анекдоти, нахвърляни наслука, без каквато и да било логична и стилистична връзка. И, наистина, от гледна точка на формата, беседите на г. Дънов - те се стенографират и отпосле печатат в отделни брошура - страдат твърде много. Това не пречи, обаче, при едно по-голямо вникване в тях, да може да се извлекат - от тази безформена маса фрази - ръководните идеи, върху които почива "новото учение", идеи майсторски вмъквани под различна форма, но винаги във всички беседи на г. Дънов, Тези именно идеи, тези начала, които съставляват основата на проповедта на "учителя" и които, като се изхвърли баластта от повторения и безцветни анекдоти в беседите му, се очертават на хоризонта, са интересни в случая за нас, така както върху тях г. Дънов иска да съгради мечтаното от него ново общество.

Основното начало в учението на Дънов е свободата, пълната материална и морална свобода. "Любовта (друго начало в неговото учение, - понятие за любов, обаче изключващо напълно, това ще видим по-нататък, евангелското схващане за любовта и което в ръцете на г. Дънов е само едно средство за съблазън и пропаганда), любовта, казва той изисква пълна материална и морална свобода. Освободете вашите сърца и умове от всякакви предразсъдъци, от всякакви вериги. Само в сферата на абсолютната свобода те могат да виреят" (Неделна беседа, държана на 26 март, 1922 г.).¹

Кои са предразсъдъците и веригите, обаче, от които трябва да се освободим, "за да изчезнат сегашните страдания върху земята"?

Това г. Дънов, по тактични съображения, ни казва било направо, било косвено.

I. Главната верига - най-опасната за г. Дънов, - която ние трябва да скъсаме, съгласно неговото учение, е днешната църква, "църквата на лъжците" (същата беседа).

Г. Дънов съвсем открито и без всякакви заобикалки иска унищожаването на днешната православна църква. Той забранява на своите ученици да ходят на църква, забранява им да приемат светото причастие и въобще да извършват всички ония обреди, които в нашата църква един добър християнин трябва да върши.

"Сегашните църкви трябва да се разрушат; тогава вие ще възкръснете и слънцето ще ви сгрее", учи г. Дънов своите последователи (Неделна беседа, държана на 2 април, 1922 г.). За "учителя" днешната църква е "измислица". Ето как картинно той подкрепя своята мисъл: В Америка, в някой си град, разказва г. Дънов (същата беседа), имало един прочут професор по зоология. Неговите студенти решили веднъж да изпитат знанията му. За целта те взели части от различни насекоми и от всички тях, комбинирайки ги по изкусен начин, направили една особена буболечка. Така приготвената буболечка те поднесли на своя професор, казвайки му, че я намерили някъде в полето и че, понеже тя представлявала нещо съвсем особено, неவிждано досега от тях, те не знаят към коя група от сбирките си да я поставят, та затова молят него той да им каже каква е тази буболечка и към коя категория трябва да се класира. Професора взел буболечката, погледнал я оттук-оттам и им казал: това не е истинско насекомо; това е измислица, ваша комбинация. Същото е, заключава "учителят", и с днешната църква. И бърза да добави: "вашиите души трябва да бъдат свободни - свободни от смъртта, свободни от предразсъдъци".

Дънов - по подобие на франкмасоните - разпределя своите последователи в отделни ложи. Това се групи, обикновено от 10 - 15 души, които начело имат по едно лице особено приближено на Дънов, което, в специални нощни сеанси между другото разяснява и развива на профаните мислите, които г. Дънов изказва в своите неделни беседи.

Ето как понтифите (първосвещениците) на Дъновото учение разясняват, в тези сеанси, възпроизведения по-горе анекдот за "буболечката - измислица":

Буболечката - това е днешната църква. Както буболечката поднесена на американския учен, днешната църква се състои от мъртви части на различни стари езически вярвания и обреди, които нямат нищо общо с живото учение на Христос. Обаче, не всички могат да видят и проумеят това. Но ето, "учителя", "който всичко знае, който всичко вижда", по подобие на американския учен професор ви открива истината. Той ви казва, че днешната църква е мъртвило, е смърт. Нима вие не ще се освободите от нейното бреме, не ще дойдете да пиете вода от живия, буен извор! - И "учениците" - ние ще видим по-нататък причините затова за всяка категория ученици отделно - се подчиняват безгласно на волята на онзи, "който всичко знае, който всичко вижда" и повече кракът им никога не стъпва в храма Господен.

Особено безпощаден е г. Дънов спрямо свещениците и епископите на нашата църква.

"Пророците (т. е. свещениците и епископите) в църквата са най-големите безверници днес", казва г. Дънов (същата беседа). "Техният Господ, това е тамяна. Те само тамян знаят да кадят. А Бог без тамян може, но без благородна мисъл в душата не може. А техните души са пусти" (същата беседа).

И г. Дънов и тук си служи с една приказчица: Имало един учител. Той обичал една много хубава мома. Но, така като бил свенлив, изпратил ученика си при нея, за да му сватува. Ученикът, обаче, вместо да сватува за учителя си, сватувал за себе си и се оженил за момата. - И заключава г. Дънов, вадейки поука от разказания анекдот: "Сватовете са най-лошите хора. В църквата това са свещениците и владиците. Те уреждат добре, както ученика, своите работи, а вас оставят да лапате вятъра. Затова недейте си служи със

сватове. Когато искате да отидете при Бога, подирете Го направо в душата си.

"Моят Господ е Бог на безверниците, т. е. на тези, които не вярват в днешните пророци (свещениците)" (Неделна беседа, 2 април, 1922 г.).

Често пъти г. Дънов сравнява свещениците и епископите с някогашните книжници и фарисеи. "Тези, които са в църквата, казва Дънов, няма да ме разберат, както преди две хиляди години те не разбраха Христос. Недейте мисли, че оттогава те са се изменили в нещо" (Неделна беседа, 26 март, 1922).

II. Втората верига, която по пътя на "обновлението" ние трябва да скъсаме, е любовта, дълга към отечеството. Патриотизмът, според г. Дънов, е един предразсъдък, една отживелица. "Патриотизмът ще, разруши света", казва Дънов в една от беседите си (2 април, 1922). За отрицателя на църквата е безразлично също кое знаме ще се развява над пределите на България, за него е безразлично докъде ще се простират тези предели и въобще - дали такива ще съществуват или ще изчезнат, като се погълнат от търбуха на ония, които ни заобикалят.

Лесно е да си представим какви са могли да бъдат плодовете на подобно учение през време на последната война, когато дъновизмът получи особено голям подем!

И, струва ни се, няма да бъдем далеч от истината, ако кажем, че и г. Дънов има своя дял - колкото и скромнен да е той - в "подвига" при Добро поле...

III. Слизайки по стълбата на предразсъдъците, от които магическата пръчка на г. Дънов иска да ни освободи, за да ни направи живота щастлив, ние стигаме до семейството.

Семейството, заедно с всички задължения, които произлизат от него, е за г. Дънов - след Църквата - червеното платно, което най-много го дразни и върху което той обича с особен жар да се нахвърля.

Разрушаването на семейството, скъсването на произлизащите от него задължения - о, отживелици, с които се залъгват днес само нищите духом! - са, между другото казано, могъщите оръжия на съблазън, посредством които "учителят" владее една голяма част от своите "пасоми", защото ние ще видим по-нататък, че по-голямата част от клиентелата на г. Дънов се рекрутира между ония, на които по едни или други причини матримониалните задължения почват да тежат много или малко и ги спъват в "свободния полет на душата им".

В тази област г. Дънов атакува главно понятието за съпругеска вярност. Пожелаеш ли някого, пожелае ли те и той - никой и нищо не трябва да се изпречва на брака на вашите души, учи г. Дънов (и на вашите тела, шепнат понтифите в нощните консилиабули, за които споменахме по-горе).

Интересна е предпоставката, от която излиза г. Дънов, за да върне пълната свобода респективно на мъжа и на жената, върху които е паднало бремето на венчилото. Говорейки за взаимните отношения на мъжа и жената в брака, той казва: "Който ви обича не може да иска да ограничава нито вашето сърце, нито вашия ум, нито вашата воля. Той трябва да има вяра във вас и да остави свободни вашите действия" (Неделна беседа, 26 март, 1922).

Това казва "учителят". Понтифите пък дават следното тълкувание на тази мисъл: ако мъжът (респективно жената) ограничава желанията на своята жена (респективно мъж), то значи, че не я обича. Щом това е така, жената на такъв мъж няма защо да държи сметка за волята на един човек, който не я обича и тя трябва да върви свободно по пътя, който се чертае от нейните желания и подбуди. - Ако пък мъжът я обича, той няма да я ограничава (според теорията на "Учителя") и в такъв случай тя пак би могла да даде

свободен полет на онова, което нейното желание диктува.

Ясно е за читателя до какви резултати водят тези парадокси, какво морално израждане крият те в себе си.

"Учителя", в публичните събрания, когато говори на тази тема, обича обикновено да си служи, за да запази външното приличие, с недомлъвки, които получават своето разяснение в тайните срещи.

Все пак понякога той твърде недвусмислено изказва мислите си. "Еднообразието, учи той (Неделна беседа, 19 март 1922 г.), има за резултат да хипнотизира човека подобно на един светъл кръг, който постоянно би се въртял пред очите му. Такъв човек е загубен, той става машина. Ето защо, избягвайте еднообразието във всичко! Разнообразие в науката, разнообразие в работата, разнообразие в любовта. Там води пътят на свободния дух". Каква богата тема на съзерцание за младата 16 - 17 годишна аудитория на г. Дънов, която току-що стъпва в живота! Какво откровение за ония, които са в средата на своя живот и на който "прозата" на семейния живот започва малко да тежи! Какъв мотив за лебедова песен за ония, които виждат вече слънцето твърде наклонено на запад!

Тази част от учението на Дънов е дала досега най-богатите и най-осезателните резултати: стотици семейни огнища запустели, стотици млади хора върху хлъзгавата площ на безпътието, по-нататък ще имаме случай да кажем още някоя дума по този въпрос.

IV. Последният предразсъдък, върху който почива днешното общество и който, както всички други, не е пощаден от "Учителя", е частната собственост.

"Богатите хора са една опасност", казва Дънов (Неделна беседа, 26 март 1922). "Елате с нас, ние ще разтворим касите им и ще ви дадем богатствата им (Неделна беседа, 19 март, 1922)". "Всички богатства трябва да се разпределят по равно (Неделна беседа, 26 март, 1922)" - "Според божествената философия или всички трябва да бъдем щастливи или всички нещастни; или всички богати, или всички бедни. Противното е философия на днешните пророци. - Всички имаме право на слънцето (Неделна беседа, 2 април, 1922)". Законите днес се прилагат само спрямо бедните (Неделна беседа, 26 март 1922)".

Тук, както става ясно от приведените цитати, г. Дънов се явява напълно като комунист. И то не само що се отнася до въпроса за равното разпределение на богатата, но и по въпроса за начина, посредством който днес общежитието трябва да тури ръка върху акумулираните богатства. Г. Дънов проповядва в това отношение революционния начин на действие, така скъп на болшевиките.

Дъновистите, в миниатюр, прилагат даже - в известни случаи на живота си - мислите на своя "учител" по този въпрос.

Така те си устройват трапези на комунистични начала. Също, животът на дъновистите - 15, 20 дни - през време на ежегодния им конгрес в Търново, в "лозето", което е тяхно притежание, се устройва напълно по комунистически образец. Странното в тази комуна е обаче, че "учителят" - по подобие на някой сатрап - нищо не работи, нищо не дава, а напротив използва труда и богатата на ония, които го заобикалят и които работят а за него, и му дават всичко, каквото той поиска.

Дънов е рушител. "Понеже се готвите - казва той - за един свят на свобода - Царството на Христос и Царството Божие е царство на свободата - с тези стари форми, с остарели мехове не можете да влезете в него, едва ще можете да припарите до неговите врати (Беседа, 23 Август 1915 г.)". И, както рушителите комунисти, той не държи сметка за разрушеното, а още по-малко за онова, което ще се съзида на негово място. "Социалистите (разбирай комунистите) - те ще оправят света, казва Дънов в споменатата по-горе беседа,

защото те искат свобода. Ама ще каже някой: как така, те разрушават? - Когато градите нова къща, не разрушавате ли старата?"²

Разрушение, това е учението на Дънов. Нека разпукнем "тези остарели мехове", нека разрушим от дъно подпорите, върху които днес се крепи общежитието! Разрушете Църквата, разрушете Държавата, разрушете Семейството, разрушете Собствеността, разрушете всичко това, което е особено скъпо на нашата малка България!

И сред този хаос от развалини, под които ще угасне всеки живот, сред тази шеметна фантасмагория, вие ще видите да изплува и се очертае тъмната фигура на един безумен честолубец, който ще размахне ръка и, задавен от сатанински смях, като героя в една позната пиеса, ще каже най-сетне: "Voilà!"

Ето крайната цел, крайният резултат!...

Безумен честолубец - това е Дънов. С темперамент на ипохондрик, с посредствени способности, хитър, практичен, злобен и прикрит, главната черта у Дънов остава все пак неговата болезнена амбиция, която не престава да расте с всеки нов ден.

Скарал се в ранна възраст с православната църква и някои нейни първи хора, неocenен и неуспял в обществото, той не забравя това, а най-вече той не прощава това. И използвайки известни слабости на някои членове на това общество, спекулирайки с известни недъзи на последното, той намира богата почва за своето отмъщение. Незабелязан отначало, необезпокояван отпосле поради престъпна небрежност, Дънов е вървял успешно в избора от него път, рушейки наляво и надясно омразното му общество, омразната му църква, докато днес го виждаме доставен вече на пиедестала на обожаването, велик жрец на нова вяра, смятащ се за изпратен от Бога, нещо повече - за прероден Бог, дошъл на земята да въдвори царството на свободата и любовта... И хиляди последователи от всички краища на България ходят след него. Също както в приказките "Хиляда и една нощ".

Достоен пример за размишление за ония, които водят обществото. Чудновата легенда, която показва какви могат да бъдат резултатите от една небрежност ...

Това е моралната личност на Дънов.

Неговата външност? - Около петдесет годишен, среден ръст, слаб, полубяла неголяма брада и мустаци, прошарени дълги коси, грижливо подстригани и причесани назад. Лице тъмно-жълто, изпито. Очи малки, хлътнали; поглед обикновено изгаснал, но който понякога светва с поразителна и проникателна сила, която показва, че енергията за живот кипи в него още твърде силно и че желанието да вкусува от всички радости на живота не е угаснало. Гласът му е тих, рядко достига високи ноти. Говори монотонно, гледайки от време на време през силна лупа текстовете на Библията подвързана в златна подвързия - книга, която при проповедите стои винаги отворена пред него. Не може да се отрече, че той притежава една лична привлекателност, че от него вее една съблазън, един чар, подобен на оня, който приписват на змията, която, казват, омагьосвала своята жертва преди да се хвърли на нея. Това последно качество, безспорно, немалко е спомогнало за успеха на Дънов. Особено по отношение на неговата женска клиентела изглежда, че то е имало и има решаващо влияние...

И така, ние сме поставени пред въпроса: коя е клиентелата на г. Дънов, т. е. кои са неговите последователи, от кои среди на обществото се рекрутират те, защо отиват при него?

В настоящия момент сектантската вълна на дъновизма, неспъвана почти от нищо и никого в своя устрем, е успяла да разлее своите изпълнени с миризми води почти във

всички краища на България: тя е проникнала еднакво и в селото и в града.

В градовете обаче числото на adeptите на Дънов е сравнително много по-голямо отколкото това в селата: и много естествено; едно учение, което спекулира преди всичко с известни ненормалности, съществуващи в обществото и някои негови членове, може да намери много по-богата почва за развитие в градовете, където тези ненормалности са много по-големи, отколкото в селата, където животът е по-прост, но затова пък е по-чист, по-естествен.

От градските центрове - и това пак се обяснява с изказаната по-горе мисъл най-чувствително и болезнено е засегната столицата. Тук са щабовите на "учителя" и на първите понтифи, тук държат те своите главни проповеди и консилиабули, тук печатат те своята богата литература, оттук те прожектират на всички страни "светлината" на обновата. Друг важен център на "новото" учение е Търново. Там дъновистите притежават и свой имот - лозе и вила (по-скоро това е имот на един от дъновите последователи, предаден на разположението на "братята" и "сестрите"; дъновото общество - като отделна юридическа личност - не съществува в очите на Закона и като такова, не може да придобива и да има никакви имоти), където всяка година, през м. август, става "конгресът" им. После идат Ст. Загора, Пловдив, Варна, и т. н.

Мъчно е да се определи общото число на дъновите последователи за цяла България, така като не всички, които вярват в посочените от "учителя" пътища, правят това открито. Много дъновисти, по различни тактични съображения, старателно прикриват "своята служба на "новия" месия. Все пак, според данните, до които ние можахме да се доберем, това число е около 15 000; във всеки случай повече, но не по-малко. От тези петнадесет хиляди избраници, столицата има щастието да приютява около 3 000 души. Общо градовете трябва да имат около 10 000 Дънови последователи; селата си разпределят останалите 5 000 души.

В обществото на Дънов има хора от различни изповедания: християни, евреи, мохамедани. Последните две категории са, действително, едно съвсем незначително число. Но характерно е все пак, че в религиозното общество на Дънов има хора от различни изповедания: това говори най-добре, че Дънов е скъсал напълно с Православната Църква, с християнството въобще и че е създавал нов култ - култ към своята личност преди всичко - пред която идат да се покланят безразлично и християни, и евреи, и мохамедани, всички те, разбира се, напуснали предадените им от поколенията изповедания и дошли да легнат в краката на избрания от тях Молох.

Обществото на Дънов, разгледано от гледна точка на пола на ония, които го съставляват, брои повече жени отколкото мъже. Този успех на "учителя" между нежния пол ние сме склонни да обясним - както загатнахме това по-рано - с някои чисто лични негови качества. Не е тайна, че някои патологични религиозно - мистични състояния на душата са свързани с известна сексуална възбудимост. Ние мислим, че именно по-голямата част от последователките на Дънов могат да се характеризират с едно подобно състояние. Ние сме имали случай да наблюдаваме много от тях, когато целуват ръка на "учителя". Техният поглед пламва и се премрежва в нея, устата ям страстно и продължително се слагат върху неговата ръка, тялото им конвулсивно трепери. Това са моменти, които с нищо не се различават от спазмата. Имало е и случаи, когато по време на проповедта някои жени са изпадали в екстаз, в един вид истерични припадъци, и неможейки да се удържат на мястото си, са ставали и в шеметен устрем са се хвърляли в краката на своя идол.

Трябва да се забележи също, че една голяма част от женската клиентела на г. Дънов е в така наречената "опасна възраст", т. е. когато, както е известно, жената преживява една

обща криза, имаща основата си в чисто полови причини.

Но "учителят" е щастлив: недейте мисли, че го заобикалят само жени, които са в залеза на своята младост. Неговото общество се краси и от мили и хубави девойки, току-що цъфнали ... и те не са малко! Тук именно се крие и една от големите опасности на дъновото дело за обществото.

Тези млади девойки, повечето малолетни, попадат в една среда с един пагубен промискуитет, съдържащ в себе си недъзите на израждането; една съблазнителна на пръв поглед, нагодена изкусно, за да може да поразии тяхната лесно впечатлителна фантазия, но престъпна и притивообществена проповед. Това отравя техните млади души, техните крехки тела и ги хвърля в пътя на безнравствеността, а и по такъв начин ги прави загубени за обществото, загубени за семейството, загубени за църквата.

И страшното е, че това са самите майки, самите родители - дъновисти, които хвърлят своите невинни деца в това блато на социална зараза.

Между сто ще цитирам само един пример. Една дама от доста видното и добро общество се увлича в учението на Дънов. Тя започва да води в своето "ново" общество и своята дъщеря, съвсем младо момиче. Последната също се увлича твърде много. Мъжът отначало не обръщал внимание на всичко това, но след известно време той трябвало да забележи по доста осезателен начин странната промяна извършена с жена му и дъщеря му. Последните не проявявали повече никакъв интерес към него, никаква грижа към къщи. За него станало скоро известно кой е причината за разрушаването на семейното му огнище. И той се опитва да тури край на растящото зло... Уви, било вече твърде късно. Жена му заявила, че ло-скоро ще напусне къщата му, отколкото да се откаже от своето ново учение. И тя не закъсняла да стори това. Виждайки, че жена му е безвъзвратно изгубена, мъжът поисква да спаси поне дъщеря си. Той решава да я отведе във Виена, където възнамерявал да се установи да живее в бъдеще. Когато дъщеря му чува обаче този план, тя изпада в ужас и се опитва да се хвърли от прозореца на къщата с цел да се убие, но само и само да избегне страшната раздяла, която баща ѝ искал да наложи: предпочита да умре, отколкото да отиде да живее далеч от "учителя". И нещастният баща вдига ръка и от нея и, както се научаваме, търси понастоящем купувачи на имотите си, след което мисли да се изсели завинаги от България³.

В обществото на Дънов намираме не само млади девойки. Там има и твърде много млади момчета, още гимназисти.

Очевидно е, че и те - още повече отколкото девойките може би - са изложени на моралната поквара, която души тази среда, от която те ще излязат или религиозни манияци, изгубени и за себе си и за околните, или озлобени, с желание за мъст граждани, - твърде опасни за обществото, както всички фанатици, чиито идеи за социална обнова на света имат мистична подкладка в основата си.

Опитваме ли се пък да разгледаме дъновото общество от гледна точка на социалното положение на лицата, които го съставляват, ние ще констатираме на пръв поглед едно странно противоречие: хора от всички слоеве на обществото, от почти всички професии, с различно материално положение от онзи, който не знае дали ще яде на утрешния ден, до този, който плува в изобилие и излишество - стоят пъстро смесени един до друг!

Нищо странно, обаче за онзи, който иска да вникне малко повече в същността на нещата.

Тази смесица от бедни и богати, от учени и невежи, от благовъзпитани и простаци потвърждава само истината, че всеки обществен слой има своите болни елементи, има своята утайка, която както помията изхвърляна от къщата на милионера или на просека, на

професора или на хамалина, на светската дама или на уличната жена се изтича все на едно място - в клоаката.

Това смешение е най-очебиещо в софийските ложи. До скромната и простичка жена от крайните квартали ще видите не една генералша от софийския хай-лайф. До работника на ръчния труд седи докторът, адвокатът, дипломатът. До невежата и неграмотна слугиня, се очертава повехналия, но все още жаден за ласки, силует на една позната служителка на богиня Полимния и т. н.

Нека се учудват как така просветени люде - защото безспорно такива има, макар и твърде малко, в обществото на Дънов - могат да допускат и възприемат абсурдните вярвания на този странен месия (каквото е напр. вярването за прераждането на душата), вярвания, които нито един разум не би могъл да обоснове.

Тези, които се учудват така забравят, че от страна на рационалната логика, която координира нашите мисли, съществуват редица други твърде различни видове логики, именно впечатлителната логика, колективната логика, мистичната логика, които в повечето случаи стоят над разума и дават живот на подбудите, които създават нашето, поведение. А вярванията имат несъзнателен и независещ от разума произход, и не се подчиняват никога на разсъждения.

По-голямата част от дъновите адепти се интересуват обаче твърде малко от догматичните, абстрактни страни на неговото учение. Последните им служат само за параван. За тях по-важна е материалистичната, реалната страна на това учение, чиито плодове те могат да оберат още тук на земята. Тази страна на учението ние изложихме именно в началото на тази статия.

Накрая, за да бъде пълна картината на дъновото общество разглеждано в неговия състав и за да можем да направим известно обобщение, ние ще се опитаме да направим една класификация на лицата, които съставят това общество, като този път вземем за база подбудите, интимните причини, които карат тези лица да стават членове на казаното общество и да остават там.

1) На първо място идат онези, които намират в проповядването на това учение източник за своето преживяване, за своето благосъстояние. За тях споменатото учение е занаят. Това са понтифите, начело със своя първосвещеник Петър Дънов. Някои от тях, както е случая преди всичко с г. Дънов, не работят нищо друго. Други имат известна професия, но не тя е главният им източник за препитание. Такъв е "новото" учение.

Ние ще видим по-нататък, че организацията на Дънов разполага с обилни парични източници, благодарение котизациите, които се събират от нейните членове и главно вследствие богатите дарения, които някои членове правят за спасението на душата си. Това са безотчетните фондове в ръцете на г. Дънов и на неколцината негови избраници.

Тази категория естествено е най-малка по брой, но тя е най-достойна за заклеяване; тя е и най-опасна за обществото. Това са група шарлатани, които спекулират с обществените недъзи, вместо да ги лекуват, използват и насърчават човешките слабости, вместо да ги отстраняват, експлоатират слабодушните и слабоволните - с една дума вършат една престъпна търговия с човешките нещастия за лична облага. Това са хищни птици, които под прикритието на нощния мрак се хвърлят със стръв върху своята осъдена на смърт плячка.

Обществената хигиена налага повелително преди всичко елиминирането на тези опасни търгаши на човешки души.

2) На второ място в обществото на Дънов намираме умствено и нервно болните, т. е. страдащите от различни религиозно - мистични психози и неврози.

Ние няма да влизаме в разглеждане на етимологията на тези душевни болести. Ще отбележим само, че обществото на Дънов е твърде малко пригодено за лекуването на засегнатите от подобни болести лица; напротив, там съществуват всички елементи за едно прекалено и постоянно възбуждане на техните болни души и умове, което има най-гибелни последици за развитието на болестта им. Техният промискуитет пък оказва твърде вредно влияние върху другите, здравите членове на дъновото общество, особено върху младите.

Тези нещастници, разбира се, не са виновни за своето положение. Дълга на обществото към тях е, за по-чувствително засегнатите, да ги изпрати в специални санаториуми, където да ги направи безвредни за себе си, а също и да им помогне, като ги подложи на едно системно лекуване, според състоянието на болестта им.

Тази категория брой доста хора, но не тя е най-многобройната.

3) Широката маса на Дъновите адепти се състои от лица, които отиват там преди всичко защото известни положения от моралната и социална страна на новото учение, най-вече тези, които засягат семейството и свободната любов, прилягат в даден момент за нагаждане начина им на живот.

Не искаме да кажем, че всички, за които говорим тук, са непременно с преднамерена зла воля и че всички те си дават точна сметка за вършеното от тях. Има, разбира се и такива. Но по-голямата част са чистосърдечни, те вярват искрено в проповедта на "учителя" и си приспособяват живота според неговите проповеди, именно, защото вярват така и защото считат, че вършат по този начин нещо добро. В това си поведение, обаче, те се подчиняват несъмнено на известни вътрешни подволеви подбуди и непризнати желания, - за което, разбира се, те не могат да се дадат и не си дават сметка.

Тук преди всичко намираме лица, които по едни или други причини са преживели известни разочарования в семейния си живот и последният е започнал, в по-малка или по-голяма степен, да им тежи.

В моменти на подобни семейни кризи тези лица, подложени на изпитание, виждат един човек, който им казва, че брака, който макар и в известни моменти тежък, те са считали все пак за свещен, е една отживелица: че семейните задължения, които макар и ограничаващи абсолютната им свобода, те са считали все пак за един обществен дълг, са предразсъдък; че всеки има право да живее както си иска, без да държи сметка дали с това ще причини нещастие на ония, които го заобикалят, пък били те й неговите най-близки; нещо повече, този магьосник открива пред тях градината с плодовете на съблазънта, които дотогава те са считали за забранени и им казва: Братя и сестри, те са за вас, яжте свободно и на воля, радвайте се взаимно, опивайте се, любете, правете това, което сърцето ви желае; няма нищо лошо в това - казвам ви го аз, който съм пратен от Бога да ви ошастливи...

Изкушението е голямо, психологическият момент е добър и влизат те, съблазнените, в градината на радостта и безкрайната свобода, отначало срамежливо, само за опит, а после, увлечени несъзнателно, без да си дават добре сметка за вършеното, навлизат все по-дълбоко и по-дълбоко в райската градина, докато най-сетне се изгубят безвъзвратно в нея... А в замяна на това техните семейни огнища все повече и повече добиват вид на ад, докато най-после всеки живот стане невъзможен там.

Примерите в това отношение изобилстват; ако по-късно стане нужда, ние ще ги посочим подробно в отделна статия.

Но не само семейни хора, разрушили своето семейство, намираме в райската градина: там се разхождат и множество млади девойки и момци, дошли да вкусат забранения плод. Девойки и момци загубени безвъзвратно за един бъдещ чист съпругески

живот!

Тази категория лица, разбира се колкото и слабоволна, колкото и носеща в себе си в потенциално състояние зародиша на безнравствеността - в по-голямата си част - не би скъсала с обществения морал, ако не намираше затова благодатната почва, разработвана така грижливо от Дънов и неговите понтифи.

За да спасим първите, нужно е да обезвредим последните. По какъв начин? - Това ще видим след малко.

Но, преди да си отговорим на зададения въпрос, нека разгледаме средствата, с които г. Дънов си служи, за да насажда своите отровни плодове в обществото.

Първото средство е живото слово. Беседите, които държи г. Дънов, са два вида: публични, които се говорят в неделя преди пладне и тайни, държани всеки четвъртък вечер, след 7 часа.

На публичните може да отиде всеки, който иска; на тайните, които стават при заключена врата, отиват само "избраните", които г. Дънов благоволи да дари с такава милост.

На второ място иде литературата. Преди всичко, всички беседи на Дънов се стенографират и печатат; печатат се, разбира се, само ония беседи, които г. Дънов говори публично. Освен това, издават се и маса други книги по "окултната" наука, оригинални и преводни. Съществуват и един окултен вестник "Анхир" и едно окултно списание "Всемирна летопис". С тази литература, разбира се, се прави широка пропаганда.

Дъновото общество не е чуждо и на забавите - също едно средство за пропаганда. Тази година, на 24 март, то даде една голяма вечеринка във "Военния клуб", а всяка неделя вечер, след 7 часа, устройваше по-малки забави в един нает специално за целта салон. На тези забава се пее и свири преди всичко окултна музика. Дъновото общество има свой хор и свой оркестър. То притежава също свои композиции (текст и музика), събрани в отделен том. Там също се четат окултни разкази и стихове, често пъти съставени от самите членове на обществото; рисува се, и т. н. По този начин "учението" се пропагандира особено между младите, а после - това служи и за една културна и невинна фасада, зад която в даден момент ще се опитат да се прикрият носителите на моралния разврат.

Дънов обича твърде много и екскурзиите.

Обикновено той води своите ученици все на едно и също място: във Витоша на една полянка, добре скрита от индискретни погледи, между селата Бистрица и Драгалевци. Там братята и сестрите прекарват понякога по няколко дни, устройват си общи трапези и пр.

Обществото на Дънов или по-скоро неговите водители разполагат с големи парични средства, които се дават, по специална процедура, главно от заможните членове. Някои от последните правят и богати дарения, като по такъв начин успокояват съвестта си за не винаги чистия произход на своите богатства. Един от тях преди две години беше купил специално здание - днешния дом на журналистите - за сграда на дъновистите. Понеже зданието се реквизира и не може да се използва за предназначенията, щедрия дарител се принуди после да го продаде. Казват, че сега същият смята да купи за целта друго още по-голямо здание.

Тези средства се използват, разбира се, широко от водителите на вражески настроената към обществото организация на дъновистите за пропагандиране по всички начини тяхното разрушително дело сред това общество.

Организация? - Бялото братство, както наричат дъновистите своето общество, е безспорно една организация, имаща своя програма, своя литература, свои фондове, и то една организация, която в очите на закона няма легално съществуване, една организация с

две лица - явно и тайно, - чиито цели, доколкото са познати, са явно антисоциални.

Но не е ли само платонична опасността от съществуването на тази организация? - След всичко, което се каза дотук безспорно не. Опасността е реална, разрушителните резултати от тази организация ги виждаме всекидневно пред очите си.

Има душевни отрови, чиято търговия не може да бъде оставена свободна и ненаказана от момента когато тя става фродульозна.

Законите на обществената хигиена налагат пресушаването и на застоялите блата, от които се изпаряват мирзми тровещи душата, както изискват това те и по отношение на маларийните блата, от които излизат бацилите атакуващи нашето тяло.

Обществото е един особен организъм, чиято цялост се крепи от една система елементи по-малко фатална и по-малко тясна от тази на живите организми; психологичните сили, добри или вредни, действат там с много по-голяма сила.

Тези душевни отрови особено фатални са били - такива са те и днес -за нашата малка, измъчена България. Те винаги са бивали предвестник - мрачен и зловещ - на народни крушения. Историята в това отношение е позната. Тези изпълнени с трагизъм страници от нашата история напоследък са припомнени, с особена сила, с особена трогателност, от Негово Високопреосвещенство Видинския Митрополит Неофит в неговата малка, но ценна книжка: "Към напредък или към пропаст". Религиозно-мистичните секти - това е един опасен атавизъм, предаден ни от вековете, към който ние трябва да бъдем особено внимателни, срещу който всички здрави сили от обществото трябва да се борят с последна енергия.

София 1922 г.

Бележки:

1 Или още: "Духът изисква да бъдем и като царе и като последни хора еднакво свободни. То е учението на Христос, което проповядвам; да имате и да давате свобода, да имате и да давате свобода и пак да имате и да давате свобода, - и умствена, и сърдечна, и религиозна, и гражданска, и домашна: свобода навсякъде (Беседа, 23. VIII. 1915)",

2 Ред.: (...) "в болшевишката (култура?) има зачатък на божественото начало" (...) "божественото начало работи в Съветите, но не в тая форма се изявява" - казва Дънов на адепта си Л. Лулчев на 31. VII. 1940 г. [В: Любомир Лулчев, Тайните на дворцовия живот. Дневник (1938 - 1944). София: Веселие, 1992, с. 211].

В строго секретната справка на германската Служба за сигурност от 4 август 1944 г. пише следното: "Евдокия и Багрянов принадлежат към известната тук секта на Дънов.

Най-настоятелно препоръчваме внимателно проучване на тази секта, което ще позволи на всички непосветени да разберат много от събитията, които тук се развиват от години насам".

(В: България своенравният съюзник на Третия райх. София: Св. Георги Победоносец, 1982, с. 285).

3 В тази си статия ние се въздържаме, по мотиви лесни за разбиране, да цитираме имена. Ще чакаме, ако подобна дързост е възможна, да бъдем опровергани и тогава вече не по наша вина - ние ще се принудим да хвърлим пред обществото и имена, които сега от деликатност премълчаваме.

М. А. Калнев

Нравственото и социално - политическото учение на Дънов и дъновистите пред съда на Божието слово

Нравственото учение има за свой предмет: 1) отношението на човека, като тварно същество, към Бога, 2) отношението му към себе си и 3) отношението му към ближните, съгласно думите на Христос: "възлюби Господа, Твоя Бог, с всичкото си сърце и с всичката си душа, и с всичкия си разум ... и ближния си като сам себе си" (Мат. 22, 37 - 40). В такъв ред ние ще разгледаме, при светлината на Божието слово, нравственото учение на Дънов и неговите последователи.

Ако истинската нравственост е стремеж към доброто и Бога, като към най-високо благо, а то се постига с подчиняване човешката воля на Божествената, то човек не може да бъде абсолютно (напълно) свободен: неговата свобода е в Бога, защото абсолютно свободен е единствено само всемогъщият Бог, творецът на цялата вселена и човека. Затова и Христос учи: "Аз съм път, истина и живот; никой не дохожда при Отца, освен чрез Мене" (Йоан. 14, 16); "без Мене не можете да вършите нищо" (15, 4 - 7). "И тъй, ако Синът ви освободи, ще бъдете наистина свободни" (8, 36). "Дето пък е Духът Господен, там има свобода" (2 Кор. 3, 17).

Съвсем иначе учат за свободата Дънов и дъновистите: по тяхното учение човек е абсолютно свободно същество; той е абсолютно свободен и във вярата и в нравствеността.

В една от своите беседи Дънов учи: "Духът изисква да бъдем и като царе и като последни хора, еднакво свободни. То е учение на Христос, което проповядвам: да имате и да давате свобода и умствена, и сърдечна, и религиозна, и гражданска, и домашна: свобода навсякъде" (Беседа 13. VIII. 1915 год.). Под думата религиозен аз разбирам човек свързан за нещо... Освободете вашите сърца и умове от всякакви предразсъдъци, от всякакви вериги. Само в сферата на абсолютната свобода те могат да виреят" (Неделна беседа на 26. III. 1922 г.). "Щом започнете да ограничавате духа на човека - учи Дънов - как той трябва да чувства, да мисли и да действа, веднага духът ще ви напусне. Хората трябва да се развързват, а не да се свързват" ("Свобода на духа", стр. 4 - 5). Нека забележим грубото противоречие, в което попада сам Дънов в своето учение. Евангелското нравствено учение налага известни задължения на християнина; затова и го ограничава до известна степен в областта на мислите, чувствата и действията. Иначе не може и да бъде. Дънов не признава предписанието на християнската нравственост: от нея казва той, "хората трябва да се развързват". Но ето, че и той учи своите последователи как са длъжни да мислят, чувстват и действат, т. е. ограничава в указаните области тяхната свобода, и при все това духът на неговите ученици "не ги напусна веднага". Ясно е, че Дънов "развързва" своите ученици от нравственото учение на Христос, а ги "свързва" със своето, както ще видим по-долу, безнравствено учение.

"Преди всичко самата дума "религиозен" (от латинската дума religare - свързвам), пише един от учениците на Дънов, буквално значи свързан с нещо човек, т. е. свързан с известна вяра, църква, доктрина, теория, предразсъдък, суеверие или каквото щете. А свързан човек значи лишен от свобода на ума, на чувствата, на действията в оная област, в границата на която той е "свързан" (след. и в Христовата вяра?). А не е ли истина, че всички съществуващи християнски и нехристиянски религии са обвързвани с толкова догматически, ритуални, морални и други установления, постановления, предписания,

канони, правила и закони, че те са се обърнали в институти, които единствено се грижат само как да запазят непокътнати всички тези догми, канони, правила и пр." (Где е истината, стр. 142).

От приведеното учение на Дънов за "абсолютната свобода" на човека, даже и в догматичните и нравствените установления, ясно се вижда, че нито християнската вяра, нито началата на християнската нравственост, изложени в словото Божие въобще и в учението на Христос, нашия Спасител, в частност, за тях нямат никакво значение, защото и те са "абсолютно свободни" от всичко това. Не е ли свършено ясно след всичко това лъжата в устата на Дънов, когато той, прикривайки се с името на Христос, твърди, че проповядва не някакво друго, ново учение, а чистото учение на Христос!? Пък иначе не може и да бъде: този, който отрича Христос като Бог, Спасител и единствен Учител във вярата и нравствеността, може ли да се подчинява на Неговото нравствено учение? Затова и няма нищо чудно, че дъновистите, като признават своя "учител" Дънов за превъплътен. Христос, отхвърлят своето Христово учение за подчинение на волята Божия и се обявяват "абсолютно свободни" във всичко, като не желаят да бъдат свързани от никакви установления на Христовото учение ни във вярата, ни във нравствения живот.

По такъв начин Дънов и дъновистите скъсаха нравствената връзка с Бога, излязоха от подчинение на Неговата света воля по отношение делата на вярата и нравствеността, и като се обявиха "абсолютно свободни" и тук и там, започнаха да проповядват свое нравствено учение, както по отношение на ближния, така и към самите себе си.

Нека видим най-напред какво е отношението на дъновистите към ближните.

Нравствените задължения към ближния са изразени в кратките и общи думи на нашия Господ Иисус Христос: "възлюби ближния си като себе си" (Мат. 22, 39). От любовта към ближните, като от корен, произлизат всички видове взаимоотношения между хората: справедливост, честност, милосърдие, доброжелателство, прощаване на обидите, любов към враговете и пр. Също от любовта към ближния произлиза, като неин венец, като най-висше нейно проявление, християнското самопожертване, съгласно думите на Христос: "никой няма любов по-голяма от тази, да положи душата си за своите приятели" (Йоан. 15, 19).

Дънов и неговите последователи постоянно говорят и пишат за любовта като главно начало на взаимоотношенията между хората.

"За да разрешите живота - учи Дънов - трябва да турите за основа Любовта... Тази Любов е, която обединява цялата вселена, всички същества от единия край до другия в тази велика хармония на Любовта"... "Всяко ваше действие да бъде един акт любовен", (сер. 4, стр. 26, 46, 74). "Никаква нечиста дума не трябва да излиза от вашия език", повтаря Дънов думите на ап. Павел (Гал. 4, 29) и пр. (Пак там, стр. 26, 46, 51 и 74). Така на думи учат за любовта и последователите на Дънов. А на дело? На дело дъно-вистите се показват напълно други, защото любовта им се простира само над техните едновеци - над "Белите братя". Всички, които не са съгласни с лъжеучението на Дънов, се подлагат от тях на най-груби оскърбления, подигравки, на най-възмутителни ругатни, пълно презрение и злоба, ненавист и вражда, безразлично те живи ли са или умрели вече.

Дже и езичниците се отнасяли със снисхождение към своите мъртви, дори и с всеопрощение. Така древната пословица на езичниците - римляни казва: *De mortuis bene, aut nihil*, т. е. "за мъртвите трябва да се говори или само хубаво, или нищо". Дъновистът Истинолюбиви в своята злоба, която го поставя дори и от езичниците по-ниско, пише за починалия Д. Ласков, който опроверга Дънов, така: "Лъжецът, клеветникът, съгледателът Ласков скоропостижно си замина", т. е. заплати с живота си "своето

престъпление" (стр. 13). Той, без да скрива, се радва на смъртта на Ласков и оскърбява не само неговата памет, но и родствените свети чувства на любов към умрелия от неговите родни и близки хора.

Особено голяма злоба храни г. Истинолюбиви към владиците на Православната Българска Църква. Той не ги нарича с други имена освен "чернокапци", "расоносци" и др. т. С чувство на нехристиянска злоба той пише за тях: "Владиците отдавна са изменили на своето предназначение и са се отдали само на най-отвратително плътско саможивство и себеугод-ничество"... "Имат ли капка мозък в главата си тези нещастни владци"... "Съскат като настъпени змии, лъжат, клеветят, ругаят наляво и дясно"...

Ученикът на Дънов в края на своите ругатни "плюе на тези владци и на тяхната църква" (стр. 3). Това е вече върха на оскърблението и ожесточението срещу целия български народ, принадлежащ към Православната Църква: в печата дъновистите открито плюят на целия православен народ и на неговата света Църква. Ето на каква "божествена любов" към ближните Дънов научил своя ученик!

Другият достоен ученик на Дънов, който скрил своето име под названието Giovanni се старае да извиня гореприведените дръзки ругателства на сатанинска злоба на своя едноведец "Истинолюбиви" с , такива съображения: "Човек с нерви и силен темперамент чудно ли е, че във възмущението на душата си е употребил силни изрази* (Где е истината, стр. 6).

Но сам Giovanni не стои особено далеко от своя събрат по отношение на "силните изрази". Цялата негова книга от 301 страници е изпълнена със същата злоба, ругатни и най-груби изрази срещу тези, които опровергават дъновисткото лъжеучение, срещу Христовата църква, срещу свещенството, православно богослужение, с една дума срещу всичко, което носи името православие. Много примери от изразите на "божестве-ната любов" и на г. Giovanni няма да привеждаме, ще се ограничим с няколко.

По думите на Giovanni всички, които изучават лъжеучението на дъновистите и които дишат против него, са "съгледатели" (Публична беседа 19авг. 1922 г.), ползващи се с "йезуитски средства" в литературната си борба с дъновистите, заплатени щедро от българския Синод (Где е истината, стр. 9, 13); те спадат в "категорията на тъпоглавците" (стр. 108); "те съдят вследствие великата безсмисленост, която владее в техните глави (стр. 117); "както по липса на знания, така и още повече поради навика им да се търкалят само в сферата на нагоните си от плътско и низко естество" (стр. 127).

Като оставим на страна въпросът за това, дали е възможно да остане ненаказано подобно едно издевателство над признатото от държавата "господстващо" изповедание, в която и да било културна държава, ние молим читателите да ни кажат по съвест: има ли "божествена любов" към хората, която се проповядва само на думи от Дънов на дъновистите, в приведените техни думи?

Но своята "божествена любов" към хората дъновистите проявяват не само на думи, но и на дела, и което е от всичко най-печално, основавайки се на вероучението и нравоучението на Дънов. Нека приведем няколко от многото примери.

"Един русенски дъновист - адвокат, значи не прост необразован човек, постоянно биел своята жена. - Защо биеш жена си запитали го съдиите? -"За да изкарам дяволите от нея", отговорил той напълно свободно. "Ами че нали Евангелието забранява да биеш другите" - запитали съдиите. -"Да, то забранява, но аз не се намирам още на тази свършена степен и затова я бия" - отговорил той и с това продължавал да бие съпругата си, напълно успокояваш съвестта си, че душата му е на низка степен на свършенство и че

тя има време още да се преражда и усъвършенства" (Архим. Евтимий "Писма за дъновизма", стр 47 - 48). Несъмнено добрият ученик на Дънов добре усвоил неговото учение: "Грешките, които правим - учи той - правим ги не по своя воля, а по други причини, които лежат в нашето минало", т. е. във времето на предишното прераждане (Сила на живот, стр. 42).

Ние още ще попитаме дъновистите: а побоя, който нанесоха техните едновърци на един руски бежанец след беседите на "великият техен учител" Дънов в Търново, дали и това е проява на проповядваната от тях "божествена любов" или проява на "абсолютна свобода, в нейните догматични и морална установления, в чувствата и действията?"

А ужасното събитие в Стара Загора, което поразява ума и сърцето: интелигентната жена, която усвоила учението на Дънов, в името на своето духовно единение с дъновистите, заклала мъжа си и трите си деца - за какво свидетелства този факт? Пак ли за "божествена любов" и "абсолютната свобода", проповядвани от Дънов!

А самоубийството на доцента от Софийския университет Сапунджиев, увлечен в дъновизма, очевидно, разочарован от него и изгубил смисъла на живота си, не лежи ли като неизлечимо петно на съвестта на Дънов и дъновистите?

Нека накрая дъновистите и техните съчувственици обяснят на българското общество трите ужасни случаи в "Бялото братство", станали почти едновременно, за които ние случайно научихме от вестниците, когато вече привършвахме този наш труд. Те са следните: "Завчера, съобщава вестник "Мир", младежът Александър Стоянов, дъновист, изпаднал в аномално състояние, се опитал да убие родителите си. Успял само да ги нарани и бил заловен и обезоръжен" ("Мир", окт. 1926 г. № 7898).

Вестник "Русь" препечатва от българските вестници следното съобщение под заглавие: "Изгонване дявола чрез самоубийство". "Преди няколко дни от София изчезнала дъновистката Димитрица Урулова, 49 годишна, прислужница в дома на доктор Пинкас. Вчера в село Симеоново е намерен висящ на едно дърво трупа на Урулова. В оставеното от нея писмо Урулова съобщава, че в нейното тяло се вселил дяволът, който трябвало да прогони чрез самоубийство. В писмото си до нотариуса самоубийцата завещава спестените си 7000 лева на окултното "Бяло Братство", на улица "Опълченска" № 60, където живее и сам Дънов. Делото се намира при следователя".

Вестник "Зора" дава съобщение под заглавие "Опит за самоотравяне". Причините - пак "учителят" Дънов зад кулисите на трагедията" Съобщават за опит за самоотравяне на работничката - словослагателка Йорданка Иванова, 20 годишна, от София. "Доскоро - казва вестникът - младата работничка била много жизнерадостна, но от около един месец насам тя започнала да посещава редовно беседите на "учителя" Дънов и се увлякла твърде много в това ново учение". "Недоразуменията, които имала с родителите си по повод посещаването събранията на Дънов и късното връщане в дома, както и любовта с някакъв юноша, създали у словослагателката убеждението, че нейният живот е излишен и, че тя "не трябва да живее". Двама работници насила я накарали да погълне кисело мляко. Доведена в болницата на "Червен Кръст" Иванова а тук отказва да пие противоотровите лекарства, но лекарите я заставили насила да стори това. Животът на младата работничка не се намирал в опасност, но отровата -забелязва вестникът - щяла да остави сериозни следи върху организма ѝ ("Зора", бр. 2224, 1926 г.).

Нравствените задължения на християнина спрямо самия себе си се състоят главно в запазване целомъдрието на душата и тялото, и в разумния стремеж към издигане своя живот и неговата святост, защото само при това условие човек може да бъде в общение с Бога и да има надежда, че ще получи вечен живот в единение с Него: "Бъдете свети, говори

Господ, понеже Аз съм свет". (1 Петр. 1, 16; Лев. 2, 44), защото в царството небесно "няма да влезе нищо нечисто, нито който върши гнусни работи и лъжа" (Откр. 21, 27). А за постигане на тази нравствена чистота е необходима непрекъсната работа срещу съблазните на плътта и нечистите, низките мисли на ума. Така учи за това словото Божие.

Съвсем иначе учат за нравствената чистота на човека Дънов и неговите последователи. От тяхното лъжливо учение за "абсолютната свобода" на човека по необходимост трябва да се появи и лъжеучение за пълната негова свобода от целомъдрие и нравствено духовна и телесна чистота. Затова няма нищо чудно в това, че Дънов проповядва открит разврат между хората.

За святостта на брака и взаимоотношенията между мъжа и жената словото Божие учи така: "не сте ли чели - учи Спасителят - че Оня, Които отначало ги сътвори, мъж и жена ги сътвори, и каза: "затова ще остави човек баща и майка и ще се прилепи при жена си, и ще бъдат двамата една плът". Тъй че те вече не са двама, а една плът. Прочее, което Бог е съчетал, човек да не разлъчва" (Мат. 19, 4 - 6). Св. ап. Павел учи: "вие, жените, покорявайте се на мъжете си, като на Господа, защото мъжът е глава на жената, както и Христос е глава на Църквата, н Той е спасител на тялото. Но както Църквата се покорява на Христос, така и жените да се покоряват на мъжете си във всичко. Вие, мъжете, обичайте жените си, както Христос обикна Църквата и предаде Себе Си за нея" (Ефес 5, 22 - 25). "Бракът е нещо честно у всички, и брачното легло чисто: а блудниците и прелюбодейците ще съди Бог" (Евр. 13, 4). "Прелюбодейците... няма да наследят царството Божие" (1 Кор. 6, 9). "Слушали сте, че бе казано на древните: "не прелюбодействай". Аз пък ви казвам, че всеки, които поглежда на жена с пожелание, вече е прелюбо-действал с нея в сърцето си (Мат. 5, 27 - 28).

Така учат за святостта на брака и за чистотата на мислите Иисус Христос и ап. Павел. Съвсем иначе учат за тях Дънов и неговите последователи. Те проповядват пълна свобода в отношенията на половете помежду им. И в това безнравствено тяхно учение няма нищо чудно: то се явява като пряко следствие от всички "догматични, ритуални, морални и пр. установления" на християнството.

Бракът "само в име Господне" (1 Кор. 7, 39), т. е. благословен от Църквата, Дънов отрича, а признава за такъв благословения от него самия, защото той отрича самата Христова Църква. Приведените думи на ап. Павел за подчинението на жената на мъжа за Дънов нищо не значат "Който ви обича - учи той - не може да иска да ограничава нито вашето сърце, нито вашия ум, нито вашата воля. Той трябва да остави свободни вашите действия" (Беседа 26. Ш. 1922 год.). Това значи, ако мъжът обича жена си, а тя му изменя с други, то той трябва да остави жена си свободна да върши своите безнравствени деяния, да не ѝ забранява, нито даже да я вразумява с думи: нека си блудства. Така, разбира се, трябва да се държи и любещата жена с развратния свой мъж. Хубав съвет!

А ето и практически "божествени" съвети, каквито дава Дънов на своите последователи по брачните въпроси и взаимно - съпругеските отношения.

"Когато хората се оженят, учи той, центровете на техните мозъци имат известно съотношение. Ако между центровете на женския и мъжкия ум не става правилно преплитане на енергията им, непременно ще се образува едно нервно състояние. Причината за това е, че от една или друга страна става излишна и непласирана енергия, и тя произвежда злото... Затова жена, която не е доволна от своя мъж, нека потърси друг мъж или жена, в които да вложи, да пласира своята излишна енергия и по този начин да стане обмен, да няма загуба. Но това трябва да стане по един духовен начин между тези двама съпрузи и така като вложат тази си излишна енергия, да възстановят хармонията

помежду си. Мъжът, като не разбира положението на жена си, казва ѝ: "Ти нямаш право да имаш приятелски връзки с друг мъж". И започват раздорите и разпериите. По същия начин постъпва и жената, по-възвишена, извън семейството, с която би могъл да влезе в духовно общение и да пласира своя излишък от духовна енергия. Започват и двамата по стар начин разпериия" ("Сила и Живот", стр. 185.). Защитниците на учението на Дънов се силят да убедят другите, че в приведените думи той учи за пласиране на "чисто духовна енергия, а не на плътска". Но напълно справедливо забелязва авторът на "Писма за дъновизма": "Щом тук става дума за пласиране на чисто духовна, а не плътска енергия, защо вашият "учител" не праща подобна нещастна жена да пласира духовната си енергия с други жени, а я праща при друг мъж и то въпреки това, че той изрично си спомня за протестите на мъжа ѝ: "ти нямаш право да имаш връзки с чужд мъж" ("Истина, Марта и Мария", стр. 5).

Да преведем още един пример от безнравственото учение на Дънов, което по необходимост следва от неговото учение за "абсолютната свобода" на човека. Ние знаем, че Христос осъжда дори нечистата мисъл на мъжа по отношение на жената, разбира се и обратното: "Аз пък ви казвам, че всеки, който поглежда на жена с пожелание, вече е прелюбо-действал с нея в сърцето си" (Мат. 5, 28). Така учи Христос, Спасителят на света, а лъжехристос Дънов учи свършено иначе: "Свободата дава широки простори на действие" - говори той. ("Истина, Марта и Мария", стр. 5). И ето на какъв "широк простор на действия" той учи своите слепи последователи: "Що е грях?" пита Дънов и отговаря: "Всяко нещо, което не ражда, няма плод или зародиш в себе си, е грях. Една жена, която сводничи, блудства, без да ражда, прави грях. Зачатието изкупва греха". ("Сила и Живот", I сер., стр. 101).

Едва ли може да отиде Дънов по далеч в своето безнравствено учение. По "божественото" учение на Дънов всички блудници, които раждат от блуд, вече не са грешни и могат да продължават своето грешно дело, само да раждат. Тяхното блудство-преставя да бъде грях дори и преди да се роди блудния плод: "зачатието изкупва греха".

Както и да се мъчат учениците на Дънов да омаловажат тези скверни думи на своя учител с различни словесни хитросплетни, като им предават друг смисъл, но от техните лукави умувания нищо не излиза.

Най-усърдният защитник на Дънов Giovanni например с такива доводи обяснява горепосоченото цинично учение на Дънов за безгрешността на блудниците:

"Щом се говори за изкупване на греха, има ли съмнение, че не се отрича греха, и че извършеният грях се изкупва. Да се изкупи грях значи ли, че няма грях и значи ли, че не може да се прощава греха?" ("Где е истината", стр. 147) Да, значи, защото блудният грях не се унищожава със зачатие или раждане, а със съзнание за мерзостта на този грях и с истинско покаяние за него пред Бога, за което "учителят" Дънов нищо не говори, защото като теософ той не признава никакво покаяние пред Бога, а учи за неумолимото възмездие на карма за всеки грях, което хората ще изтърпят в бъдещето превъплъщение.

Оправдаването на блудството у жените може много лесно да се обясни с неговото теософско учение за превъплътяването, което като че ли се явява необходимо за нравственото усъвършенстване на човека. Блудствайте, разрешава той на жените, защото и с незаконните раждания, раждания от блудство, вие при все това способствате на теософските прераждания, а чрез тях и за постигането нравствено усъвършенстване на цялото човечество: "ключовете на царството Божие са у жените", учи Дънов.

Така че, според неговото учение, нравственото усъвършенстване на човечеството се извършва и чрез грях, в частност - чрез блудството на жените.

Лъжеучението на Дънов за патриотизма и собствеността; отношението му към комунизма и анархизма.

Патриотизмът или любовта към отечеството е естествената любов на човека към неговата родина, където той се е родил и живял, към неговия народ, към който той принадлежи, към неговата вяра, език, към неговите нрави и обичаи, към неговия държавен строй и към върховния глава на неговата държава. По силата на тази любов истинският патриот е длъжен да се подчинява на законите на своята страна и нейната власт; длъжен е да жертва не само своето лично щастие и благополучие за своя народ и доброто на държавата, но и самия си живот, ако това поискат обстоятелствата на неговия вътрешен или външен живот, които заплашват честта, благосъстоянието или по-нататъшното съществуване.

Християнството ни заповядва да обичаме всички хора, без да правим разлика по вяра и националност (евангелски пример: "милостивият самарянин", Лук. 10, 29 - 37), но то не насилва вроденото в нас патриотично чувство, а го благославя. Така както в отделното семейство бащата, майката и другите близки са за всеки отделен член най-скъпи, най-любими и близки лица, така и в семейството на всички съществуващи на земята народи и държави родният народ, родната държава, са най-скъпото, най-любимото, най-близкото до сърцето на патриота всред всички останали. Патриотизмът има в своята основа не само естествено, но и нравствено чувство на любов към отечеството - чувство на дълг и благодарност, на дълбока признателност към родния народ и родната страна за дарения ни живот, възпитание, образование, възможност да съществуваме чрез защита на нашата личност, труд и собственост. Отсъствието на патриотизъм свидетелства за отсъствието въобще на любов към хората, защото ако ти не обичаш близкия на теб човек, то можеш ли искрено да обичаш чуждия, съвсем далечен на тебе? Истинността на казаното се потвърждава с живи исторически примери: руските комунисти, които обявиха братство и равенство у всички народи (интернационал), но които убиха в себе си патриотизма и любовта към родния народ, проявиха и продължават да проявяват нечувана в човешката история кръвожадност, в жертва на която от тях са принесени милиони свои и чужди хора.

Като ни учи да обичаме всички хора, ап. Павел в същото време изисква предпочитана любов "към роднините и близките във вярата". "Ако някой се не грижи за своите, а особено за домашните си, той се е отрекъл от вярата и е по-лош от неверник" (1 Тим. 5, 8). Нека правим добро на всички, а най-вече на своите по вяра" (Гал. 6,10). Така че патриотизмът е естествено и нравствено чувство, което се одобрява и от словото Божие и от примера на Христос и ап. Павел.

Дънов учи за патриотизма в чисто интернационален смисъл, т. е. - че ние трябва еднакво да обичаме и своите, и много далечните ни народи; истинският естествено - нравствен патриотизъм той отхвърля. "Учение -казва той - което почива на патриотизъм, ще се разруши, то не почива на здрава основа. Патриотизмът трябва да почива на Велика Любов, трябва да почива на Божествена Велика Мъдрост, да бъде основан на един вътрешен закон" (Сер. V, стр. 195). Дънов говори сам за себе си, че "не принадлежи към никоя църква и към никой народ", ("Писма за дъновизма", стр. 39) т. е. сам се отказва от своя роден български народ. За него всички народи са еднакво ценни с българския: гърци, турци, японци, китайци и др. Можем да си представим какви предани граждани на своето

отечество и верни негови синове ще бъдат тези млади хора, които, за нещастие са попаднали в "патриотичната" школа на П. Дънов!

Дънов отхвърля священото право на собственост като резултат на труд и разумна пестеливост у всяка отделна личност. Макар че той пред репортера на в. "Утро" казва, че "болшевизмът е крайност" ("Неделно утро" бр. 29 от 1 юли), но не скрива от своите читатели и слушатели комунистическите си убеждения; тях не скриват и неговите последователи.

Това ще потвърдим с техните собствени думи.

"Според божествената философия - учи Дънов - или всички трябва да бъдем щастливи, или всички нещастни, или всички богати, или всички бедни. Противна е философията на днешните пророци. Всички имаме право на слънцето" (Беседа 2 / IV, 1922 г.). "Законите днес се прилагат само спрямо бедните" - с лъжливи доводи Дънов подстрекава бедните срещу богатите. - "Богатите хора са една опасност ... Елате с нас, вика бедните Дънов, ние ще разтворим касите им и ще ви дадем богатствата им" (Беседа 26/ II, 1922 г.).

Самите дъновисти признават, че Дънов е комунист: "Дънов е комунист, пишат неговите последователи, защото и Христос беше комунист" ("Писма за дъновизма", архим. Евтимий, стр. 3). Заедно с комунистическото учение Дънов проповядва и истински анархизъм, противодържавност, като кани своите последователи да разрушат държавния строй в България, и да не се подчиняват на нейните закони и власти. "Понеже се готвите, учи той, за един свят на свобода, с тези стари форми и остарели мехове не можете да влезете в него, едва ще можете да припарите до неговите врати"... Социалистите, те ще оправят света, защото те искат свобода. Ала ще каже някой "как тъй, - те разрушават! - Когато градите нова къща, не разрушавате ли старата?" (Архим. Евтимий. "Писма за дъновизма", стр. 3) Това разрушително учение на Дънов, както виждате, вече е усвоено от българската дъновистка младеж, която заявява в печата "че Христос пръв бил отрекъл държавата и уж ап. Павел бил казал, "че Христос е дошъл на земята да унищожи всякакви закони и всяка власт" (Архим. Евтимий, "Писма за дъновизма", стр. 63). Къде и кога Христос и апостолите са предложили на народа такова анархическо учение дъновистите не казват, защото и не могат да покажат, понеже Христос и ап. Павел са учили напълно обратното; именно - за подчинение на държавната власт и закона. Така напр., след като безпрекословно се подчинил на несправедливия съд на Пилата, на неговите думи: "не знаеш ли, че имам власт да Те разпъна и власт имам да те пусна", Христос, при все че е знаел, че Го очаква най-мъчителна кръстна смърт, Му казал: "Ти не щеше да имаш над Мене никаква власт, ако не ти бе дадено свише" (Йоан. 19, 10 - 11), т. е. признава властта на Пилата и ѝ се подчинява, като на власт дадена му от Бога. Когато в Гетсиманската градина ап. Петър започнал с оръжие да защитава Христос от дошлите да Го заловят римски войници, Христос му казал: "върни ножа си на мястото му, защото всички, които се залавят за нож (очевидно, против законните изпълнители на разпореждането на властта), от нож ще погинат" (Мат. 26, 42). Христос, Господарят на целия свят, смятал необходимо за Себе Си да плаща държавните данъци и ги плащал, като казал на Своите ученици: "отдайте, прочее, кесаревото кесарю, а Божието Богу" (Мат. 22, 21).

А св. ап. Павел, който неведнъж е бивал в затвора и много пъти жестоко бит по несправедливия съд на римските власти задето проповядвал за Христос, ето какво говори за подчинението на римските закони и власти-"всяка душа да се подчинява на върховните власти, защото няма власт която да не е от Бога; и каквито власти има, те са от Бога наредени. Затова! които се противи на властта, противи се на Божиите наредби. А ония,

които се противят, ще навлекат върху си осъждане... И тъй, отдавайте всекиму, каквото сте длъжни: комуто данък - данък, комуто берия - берия, комуто страх - страх, комуто чест - чест" (Рим. 13, 1 - 2. 7; 1 Тим. 2 1-2) За такова отношение към властите учи и св. ап. Петър, който неведнъж е бил преследван и наказван от нея по лъжесвидетелството на юдеите против него: "и тъй, подчинявайте се на всяко човешко началство, заради Господа-било на цар, като на върховна власт, било на управници, като на прашани от него за наказание на злосторници и за похвала на добротворци. Защото такава е волята Божия (1 Петр. I, 13 - 15).

При съпоставка на приведените места от Св. Писание с думите на Дънов и неговите ученици става явна, от една страна дъновистката лъжа която приписва на Христос и ап. Павел анархическо учение, а от друга страна печалния факт, че Дънов успешно насажда анархическо учение в умовете на своите последователи. А до какво довеждат комунизма и анархизма сега всички добре знаят, като виждат съдбата на някога най-великата, най-могъщата и най-богатата в света Руска държава. Дънов със своето комунистическо - анархистично учение приготвя такава, а може би и по-лоша съдба на България и нейния народ.

София 1928

Тодор Живков

Играчът

Последният път, когато Брежнев ме извика, за да давам обяснения и да бъда "мъмрен", а чрез мен да бъде предупредена Людмила, беше във връзка с дъновистите в България. Брежнев постави остро въпроса срещу тях самите и срещу контактите на Людмила с тях във връзка с това, че "в Комитета по култура около нея работят хора от тази секта, което е странно и неприемливо" според него.

Изслушах спокойно нападите срещу дъщеря ми. Отминах простичкия факт, че въпросите с последователите на Учителя не засягат нито сигурността, нито интересите на България, да не говорим за Съветския съюз, и му отговорих: "Другарю Брежнев, Вие запознат ли сте със същността на учението на Дънов? Имате ли поне бегла представа за хората, които са негови последователи? Знаете ли, че във времето на борбата срещу фашизма те са ме укривали като нелегален? Тези хора са изключително интелигентни, всеки със своята професия, но с разностранни интереси. Дните ми, по-точно вечерите ми, прекарани с тях, са били изпълнени с разговори за книги, поезия, изкуство и музика. И какво против можете да имате Вие? Единствената "странност" на тези хора са паневритмите, т. е. своеобразните пластически упражнения в ритъма на музика, с които посрещат изгрева на Слънцето. Нима Слънцето не е символ на живота на тази планета? И дайте, моля Ви, да не се изкарваме с Вас двамата по християни от патриарха! Ако имаше нещо нередно в проявите на дъновистите, първо щеше да реагира Църквата. Негово светейшество българският патриарх не е отправил укор и за мен с това въпросът е изчерпан".

Запознах Людмила с водения разговор. Но тя, разбира се, не освободи хората (ставаше дума за двама - трима души), които работеха в комитета отдавна, още преди издигането ѝ за председател. И реагира в доста характерния ѝ стил на несъгласие. Но се съобрази, че временно трябва да се отложи поставянето на паметник върху гроба на Дънов.

В-к "Стандарт", събота 19 юни 1993 г., стр. 14.

Архимандрит д-р Евтимий

ПИСМА ЗА ДЪНОВИЗМА

Към дъновистката младеж

Чуйте колко странности издума г-н П. Дънов само в споменатата по-горе беседа и сами съдете, е ли той съвсем нормален от логическа гледна точка. Той разрушава с един замах всяка досегашна наука и без всякакви данни и основания предлага на човечеството нова наука. На доктора той казва, че оздравяването на болния било в зависимост между другото и от геометричната форма на стъклата, през които идва светлината в стаята. На астронома той заявява, че от 1881 г. насам земята е влязла астрономически в една нова област, за което нещо науката още нищо не знаела. На географа и етнографа той авторитетно заявява, че шопите в Баня били затуй флегматични, защото върху тях падали сенките на планината. На антрополога той заявява, че с устройството на паледа у човека са свързани най-важните негови достойнства като човек, че тези достойнства продължават да съществуват само "докато човек правилно движи своя палец, който е свързан с разумната сила" и че индусите знаели такъв особен начин на дъвченето на храната, който им давал възможност да могат да прекарват с 100 гр. ориз на ден. На психолога и на моралиста той заявява: "Ако челото на един човек е ниско, той не може да бъде добър човек ... Ако един човек има дебели вежди и черен цвят, ако очите му са малки и брадата широка, ако устните му са извънредно дебели, той не може да бъде целомъдрен". На социолога той заявява, че ръководители на обществата и народите непременно трябва да се избират лица с красива външност, с правилни форми на главата и пр. На политика той казва: войните дължат съществуването си на негативните електрически влияния, изпращани от планетата Марс. На педагога той препоръчва, като най-сигурно средство против слабите ученици, честото прекарване през мозъците им жълтия цвят. На религиозния човек той казва, че извънредната плътска чувствителност не е плод на свободната ни воля, а е плод на планетите Юпитер или Венера, че под влиянията на планетите се зараждат и най-благоприятните условия за човеколюбието, за свободата и братството, че "религията е наука за красивите форми, там където няма красиви форми, там няма религия" и пр. и пр.

И когато набързо нахвърляше тази нова наука и когато авторитетно заявяваше, че досегашната наука е още в пелените си, г. Дънов не представяше никакви научни основания. И човек, който слушаше, как по такъв начин се рушеше всичко, до което е дошла досега човешката мисъл И човешката култура, можеше да повярва в новата наука на г. Дънов, само ако намереше данни, че Дънов притежава особено озарение от Бога, което му дава възможност да извести на човечеството нова наука и нова религия. И аз изтъкнах подробно основанията си пред пловдивското общество, че аз не само не видях у г. Дънов духовни качества, които биха могли да го направят достоен орган на особено Божие озарение и откровение, но че видях и чух неща, които не дават право да присъединяваме г. Дънов не само към Богодъхновените Божи избраници, но и към обикновените морално - коректни хора. Ето накратко главните ми основания затова:

1) Никой морално - коректен човек не чака да излезе противникът му от събранието му, та в негово отсъствие да го обвинява публично в безнравствен живот, а г. Дънов направи това пред очите на стотици пловдивчани. Един разочарован в дъновизма младеж, когото г. Дънов изпъдил някога от средата на своите ученици, защото му били гъсти веждите и защото му били дебели бърните, и защото го запитал, на какво основание търпи

между най-приближените си хора спекуланти и хора с опетнено минало, един такъв бивш дъновист - наистина не по приетия за събрания и за беседи ред - изобличи публично г. Дънов в "черно магьосничество", в "преследване на непокорните си ученици" и въобще в морална некоректност, а г. Дънов чака да бъде изтикан този младеж вън от залата от страна на дошлия от София заедно с него кортеж от негови привърженици и чак тогава заяви на публиката без всякакви основания и доказателства: "Този младеж е водил по-рано безнравствен живот и затова е против мене".

2) Всеки морално - коректен човек в речите си не демагогства; обещае ли нещо на слушащата го публика, той е длъжен да го изпълни точно, а г. Дънов си служи с едно напълно демагогско средство. За доказателство на своето ясновидство той обикновено приканва слушателите си да излезе някой, за да му открие той чрез ясновидството си тайните и мислите. И, научен от опит, че обикновено всеки се стеснява да става обект на подобен публичен опит с тайните на душата му, г. Дънов и в Пловдив се реши да прикани слушателите си към такъв един опит на неговото тайновидство: "нека стане един от вас, който и да бил той, заяви в Пловдив г. Дънов, и аз ще Ви покажа, че човек може да има тайнствено духовно зрение, аз ще му покажа тайните му мисли и ще Ви кажа, как знай това". И когато едно от присъстващите духовни лица прие тази покана и пожела над неговите тайни мисли да стане този опит, г. Дънов потрепера, пребледня и отговори: "Не тук. Елате у дома и при условие, че ще позволите да върша върху Вас всичко, каквото намеря за добре". А неговият кортеж от екзалтирани мъже и жени неистово закрещя: "Не разваляйте реда в събранието!.. Ние ще ви вържем!" Съдете сами: проявява ли тук "Божият избраник" поне обикновената морална коректност? Или Вие се съмнявате в горния факт, който бе засвидетелстван от стотици пловдивски интелигентни граждани и против който никой от г. Дъновите привърженици не възрази нищо на споменатия по-горе диспут?

3) Никой морално - коректен човек не прибегва до физически и механически средства, за да натрапи на хората своите идеи и убеждения. Даже един от някогашните ревностни почитатели на Дънов с явен намек на този последния осъжда подобен начин на убеждаването на другите. "Истинският учител, казва Т. И. Бъчваров ("Ученици на окултизма", стр. 15), съблюдава още едно правило... то е: да запази - и непременно да запази - свободата на волята на онзи, на когото предава учението; да го еманпипира от чуждо лично влияние, от хипноз (к. н.)... Великите учители на човечеството никога не връзват учениците си по такъв начин, че да не могат да ги напуснат. Никога те не ги заплашват, че ще ги изпратят в ада. Ония, които с такава средства заплашват учениците си, не са истински учители - те са черни магьосници"... Известно е, че е морално осъдителен онзи способ на турската полиция напр. да изтръгва обещания и признания чрез физически средства: бой, заплашвания и пр., а на г-н Дънов най-главното средство за разпространяване идеите си е едно физическо средство: хипнозата. Той по механически начин (втрънчен поглед, тайнствена обстановка, изнемошляло тяло и пр. и пр.) хипнотизира слабите психики и ги прави веднъж завинаги оръдия на своята воля и на своите идеи, като забравя, че в благоустроените страни боравенето с хипноза е забранено за всички, освен за лицата, които са дали доказателства, че са научно и психически подготвени за това и че няма да го използват за престъпни дела и за поробвания на човешките личности. Ако интелигентен и критичен човек поиска от Дънов на практика да му покаже ясновидството си, Дънов го отклонява: подобни лица той никога не допускал във вътрешната, в главната стая на своите молитвени събрания, а ги оставял далеч в особена стая или в особени събрания за "неизбраните". Ако ли пък при него отиде измъчена от бремето на живота или от фалшиво възпитание сантиментална жена, той

просто я хипнотизира и това толкова по-лесно му се удава, колкото повече той за себе си усилва вярата си и фиксидеята си, че има свърхестествени сили и призвание. И волята на така хипнотизираната жена става завинаги оръдие на нахалния хипнотизатор. "Аз влязох в първото дъновистко събрание - казвала една бивша дъновистка с висше образование - влязох като личност самостоятелна, критична във всичко. След като още на първото събрание над мен в една тайнствена обстановка извършваха обикновените за хипнотизиране размахни движения, аз се почувствах без воля и напълно в ръцете на "учителя": за най-дребната стъпка в живота си аз трябваше вече да го питам ..." Сам пишещият тези редове бе на споменатото по-горе горе събрание обект на такъв един опит на г. Дънов да си послужи, когато нищо друго не помагаше вече, с фиксиране и хипнотизиране. И настойчивостта на хипнотизатора бе толкова голяма, че - даже и когато подложеният на хипноза се възмути и публично му извика: "Какво ме фиксирате така втрещено? Гледайте ме и аз мога да гледам на Вас тъй втрещено" - той продължаваше своето фиксиране и своя опит за механическо зашеметяване волята и съзнанието на своя противник.

Поизучете по-подробно похватите на г. Дънов и на неговите привърженици, и Вие ще намерите много още примери, как нахално те често си служат не с убеждавания и доказателства, а с хипноза. И аз бих Ви разправил още за един подобен факт, ако не се боях, че и без това отговорът ми стана много пространен, а пък на толкова много наши въпроси имам да отговарям. Принуден съм заради това да бъда нататък още по-кратък и още по-малко изчерпателен.

4) Всеки морално - коректен човек излиза с опровержение, когато му се приписват без основание високи достойнства и дела, а на г. П. Дънов е известно, че тълпи от сантиментални и полуноормални негови привърженици му приписват ни повече, ни по-малко, а това, че той бил самият Иисус Христос, а той, нито в печата, нито в речите си, не излиза да опровергае това. Аз ще се откажа от тази, четвъртата своя точка, само ако самият г. Дънов излезе в печата и явно каже: "аз не съм Христос". Но аз се съмнявам дали той ще направи това, защото аз сам чух в гореспоменатата негова беседа, че той дойде близо до този въпрос и се задоволяваше само с двусмислени фрази: "Христос живее между нас и всеки може да го види с очите си, но ... затуй трябва да бъде надарен човек с особено зрение, с това зрение, което вижда през стени и", и т. н.

Има ли нужда от още доказателства, че в постъпките и в похватите на г. Дънов не всякога има и най-обикновената морална коректност и, че в разсъжденията му липсва логическа обоснованост и разумност. Вземете която искате негова брошура (за издаването и продаването на които слушам, че се основавало и акционерно дружество), вземете горната му беседа напр. и Вие ще видите, че на всяка крачка в основата на най-важните му разсъждения лежи онова забъркване на смисъла на понятията, което в логиката се нарича "Quaternio terminorum"*. Той ту говори за физическата светлина, ту започва пък да говори за светлина в алегоричен смисъл, за светлината на разума, "за онзи умствен подем на индивида, т. е. ума на индивида, и казаното за едната светлина пренася за казаното за другата. Той Ви говори напр. за електрическите влияния на онова небесно тяло, което астрономията съвсем случайно, разбира се, именува с названието "Марс" и изведнъж мисълта му се скопчва със сходството на названието на тази планета с названието на гръцкия бог на войната "Марс" и ето Ви изведнъж заключението: войните се причиняват от планетата Марс. Ето ви най-сетне и трети един пример: Бракът, според както ми разправи един близък до теософията интелигентен човек, не бил, според г. Дънов, нищо друго освен "въртоглавие". И защо, мислите Вие, бракът е въртоглавие? Защото при венчаването

новобрачните се въртели около аналоя ... Ето логиката, ето разумът на г. Дънов.

Вярна е казаната във втория от зададените ми въпроси мисъл, че най-висшите истини, най-великите идеи в живота на човека принадлежат към област, която стои по-високо от всяко логическо доказателство и от всеки разум. Но това не значи, че логиката и разумът са един непотребен дрипел, който може да се захвърля от всеки, на когото хрумне, че е богоизбран служител на идея. Висшите истини, идеите за Бога, за нравствения дълг и пр. са свръх-разумни, но не противоразумни: скъса ли някой връзките си с логиката и разума, почне ли да тъне в логически грешки и противоречия, той няма право вече научно да борави не с висши идеи, но с най-обикновените научни и конкретни понятия.

Истинският религиозен човек, истинският служител на висши идеи, постоянно учи народа си да свиква да търси и това, което се намира във от областта на логиката и на разума, но това е приканване не да бъдем противоразумни и не да се откажем от веригите на здравата логика, а да боравим и със свърхразумното, с това, което ни се дава чрез "вярата" и чрез сърцето, но без каквото и да било противоречие по отношение към логиката и към разума и истинската наука.

На тези именно условия отговаря учението на Св. Православна Църква и ако не по друго, то по нейното правилно становище по този въпрос за отношението между разума и свърхразумните истини, заключете за Божествения Дух и за Вечната Истина в нейното учение. Вашите другари материалисти са за логика и разумност само и са против всякакви свърхразумни идеи, като "Бог", "Абсолютно Добро" и т. и. А Църквата на тях отдавна вика: не забравяйте и за другия източник на истина и живот: ЗА ВЯРАТА.

Вие пък и вашите учители - дъновистите - сте за "вярата" само, за сляпата, за безогледната "вяра", за онази "вяра", която не се смущава от това, че в основата и лежели логически противоречия. На вас пък Църквата вика: не забравяйте ЗА РАЗУМА, не забравяйте за логиката и за науката. От това само можете да разберете, че за истинска наука и за истинска вяра е само основаната на твърд камък Христова Църква. Тя е по средата. Тя е и против безверническата наука, и против ненормалната, противологичната вяра. Само в нея търсещият идеали български младеж може да намери хармония между науката и между висшите потребности на духа и сърцето си, само в нейното учение има хармония между разум и вяра, между наука и религия.

Но Вие все пак питате: Тогава защо българската интелигенция се втурва в противоцърковни пътища, един от които е и дъновизмът?

Ще ви отговоря на този въпрос, само доколкото този въпрос се касае до дъновизма.

Дъновизмът по се харесва на мнозина:

- защото той със своето учение за трансове и видения по-подхожда на разклатените психики;

- защото си служи с хипнотическо, т. е. механическо завладяване на душите;

- защото той не поставя на човешките слабости и грехове ония забрани и вериги, които им поставя Православната Църква

- защото той, както всяка теософска и окултна теория, обещава да обедини знание и вяра, наука и религия, а пък съвременното наше общество е зажадняло именно за религиозна наука и за разумна вяра.

Тази последната потребност, обаче, дъновизмът съвсем не удовлетворява всъщност. Той удовлетворява само онези наши интелигентни хора, които нито имат твърда логика и здрави логически понятия, нито имат здрава и непоколебима вяра, и все пак търсят един мироглед, в който и двете да са представени. Но в продължение на цялата история за обединението на наука и вяра човечеството се е прекланяло само пред тези гениални

личности, които са показали, че еднакво владеят и двете области, и които еднакво са силни и гениални, както в областта на строго - научната, емпирическата мисъл, тъй и в областта на вярата. А нашите окултисти и . теософи разрушават всяка наука и вяра, разрушават всеки основен принцип и на досегашната наука, и на досегашната вяра. Слабостите си и логическите си грешки в областта на науката те маскират с етикета "вяра", а слабостите и празнотите си от гледна точка на истинската религия те маскират с етикета "нова наука". Когато ги нападат от името на науката, те се крият зад вярата и мистицизма, а когато ги критикуват от името на самата вяра и на мистицизма, те се крият зад науката. По такъв начин те се показват на по-повърхностните умове и на незатвърдените във вярата сърца като неуязвими. По такъв начин никаква критика не е възможна в областта на дъновистките идеи, защото там няма никакъв критерий: чисто научният критерий се унищожава от религиозния и обратно. По такъв начин г. Дънов дава на нещастния български интелегент не обединена с вярата жива наука и не обединена с науката жива вяра, а два обединени трупа: трупа на вярата и трупа на науката.

Дъновизмът, казах аз по-горе, не поставя на човешките слабости и грехове ония строго определени граници и вериги, които им поставя църквата и с които тя отблъсква всеки, който няма намерение да се бори със своята порочна натура. "Но, ще кажете вие, нали дъновизмът постоянно иска пост и постоянно говори за чисто настроение на душата"? Да това е така, но обърнете внимание на другата страна. Всеки човешки индивидуум у дъновизма се оставя да бъде ръководен от един най-висш ръководител: неговите собствени тайнствени преживявания и видения. А като разсъждаваме психологически, кой е главният фактор, който създава съдържанието на тайнствените трансони преживявания и видения на всеки индиви-дуум? Не е ли той самият с всички свои слабости и плътски светини. И щом е така, ясно е психологически как е възможно, че някоя г-жа напр. да е ревностна дъновистка и ревностно да проповядва пост и богоизбра-ничество, а в същото време да се разхожда най-шикарно облечена в автомобили по софийските улици. Защо да не се отдава на разкош? Нейният единствен съдия са нейните трансони и видения, а пък - понеже тя самата говори и действа според тях нейната психика няма, разбира се, да й създава такива видения и трансони преживявания, които да са против елегантните наметала и автомобилите. Друго е в църква. Там съдията на всяка личност е нещо по-високо от нея. Там никой на грешната ни земя не се блазни с епитети "богоизбран" и "чист". Там всеки е грешен, там от всекиго се иска да принася на олтаря на святостта в жертва всички свои слабости и пороци. И чудно ли е след това, че такива проповеди по-малко се харесват, отколкото дъновистските събрания и проповеди? Чудно ли е след това, че на всяка проповед от страна на свещеник (защото всеки, даже и най-недостойният, свещеник с формата си символизира онова строго учреждение, което порицава всеки и което смуцава съвестта на всеки грешник), чудно ли е след това, че на всяка беседа, на всяка дейност от страна на свещеник се гледа със затаена вражда от мнозина и още отдалеч се охарактеризират те, като "попска реакция"? Чудно ли е след това, че толкова лесното дъновистско общуване с Бога се по-харесва на мнозина, отколкото църковното разбиране на общуването с Бога, на което условията са така строги и тежки, и веднъж завинаги най-строго определени?

Съединете в едни най-паталогични комбинации всичките гореспоменати фактори за влиянието и силата на дъновизма: психично разстройство или краен сантиментализъм от страна на едни; жажда за религиозна наука и ,за научна религия от страна на други; жажда за религиозни сензации, суеверия и свърхестествени явления от страна на трети; използване на хипнозата от страна на Дънов; съзнателно или несъзнателно преклонение

пред златния телец от страна на четвърти; използване на извънредно широкия морален кодекс на дъновизма от страна на пети; прибавете при това и слабостта на някои по отношение на г. Дъновите идеи за красивите тела, като признаци на духовно съвършенство и по отношение на неговите идеи за "религията, като наука за красивите форми"; съединете всичкото това в една българска обстановка и вие ще разберете, защо в нещастна България започват да се повтарят, ония сектантски движения, които Вазов ни описва в "Към пропаст" и "Йоан Александър".

Върнете се, прочее, със сърцата си към майката - църква, която Вие така лесно сте готови да замените с дъновизми и разни други "изми" и то за паница лещена чорба! Не се срамувайте от себе си и от другарите си да възкликнете към своите собствени сърца и към другарите си позива: "Назад към църквата" Не се срамувайте в случая от думата "назад": Това е позив за назад към благочестивото онова настроение на нашите деди, което запази нацията ни и душите ни по време на робството, и което ни създаде тази скъпа духовна и политическа свобода, която ние, техните синове и внуци сме на път да изгубим. Това е позив за "назад" към нашите деди, но той е в същото време и позив за "напред": напред към прогреса на всички културни народи, които много повече от нас ценят и защитават своята църква и за които такива сектантски движения, като дъновизма, са работа само на отделни групички от най-простите хора и са много по-рядко изключение в живота на интелигенцията им, отколкото за нашата интелигенция е изключение служенето на църквата и обединяването на всички идейни сили около нейния олтар. Върнете се към майката - църква и Вие ще намерите в нейните писания и в светото ѝ предание най-правилното и най-близкото до апостолските времена разбиране на всички интересувачи Вас места от Свещеното Писание. Тази църква ще Ви подкрепи със своята организация и с тайнствените свои благодатни сили: "да обновявате вашия ум и да разбирате в що се състои волята Божия, благата, угодната и съвършената" (Римл. 12: 2), а няма да остави спасението на душите ни като дъновизма, само в ръцете на индивидуалните наши и потънали в слабости и пороци психики. Тази свята църква и ще Ви научи на елементарната за всеки християнин истина, че Христовият закон, в сравнение с вехтозаветния закон, е написан не на плочи каменни, но не и на "плочи плътски", както вие самите пишете и както всъщност учи дъновизмът, а на плочи духовни "т. е. в сърцата и душите на онези", които под ръководството и указанията на църквата са го възприели. Действително принципите и идеите на дъновизма са написани на "плътски плочи", защото те чрез плътта си, чрез плътски условия и действия (като "спиритически сеанси" "одухотворени материи", "астрални тела" и пр.) искат да достигнат до Висшия Дух, когато светата църква знае само за духовния път към Бога, за пътя написан на скрижалите на нашето сърце: "Ще вложа моите закони в техните мисли и ще ги напиша на сърцата им и всички, от най-малкият до най-големият, ще ме познават" (Евр. 8: 10 – 11).

Дано да не сте повече отдалечени от тази света църква, отколкото са били онези евреи, за които Ап. Павел пише 6-та глава от посланието си към евреите и за спасението на които нямало нужда да се захваща най-отначало, т. е. от най-елементарните истини на Христовото учение.

Пловдив, 19 VII 1920 год.

Бележки:

Учетворяване на термините. Логическа грешка; при която в силогизма се появява четвърти термин. В такъв случай терминът се употребява в двойно значение.

Доц. Евлоги Данков

ПЕТЪР ДЪНОВ И НЕГОВАТА КОМАСОНСКА ДЕЙНОСТ В БЪЛГАРИЯ

Като комасонство дъновизмът се отнася към смесеното масонство, което допуска за свои членове и жени. На комасонството се позволяват значителни отклонения от обикновения бенеберитски масонски ритуал, отнасян от съвременните психоаналитици към патологичните. Комасонска организация е и БКП, възникнала въз основата на кръг "Звено", но по линията на червеното масонство, а дъновизмът - по линията на бялото - теософското. Синьото масонство обхваща първите три степени в йерархията на зидарите - строители и се нарича "Йоанитско" Към световните комасонски движения се отнасят Младежкото християнско дружество (YMCA или YWCA) и Българското студентско християнско дружество¹. Преустановената дейност на "християнските" масонски дружества след 9 септември 1944 г. бе възобновена през 1991 г. под названието Православно християнско движение "Свети патриарх Евтимий". Това движение бе интегрирано през лятото на 1994 г. в по-висшестоящи структури под егидата на Световния съвет на църквите (съкр. ССЦ) и бе създадено Балканско "християнско" движение.

По повод на комасонството изследователят на масонството Иван Богданов пише: "Макар формално българското смесено масонство, в което участват и жени да не влиза в състава на Великата ложа на България, то е близо до нея по идеи, а чрез него е свързано с т. нар. Либерална вселенска църква, където по едно време са приобщени и някои български масони привърженици на теософията"². Изпълнителният орган на Либералната вселенска църква, целяща създаването на "нова" религия въз основата на юдаизма, е ССЦ, а законодателен - "великият" църковен вселенски събор, известен като асамблея. Последната установява наред с всичко друго и размера на данъка, който трябва да плащат поместните църкви под формата на членски внос. Подобно на розенкройцерите, които са особено почитани от дъновистите, на ръководството на ССЦ се признава комасонски статут.

В увода на книгата "Петър Дънов и българите" ³ дъновизмът е поставен наравно със "западните окултисти - розенкройцери и антропософи". За розенкройцерите и антропософите няма съмнение, че се отнасят към комасонството, т. е. масонството от второ качество. Към този разред се отнася и дъновизмът, но някои видни членове са били и истински масони. От моите студентски години си спомням един случай, когато дъновистът инж. Кочев ми показва масонският устав на български език (печатан в придворната печатница) на един наскоро починал масон - самотник (без семейство). Този инженер наричаше покойния масон "брат", но каза, че никога не е подозирал за неговата принадлежност към масонската ложа. Явно, че този случай не е единственият и за "ясновидеца" Петър Дънов това не е било тайна. Същият този Кочев тогава направи опит да ме убеди за издаване на дъновистки вестник, носещ заглавието "От Ел Шаддай до Махабур", но аз не приех. В гореспоменатата книга "Петър Дънов и българите" се твърди във връзка с пребиваването на учителя на Бялото братство в Америка следното: "Без да притежаваме конкретни сведения, имаме основания да предполагаме, че учителят е имал среща с лица, принадлежащи на Розенкройцерската окултна школа"⁴. Показателно е, че личен секретар на Дънов става теософът Боян Боев - ученик на Рудолф Щайнер (1861 - 1925 г.).

Дънов декларира публично, че работи за т. нар. "нова култура на шестата раса". По

този повод за себе си той заявява параноично: "Аз съм Елохим, Ангел на Завета Господен". Фактически Дънов се обявява за т. нар. нова религия на шестата раса, която не е нищо друго освен юдаизъм, на чиято основа се гради комунизмът. Най-общо за теософията на Дънов може да се каже, че тя е един популяризиран вариант на Талмуда и Кабалата. Интересно, че един от съвременните анализатори на дъновизма преднамерено, от една страна, възхвалява дъновизма, а от друга - нарича комунистическата диктатура мракобесна. Като се има предвид, че комунизмът и дъновизмът имат общ корен, то следва и последният да бъде окачествен като мракобесен. К. Златев заявява, че "комунистическата партия (под прикритието на ОФ) - е изстребителка, морален и физически убиец на цвета на българската интелигенция след Втората световна война"⁵.

Ще напомним, че един такъв голям теософ и виден български масон Николай Райнов (който в своите картини натрапчиво изобразява падналата Деница) след 9 септември 1944 г. става ревностен член на БКП. Той всъщност дава и най-пълна информация за съотношението между масонските и комасонските структури в България. Неговите първи книги, посветени на масонската митология и представянето на богомилството като ранен комунизъм (подобно на Д. Благовоев), са отпечатани в придвор-ната печатница.

Жалко, че К. Златев, макар и да се стреми към коректност, не схваща общия корен на дъновизма и комунизма. Като символ на тяхното единство може да се разглежда обстоятелството, че Дънов и Г. Димитров са живели в една и съща къща - на ул. "Опълченска" № 66 в София. По този повод от времето на студентските години си спомням за мои колеги дъновисти, които обичаха да се хвалят, че Дънов е укривал Г. Димитров, когато бил в опасност. И двамата са проявявали несъмнено разбиране по повод на своите социални роли и свързания с тях личен катехизис.

Дъновизмът е приел за себе си название "Бяло братство". Буквално това название следва да се схваща като бяло масонство, наред с червеното, черното и синьото. Дънов ратува за "нова раса", но деликатно премълчава, че за нейното установяване ще са необходими десетки и стотици милиони жертви. Дънов като вожд на "Бялото братство" е космополит, само че по теософска линия. Представяйки себе си като ангел, носител на Божията воля, Дънов всъщност работи за изграждането на световен тоталитаризъм, заблуждавайки умело десетки хиляди хора в България. Дънов смесва по незнание античното схващане за космическата душа, лотос (ум) и едно (благо). Докато за Аристотел Бог е форма на формите, Дънов твърди, че Бог е "нищо", което съдържа в себе си всичко. В античната философия нищото е материя, а в теософията на Дънов нищото е злото. Това нищо всъщност не е безобидно, защото то онищостява човешкия дух на "братята".

Дънов разработва на философски начала масонския принцип на Френската революция от 1789 г., възприет и от българската масонска ложа. Този принцип е "Равенство, братство, свобода". Той възпроизвежда в "Бялото братство" комунистическите комуни, основани без Иисус Христос и Неговата Църква. Затова петолъчката на дъновото братство изпълнява функцията на свещен символ на Луцифер и тя покрива гроба на Дънов. Именно масонско разбиране (а не християнското) за любов, истина и труд разяснява Дънов на своите нещастни ученици в т. нар. "Беседи", публикувани в над 200 томчета. Ще напомня голямото значение на думата "труд" при социализма и нейната връзка с работническото, т. е. "месиянското" дело. Чрез теософския смисъл на понятията любов, истина и труд Дънов прави морално оправдание на злото, което всъщност е неосатанизъм. Затова той нарича дявола "отличен Учител". Щом дяволът е отличен "учител" какъв учител ще да е Дънов и неговото "Бяло братство"? Не е ли само на думи бяло, а в действителност черно като своя "Учител".

Г. Томалевски (писател), който участва в проекта за поставяне на звездата на Луцифер върху гроба на Дънов, дава название на централното дъновистко списание "Житно зърно". К. Златев в книгата си нарича Томалевски "кръстник"⁶. Художникът-дъновист Б. Георгиев рисува заедно с портретите на Махатма Ганди, Дънов и портрета на масона Рабиндранат Тагор. Попадайки под влияние на тези среди, Б. Георгиев рисува и портрет на Алберт Айнщайн - виден участник в световния ционизъм и инициаторът за произвеждане на атомната бомба. Масонът Д. Дюлгеров рекламира Дънов на страниците на "Църковен вестник" чрез псевдодискусия с друг виден масон - проф. Балан. Двойната игра на Д. Дюлгеров го принуждава да даде следното определение: "Дъновизмът е окултно и мистическо учение, оформено от Петър Дънов. В него има смесица от християнство, гностицизъм, окултизъм, мистицизъм, теософия, пантеизъм и... най-вече лични ясновидски домогвания на учителя Петър Дънов. Така именуват П. Дънов неговите последователи"⁷. Почти всичко може да се приема в тази дефиниция, с изключение на обстоятелството, че има християнство. Това е само привидно. В действителност християнските формулировки функционират в един антихристиянски контекст и разгледани в този по-широк смисъл те се изпразват от своето собствено съдържание. Не случайно К. Златев отбелязва, че съществуват прилики между учението на Дънов и това на масона (написал свое "евангелие") - Лев Толстой⁸.

За дъновистите от "Бялото братство" не е достатъчно, че Дънов е Елохим и Христос, но те са принудени да лъжат публично за нещо, което е много по-незначително. На тях им се иска да убедят всички хора на Земята, че Дънов е отличник - студент и талантлив учен. Това е необходимо, иначе как да се обяснят претенциите на Дънов за върховен "учител" на "Бялото братство". В книгата "Петър Дънов и българите"⁹ с грандоманско чувство е отбелязано следното: "От 1888 г. до 1895 г. Учителят престоява в задокеанския континент, след което поема обратно към Родината си с диплом - доктор на медицинските и теологическите науки". Всъщност нещата са доста по-скромни. Дънов никога не е защитавал докторат и не е бил доктор на никакви науки. Нещо повече, той не е бил и дипломиран лекар, за да бъде наречен дори и обикновен доктор. Тези звания Дънов сам си е приписвал и не е имал нищо против да го наричат така неговите ученици. Той всъщност е завършил двегодишен курс по медицина, т. е. бил е фелдшер и има сертификат от 30.02.1894 г., а от школата по теология към Бостънския университет има издадена диплома на 2.06.1893 г. От това се вижда, че Дънов е учил теология 5 години и медицина - 2 години.

В един ръкопис от архива на д-р Ст. Кадиев, носещ заглавието "Наши видни хора за Учителя", се привежда мнението на масона Константин Величков за Дънов. Изповядвайки катехизиса на "великия архитект" и произтичащия от това неосатанизъм, К. Величков никога не се изказвал положително за Христовата Църква, но за това е хвалил антихристовата. Ето какво казва К. Величков: "Ние имаме достоен човек, човек, който е проявил характер и достойнство (става въпрос за времето на войната). Тоя човек е Петър Дънов"¹⁰. В тази оценка няма нищо чудно, тъй като К. Величков фактически нарича своя религиозен съидейник "достоен човек". Заслужава да се отбележи и че т. нар. евангелист С. Ватралски не случайно сравнява Дънов с М. Ганди, за който по-горе отбелязахме, че е рисуван от художника - дъновист. К. Златев вижда връзка между комасонската теософия на Е. Блаватска (критикувана и осмивана от В. Соловьев), А. Безант, антропософията на Р. Щайнер, бахаизма с дъновизма¹¹. Особено важно е обстоятелството, че върху Дънов оказва влияние Софрони Пиков - председател на теософското общество в Българин. Под негово влияние младият Дънов отказва да стане чиновник при Варненския и Преславски митрополит. Известно е, че С. Пиков, заедно с И. Грозев, С. Николов и Н. Арабаджиев

създават на 13.06.1926 г. масонска теософска ложа "Богомил". Чрез тази масонска ложа Дънов обучава, контролира и направлява основаното от него "Бяло братство". Така става ясно, както посочихме ло-горе, че "Братството" е комасонско, а е "бяло", защото е луцифериянско (светлоносно!?).

Дънов учи, че няма разлика дали вярваш в Бога или в дявола, в доброто или злото. "Който вярва в доброто рано или късно ще придобие нещо. Но, и в злото да вярва пак ще придобие нещо"¹². Поради това е трудно да се приемат някои твърдения, че дъновисткото комасонство не се отличава от християнството. Макар и префинен, неосатанизмът няма никакви общи черти с християнството освен това, че антихрист се поставя на мястото на Иисус Христос. К. Златев не може да улови истинския смисъл на приведения от него цитат: "Зло и добро в живата природа са сили, с които тя еднакво оперира. Зад доброто и злото седи великата разумност, която всичко използва. Човек не трябва да се бори със злото (sic!). Той трябва само да го избягва. Той не трябва да се бори със злото, а на злото да противопоставя доброто. Оня човек, който най-много се бори със злото, най-много греши". И още: "... Съществува колективно съзнание на доброто и колективно съзнание на злото. Те образуват два велики полюса на Битието"¹³. К. Златев би следвало да знае, че това е неосатанински дуализъм, при който злото и доброто се отъждествяват, за да може злото да бъде представено като добро. От такъв неосатанизъм се нуждаят създателите на новото тоталитарно общество, което трябва да замени старите общества от "победилия" социализъм. Главната цел е християните да служат на "другите хора" и най-вече на "зидарите" - "строители", както служат на Бога".

Заличавайки противоположността между доброто и злото "божият" или по-точно сатанинският ангел Дънов, представяйки се за "учител", нарича своите последователи "ученици". Но като имаме предвид дъновисткото комасонство, става ясно, че "ученикът" е първата степен в масонската йерархия. За тези "ученици" Дънов е приготвил окултни (комасонски) класове, където преподава неосатанизъм чрез "морално" оправдаване на злото и отхвърлянето на Иисус Христос като Бог Син. Така например Дънов пише: "Мислите ли, че ако днес дойде Христос, той ще говори така, както е говорил преди две хиляди години? Другояче ще говори днес Христос. Той ще проповядва, преди всичко, великата наука на Любовта и методите за нейното прилагане. Той ще проповядва пътя на ученичеството, братството и служенето. Защото законът на еволюцията изисква това"¹⁴. Бог Син е поставен от Дънов в зависимост от необходимостта на еволюцията. Иисус Христос може ли да бъде Бог - една от ипостасите на Св. Троица, ако е зависим от законите на еволюцията, която да Го принуждава какво да говори? Уместно е да попитаме Дънов какво го принуждава да говори в масонско-теософски дух на своите "ученици" или той поставя себе си над еволюцията и иска да прави "учениците" си "съвършени"? Ако това зависеше от еволюцията за какво й е нужен на нея "учител" Петър Дънов? Тя така и сама щеше да се справи. Или Дънов параноично се отъждествява със самата еволюция, приемайки я за върховен бог.

"Бялото братство" по своята структура копира опростения вариант на масонските организации. Така например в Устава му се казва, че ръководството на "Бялото братство" се осъществява от Върховен съвет (общо събрание). Тук е уместно да напомним за Върховния съвет на масонските ложи, Върховния съвет - Асамблеята на икуменическите "църкви". Дъновистите, както и масоните, провеждат занятията си с гощавки. Подобно занятие масоните наричат "зидарска слава". Всъщност това е инцестна ритуална трапеза ¹⁵, която започва с благодарност, отправена към "великия архитект" на Вселената. Това, което Дънов

обяснява на "учениците" си за Бога всъщност се отнася за "великия архитект" на Вселената. Този "бог" е основният "бог" на масонското вероизповедание. Дъновата космология е подчинена изцяло на култа към споменатия "архитект" на Вселената. П. Дънов говори за три свята физически (материален), духовен и божествен. Последният съответства на "великия архитект", който създава двата по-ниски свята. Този архитект работи с чук, пергел, отвес, мистрия и др., т. е. това са масонските символи. В зависимост от ролята на "великия архитект" на Вселената се извежда и ролята на "зидарите" - "строители". Както в християнството има работници на Божията нива, така и при масонството (комасонството) има "работници". П. Дънов е един от тези "работници", които в продължение на десетилетия сеяха семената на заблудата.

Учението на П. Дънов обръща наопаки православно-християнския катехизис и затова е псевдохристиянско. П. Дънов утвърждава усъвършенстването на Фаустовската душевност. Човек сам ще се усъвършенства и ще стане "бог" като служи на злото и без благодарта на Богочовека Иисус Христос. Тъй като П. Дънов се сравнява с Богочовека, то в действителност ние следва да го приемем като сатаночовек. П. Дънов игнорира жертвата на самопринизилия се Бог Син, Неговото възкресение и Второ пришествие. Чрез своето "учение" П. Дънов култивира човекобога и по-точно - илюзията, че падналият човек със собствени сили и талмудистко-кабалистични указания може да стане бог. Това съответства напълно на стремежа на антихриста (който ще бъде въздигнат от Даново коляно) да се представя за "бог". П. Дънов сам се възвеличава до равнището на Учителя Иисус Христос и дори се поставя по-високо. Заблудените "ученици" на самозвания "учител" са нарисували икона на П. Дънов, за да може по-убедително да съперничи на Иисус Христос. Един негов последовател - полковник Божков от царската армия - по време на моето следване в Софийския университет, твърдеше, че след като разсъждавал дълго за "учителя" и Христос разбрал, че Дънов е възплъщение на Христос, т. е. те са тъждествени.

Подобно на икуменизма П. Дънов проповядва "братство на служението". Християните трябва да служат доброволно на "богоизбраните" от "великия архитект на Вселената". За тази цел П. Дънов говори за "великата наука за любовта". Интересно каква ще да е тази "велика наука" след като нито една наука не се нарича велика. П. Дънов намеква за себе си, че сам той е създател на тази "велика наука". А защо е "велика"? Защото П. Дънов е Елохим и не му подхожда да се занимава с обикновени науки, които се правят от обикновени хора. Тъй като тази "велика" "наука" отхвърля Христовата любов и я подменя с Фаустовска, то претенциите на П. Дънов не са нищо друго освен "велик" сапунен мехур.

Дъновисткият кабализъм изисква подчинения на буквата, а не на свободата. Той прави човека роб на необходимостта и отменя неговата духовна свобода да вярва в Бога истинно. П. Дънов иска да постави човешката свобода в зависимост от природната необходимост. Животът в Бога е свобода, а не необходимост". Бог не е природа, както понякога твърди П. Дънов. Гърнето не е гърнчар. Но П. Дънов коварно за неопитните души размества местата на "гърнето" и "гърнчаря". Той пише: "Природата има предвид да усъвършенства човека, да го направи безсмъртен"¹⁶. Как може природата, в която няма нищо вечно, да направи човека безсмъртен? Смъртта на човека не се ли дължи на природни закони? Такива са възможностите на природата. Оказва се по най-циничен начин, че смъртното и преходното за П. Дънов е безсмъртно. Творението ще създава Твореца и антихристът трябва да стане Христос. Според объркването на П. Дънов адът е на небето и на Земята, а така също и раят е на небето и на Земята. Когато бъде възцарен "месия" (антихрист), според "братята" - "зидари", тогава ще дойде раят за убийците на Иисус

Христос и адът за християните. Ще напомним, че и днес потомците на убийците на Сина Божи - истинският Месия, танцуват, повтаряйки Неговите думи на кръста: "Или! Или! Лама савахтани"? Т. е. "Боже Мой, Боже Мой! Защо си Ме оставил?" И П. Дънов се бори съзнателно като "брат" - окултен "зидар" да въздигне антихрист и да отдели своите заблудени "ученици" от Иисус Христос и от Неговата Църква. Масонската "църква" (зидарският храм), великата блудница, тя е истинската "църква" за П. Дънов. Така неудачникът в богословието П. Дънов си посвещава живота да заблуждава хората и да ги отклонява от достойния за човека път. П. Дънов обещава безсмъртие на хората, ако приемат луцифериянския мироглед.

П. Дънов е тръгнал да се прави на "учител" въпреки препоръката на Иисус Христос никой да не се прави на учител, защото учителят е Един. "Един е учителят, който носи загубената дума", пише П. Дънов. Човек не е загубил Бога, а само "думата". П. Дънов си дава вид, че знае тази дума и поради това внушава на наивниците и непознаващите Новия Завет, че няма какво да търсят при Иисус Христос и в Неговата Църква. П. Дънов "знае" "думата" на магическото заклинание и със "законите" на кабалата ще призове Бога. Ясно е, че П. Дънов вместо учител е заблудител. За него Иисус Христос не е учител, защото "всеки, който се нарича учител, без да носи загубената дума, или не е учител, или е обикновен учител"¹⁷. В такъв случай "истинските" учители трябва да бъдат убийците на Иисус Христос, тъй като те знаят "паролата" и я съобщават само един път в годината.

Накрая искаме да обобщим, че т. нар. "учение" на П. Дънов е еkleктично. На много места той цитира от свое име други автори, искайки по един жалък начин да се представи озарен от висши духовни сили. Но цялата му еkleктика е подчинена на една единствена цел - целта на световното масонство. Като резултат от преследването на тази цел П. Дънов създаде т. нар. "Бяло братство", което не е нищо друго, освен теософско комасонство, т. е. масонство от втора ръка. По всяка вероятност П. Дънов е членувал в България прикрито в масонската ложа "Богомил". Неговата работа на човешката нива е била да заблуждава своите "братя" и да засява неосатанизъм в техните души в съответствие с борбата за създаване на световен тоталитаризъм и въздигането на антихриста.

Бележки:

"Още в началото ще кажем, че в споменаваната по надолу книгата на К. Златев, авторът си е поставил незавидната цел да примири в напълно теософски стил богооткровената религия а дъновизма като теософия. За целта той е нарисувал на корицата знак за равенство между Кръста и петолъчната звезда със своите аксесоари като теософски символ, а в самата книга старателно се избягват рязко противоречащите страни от учението на Дънов спрямо християнството. Целта е една - примирение на православие с дъновизма. Затова К. Златев накрая на книгата си говори, че няма по-голяма религия от истината, като постъпва напълно според теософската рецепта да се отнася отрицателно към религиозните догмати, тъй като положителните религии с точно установени догмати са изминат път и няма религия по-висока от истината. Вече жалкото е, че това лице заема отговорна длъжност - началник "културно-просветен отдел" в някакъв Синод. - Ред.

1Виж: И. Богданов, Синовете на вдовицата. Масонство и масони.

София: "Св. Климент Охридски", 1994, с. 131.

2Пак там, с. 89.

3София: Издателство "Астрала", 1994, с. 7.

4Пак там, с. 26.

5Константин Златев, Личността и учението на Петър Дънов.

Богословски анализ. София: "Верен", 1994, с. 34.

6Пос. книга, с. 29.

** Вероятно е приел масонско посвещение в Русия. На печата на книгите от личната му библиотека пише: - Д. Вит. Дюлгероу - СТ. МОСК. ДУХ. АКАДЕМИИ. Печатът в началото и края е обграден от две пентаграми с върховете нагоре - точно според сатанинското войнствено обозначение. По време на първите години на болшевизма Дюлгероу е назначен за директор на гимназия в Москва от Ленин, а сетне е прехвърлен в България през 1922 г. с пратката учени-масони, за които се казва, че са: "полупослание, полусослание, полувислание" от болшевиките за разрушаване на "капитализма". Освен това Дюлгероу се е проявявал като активен масон в България, защото името му неизменно присъства в масонските списъци (Румен Янков, Кои са масоните в България. София: "Национален страж", кн. 2, 1937, с. 25; Митко Иванов, Страници за българското масонство. (София:) МКИ-1, 1992 г., с. 93; също в архива на Старопечатен отдел при НБКМ). - Ред.

7Д. В. Дюлгероу, Ил. К. Цоневски, Учебник по мисионерство. София:

Св. Синод на Българската Църква, 1937, с. 343.

8 Личността и учението, с. 138.

9 София: Астрала, 1994, с. 25.

10 В: Златев, Личността и учението, с. 105.

11 Пак там, с. 38.

12 Петър Дънов, Закони на доброто. (3. 1.) Хелиопол-Езотерик, 1993, с. 76.

13 Учителят говори, Варна, 1992, с. 74. - у: Златев, Личността и учението, с. 53.

14 Учителят говори, с. 161. - у: Златев, Личността и учението, с. 84.

15 Езическо празнично угощение свързано с възпроизвеждането на ритуалното кръвосмешение.

*** В: Д. В. Дюлгероу, Ил. К. Цоневски, Учебник по мисионерство, с. 362. - Ред.

**** Ананке, една от модификациите на съдбата. - Ред.

16 Петър Дънов, Закони на доброто, с. 51.

17 Пак там, с. 285.

ЗАКЛЮЧЕНИЯ

Д. Т. Ласков

Такова е учението на Дънов: то е сбор от стари и нови еретически заблуждения, смесица от най-груби езически суеверия и теософски спиритизъм и окултизъм. Неговата обща основа е пантеистически материализъм. По-частно учението му за Бога е будийски пантеизъм, а учението му за Св. Троица - чисто антитринитариявство. С учението си за личността на Иисус Христос Д. надминава всички стари и нови еретици, като почнем от Арий и свършим с Ренан и Щраус, които отричайки божеството в Иисус Христос, поне Го признаваха за историческа личност, когато Д. смята Христос за някакъв отвлечен принцип, който не е нито "от мъжки, нито от женски пол" В учението си за душата и по-частно с учението за предсъществуването и преселяването на душите, заедно с всички теософи и спиритисти, Д. повтаря езическо суеверие, което християнството е вече осъдило веднъж, а учението му за произхода на света и видовете стои в пълен контраст с библийското учение по тия въпроси. Що се отнася до възгледа му за църквата и тайнствата - той е протестантски сектант от най-крайните, каквито са анабаптистите, менонитите, квакерите и др. И най-сетне, като "ясновидец" и предсказвач на бъдещето на хората чрез гледане по черепите и ръцете, и особено като извиквач на душите на умрелите, Дънов иска да мине за познавач на някакви си окултни закони на природата, когато в действителност той е само ловък шарлатанин, който умело използва слабоумието на известен клас хора, каквито във всички народи е имало.

Колкото за това, дали "учението на един смахнат човек съставлява голям обществен недъг, за да послужи за предмет на осмиване" (Вас. Стефков, в. Ден) и критика, на каквато се подлага тук, това аз ще оставя на моите читатели сами да преценят, като имат предвид изтъкнатите от мен факти, които далече не изчерпват скръбната дъновистска действителност.

Сейко Николов

В заключение ще кажем, че нашата православна църква и друг път е била смущавана, оскърбявана и хулена от "учители" и "моралисти" като Дънов. Кой не знае за поп Богомил и неговите сателити? Кой не е чел за адамитите и другите секти и ереси, които повалиха Второто Българско Царство в края на XIV век? И тогава тия секти бяха срещу родната ни Православна Църква и против държавния строй. И тогава те мъдруваха и обосноваваха своето учение върху "великата жива природа", както правят и сегашните. И тогава те уреждаха в потайни места богомилски и адамитски дружинки, олтарите на които се местеха из горите и планините, както на сегашните дъновисти. И тогава тия секти бяха пленили мнозина от добрите млади и стари българи, и много от почтените жени и девойки. И тогава те бяха внесли раздори и смутове в много семейства от висшите и низши кръгове, както сега. И за съжаление тогава разрушителните сили взеха връх, те постигнаха своята пъклена цел: омаломощаване на духовното единство и проваляне на държавата. Гласът на майката църква излизащ през устата на велики патриарси, като Теодосий и Евтимий остана "глас викаш в пустинята" и катастрофата дойде. Настана черно робство. Народът се стресна и се обедини отново около майката църква и след пет вековно черно робство, където живите справедливо завиждаха на умрелите, по Божия милост, България отново придоби своята църковна и политическа независимост. Пита се, ще тръгне ли народът отново след своите гробокопачи? Нека се знае, че историята има своята неумолима логика: еднаквите причини всякога дават еднакви последствия.

Затова, о родолюбиви български чедра: "Гледайте, братя, да ви не увлече някой с философия и с празна измама според човешкото предание, според стихииите световни, а не според Христа" (Кол. 2: 8). Помнете, че "Христос умря за всички, та живите да живеят вече за себе си, а за Оногова, Който умря за тях и възкръсна" (2 Кор. 5: 15).

М. А. Калнев

- Проповядвайки пълна, "абсолютна свобода" на човека в "мислите, чувствата и действията", каквато свобода има само Всемогъщият Бог, дъновистите са излезли от подчинение на Него, като на свой Творец, Владика и Съдия, и поставили своята воля по-горе от Божията. Като се прикриват зад Св. Писание и името на Христос и твърдят, че следват Неговото учение, дъновистите на дело са отхвърлили това учение и на негово място поставили свое, от тях измислено и напълно безнравствено.

- Като говорят постоянно за любов към всички хора, дъновистите разпространяват своята любов изключително върху своите едновърци - "Белите братя", а към всички, които не принадлежат към тяхното общество и особено към тези, които изобличават техните заблуждения, те хранят открита злоба и с думи и с действия. Тяхната омраза се шири не само върху живи хора; но и умрели, а проповядваната от Дънов "абсолютна свобода в действията" се изразява в такива противонравствени дела като побой над несъгласните с тяхното учение и даже в чудовищно зверско убийство на роднини.

- От това същото учение на Дънов за "абсолютната свобода" произлиза и неговото безнравствено учение за брака, пълната свобода от нравствените съпружески задължения и взаимоотношенията на съпрузите и отвратителното грубо, цинично учение, което

оправдава греха на блудниците жени само, ако те раждат деца или даже само ако те заченат след блудството ("зачатието изкупва греха"). Това учение на Дънов, този негов скотски морал води към разстройство на обществения и държавния живот, който изцяло зависи от здравината на нравствените устои на семейството. Това безнравствено учение на Дънов, строго осъдено от Божието слово, окончателно унищожава у хората тяхното човешко достойнство и ги превръща от разумни същества в стадо безсмислени животни.

- Дънов отхвърля естествения разумен патриотизъм, като направо заявява, че той, Дънов, "не принадлежи към никой народ". На това той учи и своите последователи, като убива у тях, особено у младежите, естесвеното и свято чувство на любов към родината и родния народ.

- Дънов и неговите последователи устно и в печата открито проповядват социален разрушителен преврат в България, като подбуждат към него бедняците с лъжливи обещания за всякакви блага, и им предлагат да отнемат собствеността на богатите. Дъновистите сами казват, че техният "учител е комунист" и заедно с тях проповядва отричане на държавата, нейните закони и власти, като лъжливо уверяват всички, че Сам "Христос пръв бил отрекъл държавата" и, че уж ап. Павел учел "че Христос дошъл на земята да унищожи всякакви закони и всяка власт". Ако тази лъжа те считат за истина, която проповядва "преродилия се Христос" - Дънов, то следователно анархистичното учение на Дънов и неговите последователи се явява двойно опасно за българското общество и държава, защото има в своите основи тяхното религиозно убеждение.

- Нека забележим накрая, че безнравственото учение на Дънов не само разрушава семейния живот и тласка хората към нравствени престъпления, но понеже дъновистите често се упражняват в спиритически сеанси, които разстройват нервната им система, то довежда до умопобъркване дъновистите последователи; което е засвидетелствано с официални медицински актове за казанлъшките и търновски дъновисти и с факти от убийства, самоубийства, опит за убийства, за които ние вече говорихме.

Издателство
„Монархическо-консервативен съюз“

1995г.